

**แนวทางพัฒนากลุ่มสมาชิกสหกรณ์ปี่นา จำกัด
ตามหลักศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี**

นายนาแว บาราเฮง

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
แขนงวิชาสหกรณ์ สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2552

**Group Development Guideline for Bhena Cooperative Ltd.'s
Member Upon Islamic Rules Pattani Province**

Mr. Nawawee Baraheng

**An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Business Administration in Cooperative
School of Agricultural Extension and Cooperatives
Sukhothai Thammathirat Open University**

2009

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ แนวทางพัฒนากลุ่มสมาชิกสหกรณ์บีนา จำกัด ตามหลักศาสนา
อิสลาม จังหวัดปัตตานี
ชื่อและนามสกุล นายนาวาวิ บาราเฮง
แขนงวิชา สหกรณ์
สาขาวิชา ส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์โอภาวดี เข้มทอง

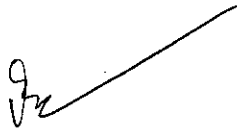
การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม 2553

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

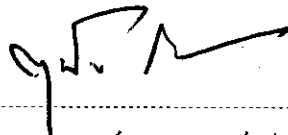
ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์โอภาวดี เข้มทอง)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน)

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุนันท์ สีสังข์)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ แนวทางการพัฒนากลุ่มสมาชิกสหกรณ์บีนาจำกัด ตามหลักศาสนาอิสลาม
จังหวัดปัตตานี

ผู้ศึกษา นายนาแววี บาราเสง รหัสนักศึกษา 2519001321 ปริญญา บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (สหกรณ์)
อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์โอภาวดี เข็มทอง ปีการศึกษา 2552

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาบริบทและสภาพทั่วไปของกลุ่มสมาชิกสหกรณ์บีนา จำกัด ในปัจจุบัน (2) ศึกษาแนวทางการพัฒนากลุ่มสมาชิกสหกรณ์บีนา จำกัด ตามหลักศาสนาอิสลาม

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ วิจัยดำเนินการศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการระบบกลุ่ม สัมภาษณ์เจาะลึกประธานกลุ่มหมวกกะปิเยาะห์ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มขนมปังเบเกอร์รี่และขนมพื้นเมือง บุคคลที่สองนักวิชาการ บุคคลที่สามผู้นำศาสนาอิสลามโต๊ะอิหม่าม และจัดเวทีระดมสมองร่วมกับหัวหน้ากลุ่มทั้งสามกลุ่ม สมาชิกกลุ่มทั้งสามกลุ่มละ 5 คน และผู้นำศาสนาอิสลาม โต๊ะอิหม่ามที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับกลุ่ม 1 คน เมื่อได้ข้อมูลแล้วใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการจำแนก และจัดระบบข้อมูลเปรียบเทียบเหตุการณ์ สังเกต และวิเคราะห์สาเหตุและผล

ผลการศึกษาพบว่า (1) สภาพทั่วไปของกลุ่มสมาชิกสหกรณ์บีนา จำกัด ทั้งสามกลุ่มในปัจจุบัน เริ่มจะมีการพึ่งพา มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความร่วมมือ มีการสื่อสาร มีส่วนรวม และเริ่มมีความสามัคคี (2) แนวทางการพัฒนากลุ่มสมาชิกสหกรณ์บีนา จำกัด ตามหลักศาสนาอิสลาม นั่นคือ การหาประธานกลุ่มที่มีความรับผิดชอบ ภาษาอังกฤษเรียกว่า อัล-อะมานะฮ์ ความเป็นธรรมชาติภาษาอาหรับเรียกว่า อัลดุ และมีความอดทนภาษาอาหรับเรียกว่า ซอบรฺ และมีความบริสุทธิ์ใจภาษาอาหรับเรียกว่า อิกลาส หลังจากได้ผู้นำที่เหมาะสมแล้ว เริ่มต้นด้วยการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการศาสนาอิสลามเกี่ยวกับระบบกลุ่ม ร่วมกำหนดคปทศถานของกลุ่ม หลังจากนั้นผู้นำใช้หลักเข้าถึงสมาชิกด้วยการมีกิจกรรมต่างๆคือ ละครมาดร่วมกัน เลี้ยงอาหารร่วมกัน ประชุมกลุ่มร่วมกัน ช่วยคิดและหาแหล่งทุน พัฒนาผลิตภัณฑ์ หาช่องทางตลาด เพื่อให้เกิดการพึ่งพา มีความช่วยเหลือ มีส่วนรวม มีความร่วมมือ และมีความสามัคคี เมื่อกลุ่มมีความขัดแย้งใช้หลักประชุมปรึกษาหารือภาษาอาหรับเรียกว่า ซุรอ เมื่อมีข้อขัดแย้งระหว่างกันภายในกลุ่มก็มอบหมายด้วยหัวใจที่มีความเชื่อมั่น และศรัทธาอย่างแท้จริงต่อพลังอำนาจ ความปรีชาญาณ และความยุติธรรมของพระองค์อัลลอฮ์ การมอบหมายงานจะเกิดขึ้นหลังจากวางแผนภาษาอาหรับเรียกว่า ตะวักกุล หลังจากนั้นการทำงานทั้งหมดต้องมีการประเมินผลภาษาอาหรับเรียกว่า มุฮาซาบะฮ์ วิธีการทั้งหมดนั้นทำให้กลุ่มระบบอิสลามมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ พัฒนากลุ่มสมาชิก สหกรณ์ระบบอิสลาม จังหวัดปัตตานี

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสำเร็จจาก อัลลอส (ชุมชนอาสาสมัคร) และด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก ศาสตราจารย์โอภาวดี เข็มทอง ประธานกรรมการและรองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและติดตามผลการศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้อย่างใกล้ชิดตลอดมา นับตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสำเร็จเรียบร้อย สมบูรณ์ ผู้ศึกษาซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ผู้ศึกษาขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ปัญญา หิรัญรัมย์ รองศาสตราจารย์กฤษฎา ประศาสน์วุฒิ และรองศาสตราจารย์ส่งเสริม หอมกลิ่น ที่กรุณาให้คำแนะนำและแนวคิดหลายประการเกี่ยวกับการศึกษาวิจัยในวันสัมมนาเข้ม ทำให้การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชุกกรี หะยีสาแม อาจารย์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขต ปัตตานี ให้ข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์การจัดกลุ่มบ้านปาตาบาระ อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี และพัฒนากรอำเภอทุ่งยางแดง จังหวัดปัตตานี ประธานกลุ่ม และกลุ่มสมาชิกทั้งสามกลุ่ม ที่กรุณาให้ความร่วมมือในการดำเนินการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ และขอขอบคุณเพื่อนๆ ทุกคนที่ให้กำลังใจและแสดงความปรารถนาดีต่อผู้ศึกษาตลอดมา

ขอขอบคุณทุกคนในครอบครัวที่ให้กำลังใจ และให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ ตลอดจนทำให้การศึกษาของผู้ศึกษาสำเร็จลงด้วยดี นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ความร่วมมือและช่วยเหลือยิ่งอีกมาก ซึ่งผู้ศึกษาไม่สามารถกล่าวนามให้หมดในที่นี้ได้ จึงขอขอบคุณท่านเหล่านี้เป็นอย่างสูง

นาวาวิ บาราเฮง

ตุลาคม 2553

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ซ
สารบัญภาพ.....	ฌ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การศึกษา.....	3
ประเด็นสำคัญของปัญหา.....	3
กรอบแนวคิดการศึกษา.....	3
ประเภทของการศึกษาค้นคว้าอิสระ.....	4
ขอบเขตการศึกษา.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	7
บริบทจังหวัดปัตตานีและบริบทสหกรณ์บีนา จำกัด.....	7
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทั่วไปและพัฒนาในทัศนะศาสนาอิสลาม.....	15
แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มทั่วไปและกลุ่มตามทัศนะศาสนาอิสลาม.....	18
แนวคิดเกี่ยวกับสหกรณ์ทั่วไปและสหกรณ์อิสลาม.....	31
สัมพันธเชิงลึกและตัวอย่างการรวมกลุ่ม.....	43
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	52
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการศึกษา.....	60
ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	60
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	60
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	61
แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	61
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	62

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการศึกษา.....	63
บริบทและสภาพกลุ่มสหกรณ์บีนา จำกัด.....	63
เวทีระดมสมองแนวทางการพัฒนากลุ่มสมาชิกสหกรณ์บีนา จำกัด ตามหลักศาสนาอิสลาม.....	68
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	74
สรุปผลการศึกษา.....	74
อภิปรายผล.....	77
ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการศึกษาไปใช้.....	79
ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป.....	79
บรรณานุกรม.....	81
ภาคผนวก.....	85
ก ตารางสัมภาษณ์เจาะลึกประธานกลุ่ม สมาชิกทั้งสามกลุ่ม.....	87
ข ภาพเวทีระดมสมอง.....	92
ค ภาพสัมภาษณ์แลกเปลี่ยนความคิดเห็น.....	95
ประวัติผู้ศึกษา.....	96

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 ผลจากการบริหารจัดการสหกรณ์ปี่นา จำกัด.....	11
ตารางที่ 2.2 ผลจากการบริหารจัดการระบบกลุ่ม.....	23
ตารางที่ 2.3 ตัวแบบการพัฒนาของพอนน่า วิกนารราชา (Ponna Wignaraja).....	16
ตารางที่ 2.4 ลักษณะของกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ.....	26
ตารางที่ 2.5 ประเภทสินเชื่อและวงเงินอนุมัติสินเชื่อกองทุนอمانةฮัจญ์อดียาร.....	49
ตารางที่ 2.6 เปรียบเทียบข้อดี ข้อเสียของรูปแบบการรวมกลุ่ม.....	57
ตารางที่ 4.1 ตารางเปรียบเทียบผลการดำเนินงานสหกรณ์ปี่นา จำกัด ตั้งแต่ปี 243-2547.....	64
ตารางที่ 4.2 ตารางเปรียบเทียบผลการดำเนินงานประจำปี 2548-2552.....	66
ตารางที่ 5.1 เวกีระดมสมองแนวทางการพัฒนากลุ่มสมาชิกสหกรณ์ปี่นา จำกัด ตามหลักศาสนาอิสลาม.....	76

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการศึกษา.....	4
ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดของแมคแกรท.....	22
ภาพที่ 2.2 แนวคิดแฮกแมน.....	23
ภาพที่ 2.3 พิธีมิดของ โครงสร้างระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในระดับต่าง ๆ.....	52
ภาพที่ 3.1 แหล่งที่มาของข้อมูล.....	61
ภาพที่ 4.1 เวทีระดมสมองการจัดการระบบกลุ่มสมาชิกสหกรณ์ป็นา จำกัด กับความขัดแย้งตามแนวทางศาสนาอิสลาม.....	72
ภาพที่ 4.2 สรุปรเวทีระดมสมองเปรียบเทียบระดับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหา กลุ่มสมาชิกสหกรณ์ป็นา จำกัด.....	73

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา

สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นจังหวัดที่มีลักษณะความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ และเอกลักษณ์ที่แตกต่างจากจังหวัดอื่นๆ ในประเทศ มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เชื้อชาติและศาสนา ซึ่งต้องอยู่ร่วมกันและประชากรส่วนใหญ่ร้อยละ 70 นับถือศาสนาอิสลาม การเรียนรู้วัฒนธรรมในท้องถิ่นของเจ้าหน้าที่และข้าราชการที่มาปฏิบัติงานในพื้นที่นี้ จึงต้องศึกษาเรียนรู้ ประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น ความเชื่อทางศาสนา การศึกษา การเมืองและเศรษฐกิจ เพื่อไม่ให้มีอุปสรรค และไม่เกิดปัญหาความไม่เข้าใจ ซึ่งจะนำไปสู่ความหวาดระแวง จึงจะสามารถบริหารและจัดการได้ถูกต้อง

ทางด้านเศรษฐกิจโดยภาพรวมแล้ว โครงสร้างทางเศรษฐกิจของจังหวัดชายแดนภาคใต้มีฐานแคบ เนื่องมาจากการผลิตที่ขึ้นอยู่กับผลิตผลทางการเกษตรที่สำคัญไม่กี่ชนิด ได้แก่ ยางพารา ส่วนการทำนา และสวนผลไม้ นั้นต้องประสบปัญหาการขาดแคลนระบบชลประทานที่ดี ขาดวิธีการทำการเกษตรที่ทันสมัย ทำให้มีผลผลิตต่อไร่ต่ำ ไม่พอกับความต้องการของท้องถิ่น อันเป็นผลทำให้รายได้ต่อบุคคลต่อประชากรใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้อยู่ในเกณฑ์ต่ำ เมื่อเทียบกับรายได้เฉลี่ยของประชากรทั้งหมด ประชากรในพื้นที่ชายแดนใต้ มีรายได้เฉลี่ย 47,995 บาท / คน / ปี ซึ่งต่ำกว่ารายได้ต่อหัวเฉลี่ยทั้งประเทศ (74,675 บาท / คน/ปี) นอกจากนี้ยังมีปัญหาด้านการกระจายรายได้ โดยจังหวัดสงขลามีประชากรสูงสุด และมีรายได้เฉลี่ยสูงสุด 59,000 บาท/คน/ปี ในขณะที่จังหวัดนราธิวาสมีรายได้เฉลี่ยต่ำสุดเพียง 29,000 บาท / คน / ปี สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2553 อ้างใน http://cdc.nesdb.go.th/datawarehouse/research_south/data_01.doc สืบค้นคืนวันที่ 10 /6 /2553) เนื่องจากประชากรโดยส่วนมากมีฐานะยากจนและมักจะไปทำงานต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่ เช่น ประเทศมาเลเซีย ประเทศซาอุดีอาระเบีย เป็นต้น

หน่วยงานของรัฐได้เข้ามาแก้ปัญหาเศรษฐกิจในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ตลอดมา แต่ไม่เห็นผลเป็นที่ประจักษ์ชัดเจน เพราะการแก้ปัญหาที่ไม่ตรง และไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง ผนวกเข้ากับรัฐบาลขาดเสถียรภาพด้านการบริหาร ทำให้ประชาชนขาดที่พึ่งทางเศรษฐกิจ เสมือนกับเรือขาดหางเสือ โดยที่ทั้งฝ่ายแก้และฝ่ายรับเหมือนคน

ตาบอดคำซ้าง ซึ่งการสร้างความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจในสามจังหวัดชายแดนใต้ ที่คนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม หลักคำสอนของอิสลามไม่ได้ห้ามในการแสวงหาความร่ำรวยแต่ความร่ำรวยนั้นต้องผ่านไปสู่มือคนอื่นด้วยนั่นก็คือ การแบ่งปัน และเศรษฐกิจระบบสหกรณ์ซึ่งเป็นระบบธุรกิจอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งแตกต่างกับธุรกิจอื่นๆ ในแง่ที่ว่าสหกรณ์เป็นที่รวมของคนซึ่งมีความอ่อนแอทางเศรษฐกิจ เพื่อร่วมมือกันแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม โดยมีได้หวังเพียงผลกำไรสูงสุดที่จะมาแบ่งปันกันในหมู่สมาชิก แต่จะมุ่งหวังเพื่อนำผลกำไรดังกล่าวมาเป็นตัวชี้วัดในการมีบริการที่ดี และการช่วยเหลือให้แก่สมาชิกตามความต้องการของสมาชิก

ในทางทฤษฎีการมีสหกรณ์ขึ้นนั้นก็เพื่อจุดประสงค์ที่จะช่วยคนที่มีความฐานะทางเศรษฐกิจซึ่งอ่อนแอมาร่วมกันในการปฏิบัติกิจกรรมในเชิงธุรกิจ เพื่อไม่ให้เกิดการเอาเปรียบกันในสังคม และมีความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน สหกรณ์จึงมีความสำคัญอย่างมากที่จะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตทางเศรษฐกิจให้มีความสมดุลระหว่างคนมีฐานะและคนจนให้มีจิตสำนึกช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งระบบสหกรณ์เป็นระบบเศรษฐกิจที่มีความใกล้เคียงกับระบบเศรษฐกิจอิสลาม เพราะระบบสหกรณ์เป็นระบบเศรษฐกิจที่นำเอาส่วนดีของทุนนิยม และส่วนดีของสังคมนิยมมารวมกันในระบบสหกรณ์ เมื่อระบบสหกรณ์ซึ่งเป็นระบบที่ทุกศาสนายอมรับว่าเป็นระบบที่ดีเว้นแต่ทุกศาสนาจะปรับใช้ให้ตรงกับหลักการของศาสนาที่ตนยึดถือ เช่น สหกรณ์ในรูปแบบศาสนาอิสลาม ที่มีการบริหารโดยปราศจากระบบดอกเบี้ย เป็นการบริหารบนพื้นฐานของการสร้างกำไรให้แก่สหกรณ์และมีการแบ่งกำไรระหว่างสมาชิกกับสหกรณ์ตามอัตราที่ตกลงกันทั้งสองฝ่าย

ตามหลักศาสนาอิสลาม วิธีการทางสหกรณ์เป็นวิธีที่มีมานานแล้ว จนเกิดเป็นระบบที่มีผู้นิยมยอมรับไปปฏิบัติกันอย่างกว้างขวาง เป็นเวลากว่า 1,400 ปีมาแล้วที่ระบบเศรษฐกิจอิสลามอนุญาตให้มีการลงทุนได้ในรูปของหุ้นส่วน (ชะรีอะฮ์) หรือสหกรณ์ (มุลูรออบะฮ์) ในภาษาอาหรับหมายถึง “การร่วมมือกัน” และมีความลึกซึ้งซึ่งเป็นหัวใจของการดำเนินงานสหกรณ์ เพราะ นอกจากการนำทุนมารวมกันแล้ว ต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อหน้าที่อย่างซื่อสัตย์ เสียสละ และปฏิบัติหน้าที่อย่างเคร่งครัดต่อระเบียบวินัย

จากแนวทางดังกล่าว ได้ศึกษาสหกรณ์บีนา จำกัด ซึ่งเป็นสหกรณ์ที่ดำเนินการในรูปแบบอิสลาม สหกรณ์นี้ได้เริ่มต้นและก่อกำเนิดขึ้นมาจากความร่วมมือของสมาชิกที่มาเรียนศาสนาประจำวันเสาร์ที่มัสยิด อิบาดูเราะหฺมาน หรือรู้จักสถาบันนี้กันในนาม มัจลิสอิลมีย์ ซึ่งสมาชิกกลุ่มนี้มีแนวคิดที่จะนำหลักเศรษฐศาสตร์อิสลามมาปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม จึงได้มีการระดมความคิดและได้เสนอให้มีการจัดตั้งสถาบันทางเศรษฐกิจในรูปแบบสหกรณ์อิสลามและเน้นการบริหารสหกรณ์ระบบกลุ่มสมาชิก ภายใต้ชื่อ สหกรณ์บีนา จำกัด ต่อมาได้มีการจดทะเบียนตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ซึ่งได้รับการจดทะเบียนที่ถูกต้องตามกฎหมาย ทะเบียนเลขที่

030243 ประเภทสหกรณ์บริการ และเปิดดำเนินการทางเศรษฐกิจอิสลามกับสมาชิกและบุคคลทั่วไป ตั้งแต่วันที่ 14 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2543 เป็นต้นมา

ดังนั้น ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะเรียนรู้เพื่อหาแนวทางพัฒนากลุ่มสมาชิกสหกรณ์บีนา จำกัด ที่ได้ดำเนินการมาแล้วในระดับหนึ่ง แต่สมาชิกยังไม่เข้าใจกับการทำงานระบบกลุ่ม มีทัศนคติ ความเชื่อของความไม่สำเร็จการรวมกลุ่มในอดีต ขาดการสร้างค่านิยม ชมเชยกับการทำงานระบบกลุ่ม ลักษณะพฤติกรรมดังกล่าวขัดกับวิธีการรวมกลุ่มในกระบวนการศาสนาอิสลาม การศึกษารุ่นนี้มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (2550 - 2554) โดยการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมเป็นฐานที่มั่นคงของประเทศ ด้วยการส่งเสริมการรวมกลุ่ม ร่วมคิดร่วมทำ และสร้างความมั่นคงของเศรษฐกิจชุมชนนั้น สนับสนุนการรวมกลุ่มในรูปแบบสหกรณ์ ดังนั้นเพื่อให้การพัฒนากลุ่มสมาชิกสหกรณ์บีนา จำกัด มีความมั่นคงและประสิทธิภาพ ทางผู้ศึกษาก็มีความจำเป็นศึกษาเรียนรู้ระบบกลุ่มสหกรณ์บีนา จำกัด เพื่อแก้ปัญหาบนพื้นฐานของข้อมูลที่ชัดเจน

2. วัตถุประสงค์การศึกษา

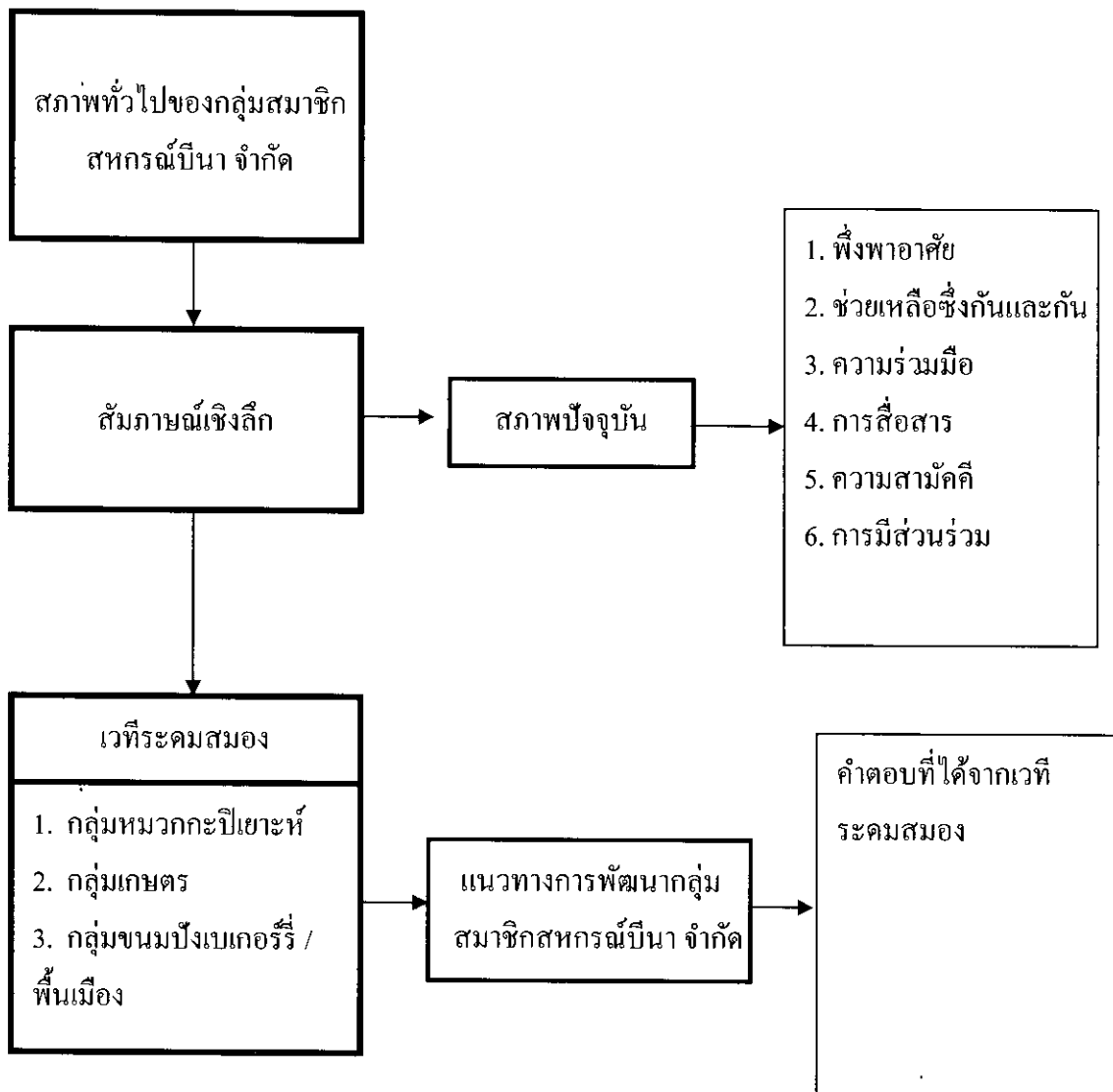
- 2.1 เพื่อศึกษาบริบทและสภาพทั่วไปของกลุ่มสมาชิกสหกรณ์บีนา จำกัด ในปัจจุบัน
- 2.2 เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนากลุ่มสมาชิกสหกรณ์บีนา จำกัด ตามหลักศาสนาอิสลาม

3. ประเด็นสำคัญของปัญหา

- 3.1 สภาพทั่วไปของกลุ่มสมาชิกสหกรณ์บีนา จำกัด ในปัจจุบัน
- 3.2 แนวทางพัฒนากลุ่มสมาชิกสหกรณ์บีนา จำกัด ตามหลักศาสนาอิสลาม

4. กรอบแนวคิดการศึกษา

ผู้ศึกษาได้ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้กำหนดกรอบแนวคิดการศึกษาได้ ดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการศึกษา

5. ประเภทของการศึกษาค้นคว้าอิสระ

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ

6. ขอบเขตการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาแนวทางพัฒนากลุ่มสมาชิกสหกรณ์บีนา จำกัด ตามหลักศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานีได้กำหนดขอบเขตการศึกษาด้านเนื้อหา ด้านประชากร และระยะเวลา ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตการศึกษาตามรายละเอียดดังนี้

6.1 ด้านเนื้อหา เป็นการศึกษาสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) สภาพทั่วไปของกลุ่มสมาชิกสหกรณ์บีนา จำกัด ในสภาพปัจจุบันทางด้านพึ่งพาอาศัย ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ความร่วมมือ การสื่อสาร ความสามัคคี การมีส่วนร่วม และใช้วิธีการระดมสมองหาแนวทางพัฒนากลุ่มสมาชิกสหกรณ์บีนา จำกัด ตามหลักศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี

6.2 ด้านประชากร การศึกษาครั้งนี้จะศึกษาเฉพาะกลุ่มสมาชิกสหกรณ์บีนา จำกัด ในเขตจังหวัดปัตตานี แยกตามกลุ่มอาชีพที่จะศึกษาจำนวน 3 กลุ่มๆละ 5 คน คือ กลุ่มหมวกกะปิเยาะห์ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มชนมบังเบเกอร์รี่/ชนมพื้นเมือง

6.3 ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าอิสระ ตั้งแต่เดือนธันวาคม 2552 - เมษายน 2553

7. นิยามศัพท์เฉพาะ

7.1 สหกรณ์ หมายถึง สหกรณ์บีนา จำกัด

7.2 สมาชิกกลุ่ม หมายถึง ศึกษาสมาชิกกลุ่มสหกรณ์บีนา จำกัด ที่รวมกลุ่มอาชีพเดียวกัน 3 กลุ่ม คือ กลุ่มหมวกกะปิเยาะห์ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มชนมบังเบเกอร์รี่/ชนมพื้นเมือง ได้เลือกศึกษากลุ่มละ 5 คน

7.3 แนวทางพัฒนา หมายถึง การพัฒนาตามแนวทางอิสลาม ตามวิถีศาสนธรรม โดยใช้กระบวนการทัศน์อิสลาม

7.4 สภาพปัจจุบัน หมายถึง กลุ่มสมาชิกสหกรณ์บีนา จำกัด ได้ดำเนินการมาแล้วนั้น ในปัจจุบันเป็นอย่างไร

8. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

8.1 ผู้ศึกษาได้ทราบบริบทกลุ่มสมาชิกสหกรณ์บีนา จำกัด สภาพปัจจุบันได้ดำเนินการกระบวนการกลุ่มสมาชิกอย่างไร เพื่อให้กลุ่มดำเนินการอย่างมีระบบและได้ดำเนินการในระยะยาว

8.2 สหกรณ์บีนา จำกัด ได้มีข้อมูลแนวทางการพัฒนากลุ่ม จุดเริ่มต้นด้วยการศึกษาวิจัยให้มีข้อมูลตามความเป็นจริงมากที่สุด เพื่อให้เป็นแนวทางการพัฒนาระบบกลุ่มสู่ภาคปฏิบัติที่เป็นจริง

8.3 สหกรณ์อิสลามและองค์กรมัสยิด สามารถใช้เป็นประโยชน์ด้านข้อมูล ซึ่งจะเป็นแนวทางการพัฒนาระบบกลุ่มในรูปแบบอิสลาม

8.4 สำนักงานสหกรณ์จังหวัดปัตตานี สามารถใช้ประโยชน์ทางด้านข้อมูลมาประยุกต์ใช้เกี่ยวกับระบบกลุ่มสหกรณ์อิสลาม และสหกรณ์ทั่วไปที่ได้จัดตั้งแล้ว และกำลังจะจัดตั้งในจังหวัดปัตตานี และจังหวัดอื่นที่มีความสนใจจะจัดระบบกลุ่มสมาชิกตามแนวทางศาสนาอิสลาม

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้เรื่อง แนวทางการพัฒนากลุ่มสมาชิกสหกรณ์บีนา จำกัด ตามหลักศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี ผู้ศึกษาได้นำแนวคิดทฤษฎีผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้เป็นกรอบการศึกษา ดังนี้

1. บริบทจังหวัดปัตตานีและบริบทสหกรณ์บีนา จำกัด
2. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทั่วไป และการพัฒนาตามแนวทางศาสนาอิสลาม
3. แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มทั่วไป และกลุ่มตามแนวทางศาสนาอิสลาม
4. แนวคิดเกี่ยวกับสหกรณ์ทั่วไปและสหกรณ์อิสลาม
5. สัมภาษณ์เจาะลึกและตัวอย่างการรวมกลุ่ม
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. บริบทจังหวัดปัตตานี และบริบทสหกรณ์บีนา จำกัด

1.1 บริบทจังหวัดปัตตานี จังหวัดปัตตานี เป็นจังหวัดหนึ่งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นที่น่าสนใจและศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ด้วยเหตุที่จังหวัดปัตตานีเป็นจังหวัดที่สำคัญของสี่จังหวัดภาคใต้ และมีวัฒนธรรม ความเชื่อและขนบธรรมเนียมประเพณีแตกต่างไปจากถิ่นอื่นๆ จึงเห็นว่าจะควรจะได้สนใจเป็นพิเศษ แม้รัฐบาลเองก็สนใจที่จะสนับสนุน พื้นฟูและอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาวไทยมุสลิม (มัลลิกา คณานุรักษ์ 2523 : 4) และชาวไทยในจังหวัดปัตตานีมีประเพณี ความเชื่อ และค่านิยมที่สืบทอดต่อมาแต่โบราณจนถึงทุกวันนี้ เช่น ภาษา มะโยง สีละ ลิเกฮูลู (จูรีรัตน์ บัวแก้ว 2531 : 15-27)

เมืองปัตตานีมีความผูกพันกับอาณาจักรอยุธยา และกรุงรัตนโกสินทร์ ในฐานะเมืองเทศราช ที่มีอาณาเขตกว้างขวาง (จูรีรัตน์ บัวแก้ว 2531: 1) เป็นหัวเมืองที่ใหญ่และสำคัญที่สุดในบรรดาชายแดนที่มีอยู่ (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร 2531 : 20) เคยเป็นศูนย์กลางของความเจริญรุ่งเรืองในอดีต / ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากทำเลที่ตั้งของเมืองปัตตานีเหมาะสำหรับเป็นเมืองท่าค้าขายระหว่างจีนกับอินเดีย เป็นท่าเรือจอดเรือสำหรับขนถ่ายและขายสินค้า ความสำคัญของการเป็นศูนย์กลางการค้าของแหลมมาลายู ส่งเสริมให้เมืองปัตตานีกลายเป็นแหล่งชุมชนที่ได้รับ

อิทธิพลทางการปกครอง ศาสนา และขนบธรรมเนียม ทั้งในส่วนของฮินดู พุทธ และอิสลาม ตามลำดับ ผสมผสานกันจนกลายเป็นวัฒนธรรมที่มีลักษณะเฉพาะของชาวปัตตานี (จูรีรัตน์ บัวแก้ว 2531 : 31) กล่าวกันว่าเป็นจังหวัด (เมือง) แรกของประเทศไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม (ระหว่างปี พ.ศ 2012-2057) โดยการนำของสุลต่านอิสมาแอลซาส์ (พญาอินทรีรา) หรือสุลต่าน โมฮัมหมัด (อนันต์ วัฒนานิก 2531 : 132)

ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์พบว่า ศาสนาอิสลามได้เข้ามาอิทธิพลในอาณาจักรปัตตานีพร้อมๆ กับการก่อตั้งอาณาจักรปัตตานี ราวพุทธศตวรรษที่ 20 ในสมัยรายอินทรีรา ครองอาณาจักรปัตตานี ศาสนาอิสลามได้เจริญรุ่งเรืองเรื่อยมา และเมื่ออาณาจักรมะละกาแผ่ อิทธิพลขึ้น จนปัตตานีมีลักษณะที่เป็นสังคมมุสลิมอย่างแท้จริง และได้กลายเป็นศูนย์กลางของ ศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้จนถึงปัจจุบัน (นิคม สุวรรณรุ่งเรือง 2531 : 6 อ้างอิงมาจาก Thomas M. Fraser , 1966 : 6)

ชาวมุสลิมในจังหวัดปัตตานี เป็นที่ยอมรับในวงการของผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชา ศาสนาอิสลาม ว่าเป็นแหล่งที่มีผู้มีความรู้ทางศาสนาอิสลาม (โมฮัมหมัด อับดุลกาเดร์ 2526 : 71) และมีผู้เดินทางมาที่ปัตตานีมากมาย เพื่อศึกษาศาสนาอิสลาม เมืองปัตตานีจึงได้รับกล่าวถึงว่าเป็น “Serambi Mekah” ระเบียบแห่งเมกกะ (Haji Abdulhalim Bashah 1994 : 192) ปัตตานียังเป็นแหล่ง กำเนิดปอเนาะ เป็นศูนย์กลางการเผยแพร่ศาสนาอิสลามที่สำคัญยิ่งของประเทศไทยมีนักศึกษาจาก จังหวัดต่างๆ ทั้งภาคกลางและภาคใต้เข้ามาศึกษาและนำเอาระบบการเรียนการสอนไปใช้ในจังหวัด ของตนเองแพร่หลาย (อนันต์ วัฒนานิก 25 : 137) นอกจากบุคคลในประเทศแล้วยังมีมุสลิม ประเทศใกล้เคียงเข้ามาศึกษาด้วย เช่น มาลายู พม่า เขมร ฟิลิปปินส์ หรือศึกษาจากชาวปัตตานีที่ สอนอยู่ในเมกกะ ประเทศซาอุดีอาระเบีย ทั้งนี้มีหลักฐานจนถึงปัจจุบันตำรับตำราศาสนาอิสลามที่ ชาวปัตตานีเรียบเรียงหรือแปลนั้นยังเป็นที่นิยมและใช้สอนวิชาศาสนาอิสลามทั้งในภาคใต้ ภาค กลางตลอดจนประเทศเพื่อนบ้านอีกด้วย (โมฮัมหมัด อับดุลกาเดร์ 2526 : 77) และปัจจุบันจังหวัด ปัตตานีมีจำนวนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมากที่สุดภาคใต้ (สำนักงานเขตการศึกษา 2 , 2528 : 19) บทบาทของโรงเรียนดังกล่าวจะมี “โต๊ะครู” นอกจากจะทำหน้าที่สั่งสอนศาสนาอิสลาม แล้ว ยังได้ทำหน้าที่อย่างอื่นของชุมชนอีกด้วย อาทิเช่น กรรมการอิสลามประจำมัสยิด (รุ่ง แก้ว แดง 2511 : 35) ซึ่งเป็นผู้นำในสังคมที่สำคัญคนหนึ่งของชุมชนในชนบทบทบาทสำคัญทั้งในทาง ศาสนาและการปกครอง เพราะโต๊ะครูมีลูกศิษย์รักมาก และเป็นที่เคารพนับถือเชื่อฟังในระหว่าง หมู่ลูกศิษย์ บิดามารดาของลูกศิษย์ ตลอดจนอิสลามิกชนอื่นๆ ด้วย (จำลอง สวนะคุณานนท์ 2518 :7) รัฐบาลเห็นความสำคัญของการศึกษาศาสนาอิสลามในแผนผังพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ฉบับที่ 5 (2525- 2529) ได้กำหนดให้จัดสอนวิชาศาสนาอิสลามในสถาบันการศึกษาของ

รัฐทุกระดับ และจัดตั้งศูนย์กลางการศึกษาศาสนาอิสลาม ที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต ปัตตานี เพื่อเป็นศูนย์กลางการศึกษาศาสนาอิสลามทุกระดับจนถึงชั้นอุดมศึกษา (สนอง จันทนิทร : 2526)

ประวัติศาสตร์ปัตตานีในอดีตมีการร่วมมือและอยู่เป็นกลุ่มตามหลักฐานในปี พ.ศ. 2426 สถาปนาเมืองของปัตตานี ปรากฏในบันทึกของเจมส์ฟิซรอย แมคคาธิย์ (James Fitzroy McCarthy) ในการสำรวจเขตแดนระหว่างเปรักกับปัตตานี ขณะสำรวจเดินทางถึงปัตตานี ในเดือนมิถุนายน บันทึกตอนหนึ่งกล่าวว่า “เราเดินเรือต่อจากสงขลาไปปัตตานี เรือทอดสมอห่างฝั่ง แล้วใช้เรือแคนูท้องแบนพายขึ้นไปตามลำน้ำปัตตานี ถึงบริเวณเมืองที่มีคนจีนอยู่มากมีบ้านเรือนหลายหลังปลูกรวมกันเป็นกลุ่มอยู่ในกำแพงอิฐสูงเป็นบริเวณกว้าง 200 ฟุต และยาวประมาณ 600 ฟุต วังของราชาอยู่เหนือขึ้นไปตามลำน้ำประมาณ ไมล์ครึ่งมีบริเวณกว้างอยู่แห่งหนึ่งเป็นที่ปลูกข้าวมาก่อน แต่ตอนที่ผ่านเห็นฝูงสัตว์อยู่เป็นจำนวนมาก กิจการค้าขายทั้งหมดอยู่ในมือของคนจีน สินค้าหลัก ได้แก่ ตะกั่ว ดีบุก งาช้าง หนังสัตว์ และยาง (McCarthy, 1900: 10)

นอกจากนี้ ปัตตานีเป็นจังหวัดหนึ่งค่อนข้างจะประสบปัญหาการรวมศูนย์ในสายตาของรัฐบาล (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร 2531 : 19) โดยส่วนมากผู้ก่อเหตุการณ์รุนแรงมักจะมีรากฐานมาจากจังหวัดปัตตานี เช่น แนวร่วมปลดปล่อยแห่งชาติ (NLEP) แนวร่วมปลดปล่อยสาธารณรัฐปัตตานี (LERP) และองค์การร่วมปลดปล่อยปัตตานี (PULO) (สุรินทร์ พิศสุวรรณ และชัยวัฒน์ สภาอนนท์ 2527 : 95-105) จึงเกิดหน่วยงานที่รองรับนโยบายความมั่นคงในบริเวณจังหวัดปัตตานีอีกหลายหน่วยงาน เช่น สอ.บต. กอ.รมน. ในจังหวัดทั้ง 5 และกองทัพภาคที่ 4 ส่วนหน้า ที่ค่ายอิงคยุทธบริหาร จังหวัดปัตตานี (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร 2531: 52) ปัจจุบันจังหวัดปัตตานีเป็นจังหวัดที่มีประชากรหนาแน่นมากที่สุดในบรรดา 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ รองลงมาคือจังหวัดนราธิวาส ยะลา และสตูล (ปัตตานี 2530: 15) และเป็นจังหวัดเดียวเท่านั้นที่มีพื้นที่ทำนามากกว่าจังหวัดสตูล ยะลา นราธิวาส (ครุณี บุญภิบาล 2530: 39 อ้างอิงมาจาก ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ 2528: 8) มีโรงงานอุตสาหกรรมมากที่สุด (ครุณี บุญภิบาล 2530: 41-42) ยังเป็นที่ตั้งของเขตนิกมอุตสาหกรรม นอกจากนั้นยังต้องการให้จังหวัดปัตตานีเป็นที่ตั้งของโรงงานแทนทาลัม ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการคิดว่า อาจจะแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดได้ (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร 2531: 58) ข้อมูลในปี 2550 จังหวัดปัตตานีเข้าในเกณฑ์จัดลำดับความยากจนของประเทศหนึ่งใน 10 มีรายได้ 1,311 บาท / คน / เดือน สัดส่วนร้อยละคนจน 19.72 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2553 อ้างใน <http://www.nesdb.g...> สืบค้นคืนวันที่ 10 มิถุนายน 2553)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550 – 2554 กำหนดเป้าหมายการพัฒนาเมืองศูนย์กลางความเจริญเพิ่มขึ้นในภูมิภาค จังหวัดปัตตานีเป็นเมืองหนึ่งที่รัฐบาลจะให้เป็นเมืองศูนย์กลางความเจริญอื่นๆ ที่จะเริ่มเตรียมการพัฒนาโดยพิจารณาจากบทบาทของความเป็นเมืองดังกล่าว ทางเศรษฐกิจ ขนาดประชากรและการจ้างงาน ตลอดจนทั้งระดับของการบริการพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชน และสังคมเป็นฐานที่มั่นคงของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารจัดการกระบวนการชุมชนเข้มแข็ง โดยเน้นส่งเสริมการรวมกลุ่ม ร่วมคิด ร่วมทำ และสร้างความมั่นคงของเศรษฐกิจชุมชนนั้นสนับสนุนการรวมกลุ่มในรูปแบบสหกรณ์ และพัฒนาระบบเครือข่ายเชื่อมโยงสู่ตลาดภายนอก นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสร้างสรรคคุณค่า และบริการ ส่งเสริมการผลิตและบริการให้สร้างอาชีพการจ้างงานในท้องถิ่น

เพื่อให้สอดคล้องตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทางจังหวัดปัตตานีได้กำหนดแผนพัฒนาจังหวัดตามยุทธศาสตร์จังหวัดปัตตานี ดังนี้คือ เป็นศูนย์กลางอาหารฮาลาล การเอาชนะความยากจน พัฒนาคณะและสังคมให้มีคุณภาพ การบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างชาญฉลาด การเสริมสร้างความปลอดภัยและความมั่นคง

ผู้ศึกษามีความภาคภูมิใจที่การศึกษาครั้งนี้มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 เพื่อนำข้อมูลจากการศึกษาให้ได้ปฏิบัติจริงกับสหกรณ์บีนาจำกัด และสหกรณ์อิสลามอื่นๆตลอดจนหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องที่มีความสนใจจะเป็นแนวปฏิบัติเกี่ยวกับกลุ่มตามแนวทางศาสนาอิสลามอีกต่อไป

1.2 บริบทสหกรณ์บีนา จำกัด บริบทและพัฒนากการสหกรณ์บีนา จำกัด ได้แบ่งตามยุคเวลาแต่ละช่วงปีดังนี้

1.2.1 ยุคแรกก่อนปี 2543 ก่อนที่จะจัดตั้งสหกรณ์บีนา จำกัด แรกเริ่มนั้นจากการที่เห็นผู้คนจำนวนมาก ในวันเสาร์ของทุกๆ สัปดาห์จะมีผู้คนไม่ต่ำกว่า 1,000 คน ให้ความสนใจมาฟังการสอนจากโต๊ะครูในมัธยมของโรงเรียนบำรุงอิสลามจึงเกิดความร่วมมือ ร่วมคิดเห็นจากปัญญาชนเพื่อช่วยเหลือผู้ที่มาเรียนในวันเสาร์ที่มีความเดือดร้อนทางการเงิน จึงได้คิดก่อตั้งเป็นกองทุนเล็กๆ มีสมาชิกเพียง 10 - 15 คน เท่านั้น การดำเนินงานของกองทุนไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร เพราะ ต่างฝ่ายต่างทำด้วยความสมัครใจ มีที่ทำการไม่แน่นอน ถ้าดำเนินการในลักษณะดังกล่าวเป็นระยะเวลายาวนานอาจจะประสบปัญหาได้ ดังนั้นทางคณะกรรมการจัดตั้งกองทุนได้ปรึกษารื้อกัน และมีมติเป็นเอกฉันท์ให้จัดเป็นทะเบียนสหกรณ์ เพื่อให้การดำเนินงานทั้งหมดเข้าสู่ระบบที่ถูกต้องตามกฎหมาย จึงได้โอนเงินจากกองทุนเดิมจำนวนเงิน 97,180 บาท มีสมาชิกจำนวน 63 คน

ได้จดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย ทะเบียนเลขที่ บ.030243 เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2543 ได้ตั้งชื่อ สหกรณ์บีนา จำกัด ประเภทบริการ สถานที่ตั้ง 59 หมู่ 1 ตำบลปยุต อำเภอมือง จังหวัดปัตตานี

1.2.2 ยุคที่สอง ปี พ.ศ. 2543 - 2547 ยุคที่สองระหว่างปี พ.ศ. 2543 - 2547 สหกรณ์บีนา จำกัด มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเงินประเภทต่างๆ หลายประเภท นอกจากเงินฝากหุ้น และเงินฝากประเภทวาดีอะห์ (Wadiah) มุฎอรอบะห์ (Mudharabah) เพิ่มเงินฝากประเภทสวัสดิการ กองทุนอัญญา เป็นต้น ซึ่งเป็นยุคที่สมาชิกหันมาให้ความสนใจต่อระบบสหกรณ์เป็นอย่างมาก ในปี พ.ศ. 2547 เริ่มบริหารจัดการด้วยการทำระบบ SWOT ได้วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในจุดแข็ง จุดอ่อน สภาพแวดล้อมภายนอก อุปสรรค และ โอกาส เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ให้มีกรอบ และแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน ผลจากการบริหารสหกรณ์บีนา จำกัด เชิงกลยุทธ์ ผลปรากฏให้ทั้ง 3 ฝ่าย คือ กรรมการ ฝ่ายจัดการ และสมาชิก รู้จักการทำงานเป็นทีมมากขึ้น และการปฏิบัติงานสู่เป้าประสงค์ด้วยตัวชี้วัด KPI ผลจากการบริหารจัดการสหกรณ์บีนา จำกัด ปรากฏผลตามตารางข้างล่างนี้

ตารางที่ 2.1 ผลจากการบริหารจัดการสหกรณ์บีนา จำกัด

หัวข้อ	ปี 2543	ปี 2544	ปี 2545	ปี 2546	ปี 2547
-จำนวนสมาชิก (คน)	63	395	466	746	988
-อัตรากำไร	1	2	3	4	5
-เงินฝากประเภทหุ้น	97,180	697,820	1,102,920	1,515,660	2,586,460
-เงินฝากประเภท มุฎออฯ	280,000	2,100,206	2,225,536	5,509,567	7,518,750
-เงินฝากประเภทวาดีอะฮ์	339,000	867,377	875,722	1,032,567	1,388,915
-เงินฝากประเภท สวัสดิการ	-	-	-	-	-
-สินทรัพย์รวม	716,180	3,665,403	4,673,642	9,220,485	12,911,272

1.2.3 ยุคที่สามปี พ.ศ. 2548 - ปัจจุบัน ในปี พ.ศ.2548 สหกรณ์บีนา จำกัด เริ่มเป็นที่สนใจของบุคคลทั่วไปที่ต้องการสมัครเป็นสมาชิกจำนวนมาก ความคาดหวังของคณะกรรมการ สหกรณ์บีนา จำกัด เน้นให้สมาชิกสหกรณ์มีความเข้าใจในหลักการ อุดมการณ์ และวิธีการสหกรณ์อย่างแท้จริง จึงได้กำหนดการบริหารจัดการสมาชิกมีจำนวนน้อย ดูแลได้ทั่วถึง ต้องการเน้นสมาชิก

ให้มีคุณภาพ ทางคณะกรรมการจึงมีแนวคิดการบริหารจัดการสมาชิกด้วยระบบกลุ่ม ในช่วงนี้บุคคลที่สนใจจะสมัครเป็นสมาชิกสหกรณ์บีนา จำกัด ต้องผ่านความเห็นชอบจากประธานกลุ่ม ผลจากการบริหารจัดการระบบกลุ่มมีความเจริญก้าวหน้าปรากฏผลตามตารางกำหนดข้างล่างนี้

ตารางที่ 2.2 ผลจากการบริหารจัดการระบบกลุ่ม

หัวข้อ	ปี 2548	ปี 2549	ปี 2550	ปี 2551	ปี 2552
-จำนวนสมาชิก (คน)	1,520	2,410	2,962	4,116	5,206
-อัตรากำลัง	6	8	10	10	12
-เงินฝากประเภทหุ้น	4,976,490	9,211,270	13,592,000	18,688,610	24,865,670
-เงินฝากประเภทหมู่ฯ	8,840,086	17,387,301	18,256,906	22,384,516	28,131,006
-เงินฝากประเภทวาติอะฮ์	2,226,533	1,930,197	3,334,014	4,223,918	5,190,190
-เงินฝากประเภท สวัสดิการ	35,500	106,800	16,400	29,000	-
-สินทรัพย์รวม	17,355,632	30,456,834	37,750,027	48,871,049	61,680,574

การดำเนินงานระบบกลุ่มได้สักระยะหนึ่ง ผลการจัดระบบกลุ่มจะเป็นรูปแบบแบบหลวมจะส่งผลการปฏิบัติงานไม่ราบรื่น ทางคณะกรรมการจึงได้ร่วมมือร่างระเบียบเพื่อให้มีระเบียบเป็นแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนขึ้นตามรายละเอียดดังนี้

หลักการและเหตุผล

สหกรณ์บีนา จำกัด เป็นสหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นที่ประกอบด้วยสมาชิกที่หลากหลายอาชีพ หลากหลายฐานะ และมีสมาชิกกระจัดกระจายอยู่ทุกอำเภอในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และบางส่วนในภาคใต้ตอนบน ที่มาศึกษาศาสนาในวันเสาร์ของสัปดาห์เป็นวันพบปะกันและศึกษาศาสนา ซึ่งมีลักษณะที่แตกต่างจากสหกรณ์ทั่วไปที่มีสมาชิกอยู่ในพื้นที่เดียวกันเกาะกลุ่มหรือกลุ่มอยู่ในองค์กรอาชีพเดียวกัน ดังนั้นสหกรณ์บีนา จำกัด จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดการบริการให้มีประสิทธิภาพโดยการจัดตั้งกลุ่มสมาชิก ใช้กลุ่มสมาชิกเป็นเครื่องมือที่จะเอื้อประโยชน์แก่สมาชิก ทั้งสหกรณ์และสมาชิกสามารถเข้าถึงบริการอย่างรวดเร็ว ทั้งถึง อย่างมีคุณภาพ และเป็นเวทีให้สมาชิกมีโอกาสในการเข้ามามีส่วนร่วมกับสหกรณ์ที่ถือว่าสหกรณ์เป็นของสมาชิก สมาชิกคือผู้เป็นเจ้าของ และส่งเสริมสนับสนุนกระบวนการกลุ่มสมาชิกให้เข้มแข็ง สมาชิกมีความรักความ

สามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เสียสละเพื่อพี่น้อง ไม่เห็นแก่ตัว และกลุ่มสามารถแก้ปัญหาของสมาชิกจนทำให้ทุกคนมีความสันติสุข อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อจัดระบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพโดยกลุ่มสมาชิก และสมาชิกสามารถเข้าถึงบริการอย่างรวดเร็ว ทั้งถึง และสหกรณ์สามารถเป็นที่พึ่งของสมาชิก
2. สนับสนุนกระบวนการกลุ่มสมาชิกให้เข้มแข็ง สมาชิกมีความรัก ความสามัคคี เสียสละ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และกลุ่มสามารถเป็นตัวแทนของสหกรณ์ เป็นตัวแทนของสมาชิกในการช่วยเหลือสมาชิกให้มีความอยู่ดี กินดี มีสุข
3. เพื่อให้คณะกรรมการกลุ่มติดตามดูแลสมาชิก ให้สมาชิกอยู่ในหลักการอิสลามที่ถูกต้องมีระเบียบวินัย เคารพกฎระเบียบของสหกรณ์
4. เพื่อพัฒนาและส่งเสริมอาชีพของสมาชิกให้เกิดรายได้และมีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน
5. เพื่อร่วมกันสร้างสหกรณ์ปีนา จำกัด ให้เข้มแข็ง มั่นคง เป็นสหกรณ์ของสมาชิกอย่างแท้จริง

การจัดตั้งกลุ่ม

ภายในปี 2551 สมาชิกของสหกรณ์ปีนา จำกัด ทุกคนจะต้องเข้าสังกัดกลุ่มสมาชิก การจัดตั้งกลุ่มสมาชิกจะต้องประกอบด้วยสมาชิกอย่างน้อย 20 คน การจัดตั้งสมาชิกดำเนินการใน 2 ลักษณะ คือ

1. กลุ่มเขตพื้นที่ มีองค์ประกอบ ดังนี้
 - (1) มีสมาชิกอย่างน้อย 20 คน
 - (2) ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกันและสามารถร่วมกิจกรรมกลุ่มได้อย่างสะดวก
 - (3) มีคณะกรรมการบริหารกลุ่มที่คณะกรรมการดำเนินสหกรณ์ปีนา จำกัด

เห็นชอบ

2. กลุ่มอาชีพ

- (1) มีสมาชิกอย่างน้อย 20 คน
- (2) มีอาชีพในลักษณะเดียวหรือมีความสนใจในอาชีพเดียวกัน
- (3) ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่สามารถร่วมกิจกรรมกลุ่มได้อย่างสะดวก
- (4) มีคณะกรรมการบริหารกลุ่มที่คณะกรรมการดำเนินสหกรณ์ปีนา จำกัด

เห็นชอบ

กิจกรรมของกลุ่มสมาชิกสหกรณ์บีนา จำกัด

(1) ประชุมศึกษา ทาหรือในการแก้ปัญหาต่างๆของกลุ่ม และจัดทำแผนงานประจำปี
ของกลุ่ม

(2) จัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้ศาสนาเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต อย่าง
น้อยเดือนละ 1 ครั้ง

(3) ร่วมกันสร้างงาน สร้างอาชีพ เพื่อเพิ่มรายได้ โดยแต่ละกลุ่มจะต้องกำหนด
กิจกรรมด้านอาชีพของกลุ่มอย่างน้อยกลุ่มละ 1 อาชีพ

(4) ส่งเสริมการใช้จ่ายอย่างประหยัดและสนับสนุนการออมทรัพย์ อย่างน้อย
สมาชิกจะต้องถือหุ้นเดือน 100 บาท

(5) ร่วมกันจัดตั้งกองทุนสวัสดิการสมาชิกอย่างน้อยปีละ 100 บาท

(6) จัดกิจกรรมต่างๆเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มและสหกรณ์ในอันที่
จะก่อประโยชน์และสร้างความอยู่ดีมีสุขแก่สมาชิกและความเข้มแข็งของสหกรณ์บีนา จำกัด

คณะกรรมการบริหารกลุ่ม

คณะกรรมการบริหารสมาชิกสหกรณ์บีนา จำกัด มีจำนวนไม่เกิน 7 คน ประกอบด้วย

1. ประธานกรรมการกลุ่มสมาชิก	1	คน
2. รองประธานกรรมการกลุ่มสมาชิก	1	คน
3. เลขานุการกลุ่มสมาชิก	1	คน
4. เภรัณญิกกลุ่มสมาชิก	1	คน
5. กรรมการกลุ่มสมาชิก	3	คน

บทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการกลุ่มสมาชิก

1. ด้านการบริหารจัดการ

- (1) มีการประชุมคณะกรรมการ และประชุมสมาชิกอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง
- (2) มีการจัดทำแผนประจำปีเพื่อกำหนดกิจกรรมของกลุ่ม
- (3) พิจารณาคัดกรองการสมัครสมาชิก
- (4) จัดทำฐานข้อมูลสมาชิก

2. ด้านการเงิน

(1) เก็บรวบรวมเงินหุ้นสมาชิก เงินออม ค่าธรรมเนียมต่างๆและเงินชำระหนี้ที่
สมาชิกมีต่อสหกรณ์นำส่งสหกรณ์ทุกเดือน

- (2) พิจารณาคัดกรองการขอใช้บริการด้านการเงินของสมาชิก

(3) ติดตาม กำกับดูแลให้สมาชิกปฏิบัติตามกฎระเบียบของกลุ่มสหกรณ์ เช่น ชำระหุ้น ชำระหนี้ตามกำหนด

3. สวัสดิการสมาชิก

(1) เก็บรวบรวมเงินสมทบกองทุนสวัสดิการ

(2) ให้การดูแลด้านสวัสดิการสมาชิกเพื่อให้สมาชิกได้รับการช่วยเหลือด้านสวัสดิการอย่างรวดเร็วและทั่วถึง

4. ด้านการสนับสนุนและพัฒนาอาชีพของสมาชิก ประชุมหารือในการสร้างอาชีพแก่สมาชิก สมาชิกสหกรณ์บีน่า จำกัด ทุกคนจะต้องไม่ว่างงาน หน้าที่ของกลุ่มจะร่วมกันสร้างอาชีพ ทั้งในรูปของกลุ่ม และรายบุคคล

2. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทั่วไปและพัฒนาในทัศนศาสตร์อิสลาม

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทั่วไป

พัฒนา สุจันง และคณะ (2524 : 17) กล่าวว่า การพัฒนาหมายถึงความเจริญก้าวหน้าที่เกิดการเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้น

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2526 : 5) กล่าวว่า การพัฒนาหมายถึงการเปลี่ยนแปลงที่มีการกำหนดทิศทาง (Direct Change) หรือการเปลี่ยนแปลงได้รับการวางแผนล่วงหน้า (Planned Change)

อภิชัย พันธเสน (2539 : 9) กล่าวว่า การพัฒนาหมายถึงการทำให้ดีขึ้น และมีการทำให้เปลี่ยนแปลงจากสภาพเดิมที่เป็นอยู่ เพราะถ้าหากไม่มีการเปลี่ยนแปลงทุกอย่างเป็นอยู่อย่างเดิม และไม่สามารถที่จะทำให้ดีกว่าเดิมได้ก็ไม่ได้เป็นการพัฒนา

อนันต์ เกตุวงศ์ (2523 : 21) กล่าวว่า การพัฒนาหมายถึง การทำให้เกิดความเจริญ และเพิ่มอัตราให้สูงขึ้นมีการเปลี่ยนแปลงระบบเพื่อให้ระบบสามารถในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและความสามารถในการตัดสินใจหรือกำหนดนโยบาย เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม ความยุติธรรม สิทธิเสรีภาพ และความพอใจแก่คนส่วนใหญ่และมีการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปตามความต้องการหรือสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงด้านอื่นๆ ทั้งนี้จะต้องกระทำโดยมีการวางแผนที่ถูกต้อง

ประสาน สุขรังสรรค์ (2534: 25-35) กล่าวว่า การพัฒนาหมายถึง การดำเนินการ โดยมีการวางแผนอย่างเป็นระเบียบ และต่อเนื่องเพื่อที่จะให้มีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นหรือเจริญขึ้น โดยมีลักษณะเป็นกระบวนการในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของบุคคลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม

และจะต้องสร้างให้เกิดการกระจายอย่างทั่วถึงทั้งเรื่องรายได้ของคนในชุมชน และการกระจายบริการต่างๆที่รัฐพึงให้แก่ประชาชนให้มากที่สุดโดยให้มีช่องว่างระหว่างชนบทและเมืองให้น้อยที่สุด

ตารางที่ 2.3 ตัวแบบการพัฒนาของพอนน่า วิกนารราชา (Ponna Wignaraja)

แนวทางการพัฒนา	การพัฒนาแบบเก่า	การพัฒนาแนวใหม่
1. วัตถุประสงค์	- เน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจและกระจายความเป็นธรรม	- เน้นความสำคัญในการพัฒนาการ - ลดการใช้พลังงานโดยใช้ให้น้อยลง - พึ่งตนเอง - ร่วมมือกันประกอบกิจการพัฒนา - สลายความรู้สึกแปลกแยกของประชาชน - การมีส่วนร่วมของประชาชน
2. กระบวนการ	- กำหนดแผนพัฒนาจากระดับบนและการมีส่วนร่วม - เน้นให้เกิดภาวะความทันสมัย ความเป็นเมือง และนำไปสู่การสร้างกระบวนการเป็นประเทศอุตสาหกรรม - ใช้ทุน (งบประมาณ) และจัดสรรให้ตามส่วน - เน้นการรับความช่วยเหลือจากต่างประเทศและการถ่ายทอดเทคโนโลยี	- ปรับอำนาจการตัดสินใจจากระดับล่างโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการกำหนดแผนพัฒนา - หมู่บ้านเป็นจุดศูนย์กลางหรือหัวใจของการพัฒนา - การศึกษาเน้นสำนึกของมวลชนในการพัฒนาสร้างผู้นำคนใหม่แทนคนเก่า - การเปลี่ยนแปลงโดยเน้นการใช้แรงงาน เพื่อการผลิตใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น และใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม
3. โครงการพัฒนาอันเป็นเป้าหมายสุดท้าย	- มีลักษณะเป็นสังคมแบบเดียวกันทั่วโลก คือ สังคมอุตสาหกรรมและต่างก็มีความสัมพันธ์กันในเชิงพาณิชย์และการพึ่งพา	- ทำลายการพึ่งพิงทางเศรษฐกิจแต่สร้างความสัมพันธ์ใหม่ที่แต่ละชุมชนมีอิสระและสมรรถนะในการพัฒนาด้วยตนเอง

2.2 การพัฒนาตามทัศนะอิสลาม

อะสัน หมัคอะดัม (2552 อ้างใน www.Azunnah.com/modules.) การพัฒนา คือ วิทยาศาสตร์ โดยใช้กระบวนการทัศน์อิสลามพัฒนาให้เป็นไปตามวิถีอิสลาม เป็นทั้งระบบความเชื่อและแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ครอบคลุมพฤติกรรมของมนุษย์ในทุกๆ ด้าน ตั้งแต่เกิดจนตาย โดยมีรากฐานจากคัมภีร์อัล-กุรอานและอ็ชซุนนะห์ (อ็ชซุนนะห์ หมายถึง แบบฉบับหรือแนวปฏิบัติ) เป็นธรรมเนียมในการดำเนินชีวิตของท่านศาสดามุฮัมมัด การเจริญรอยตามมีหลักและแนวปฏิบัติวางไว้ครอบคลุมทุกด้าน มีบทบัญญัติกำกับไว้ทุกประการ ไม่ว่าจะเป็นด้านศีลธรรม จรรยาบรรณ สังคม วัฒนธรรม สุขภาพ เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง มีระบบยุติธรรม คลื่นคล้าย ข้อขัดแย้ง การศึกษา การแต่งงาน การครองเรือน การหย่าร้าง การแบ่งมรดก และอื่นๆ ดังนั้น การเคลื่อนไหวงานการพัฒนาชุมชนต้องดำเนินการไปตามกรอบจึงจะนำไปสู่การยอมรับจากชุมชน และการพัฒนาอย่างยั่งยืน และที่สำคัญต้องมีผู้ดูแลจัดการให้เกิดการปรับเปลี่ยนนโยบายตามวิถีของชุมชนทั้งด้านเศรษฐกิจ ด้านสวัสดิการ ด้านการศึกษา และผลักดันให้เกิดกระบวนการชุมชนด้วยระบบชูรอตามมิดีอิสลาม ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมกับทุกฝ่าย (ชูรอ) และชุมชนจัดการตนเองได้ การส่งเสริมให้เกิดผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน โดยปฏิบัติการผ่านเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากชุมชนต้นแบบภายใต้การวิเคราะห์และทบทวนศักยภาพทุนทางสังคมของตนเองควบคู่กับการศึกษา เริ่มต้นในเรื่อง ระบบการศึกษาแบบบูรณาการระบบสวัสดิการชุมชนด้วยชากาด ใช้ระบบสหกรณ์ แก้เศรษฐกิจชุมชน ระบบการจัดการชุมชนด้วยชูรอ และระบบการพัฒนาเศรษฐกิจในรูปแบบสหกรณ์ เพื่อนำไปสู่การจัดการเศรษฐกิจชุมชนต้นแบบ และนำไปสู่ชุมชนขยายที่สามารถขยาย ประเด็นหรือระบบย่อยต่างๆ ตามสภาพของชุมชนให้นำไปสู่กระบวนการดำเนินงานต่อไป

คำว่า พัฒนา จะจำกัดความอย่างไร โดยปกติมีการให้ความหมายทางอ้อมว่า การพัฒนา คือ การทำให้ทันสมัย (Modernization) ซึ่งมีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า ความเจริญ ต่อมามีความเข้าใจคำว่า การทำให้ทันสมัย ให้ความหมายของความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี หรือการพัฒนาในด้านสังคม และด้านทัศนคติที่ยอมรับค่านิยมของตะวันตก เช่น ค่านิยมในความเป็นปัจเจกชน นิยมมีความไฝ่ฝันที่สูงส่ง และความปรารถนาในความสำเร็จตลอดจนการยกฐานะทางสังคมของแต่ละบุคคล กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือแนวความคิดในเรื่องความเจริญก้าวหน้า หรือการพัฒนาของชาวตะวันตก ดังที่เราเข้าใจกันทุกวันนี้ แตกต่างจากแนวความคิดในการพัฒนาของอารยธรรมตะวันออกหรือของอิสลาม กล่าวคือแนวความคิดเกี่ยวกับความเจริญก้าวหน้าของตะวันตกจะเป็นค่านิยมในวัตถุ ส่วนแนวความคิดเกี่ยวกับความเจริญก้าวหน้าของตะวันออก หรือของอิสลามให้ความสำคัญค่านิยมด้านศีลธรรมหรือด้านจิตใจ แต่ก็ไม่ละเลยความเจริญด้านเศรษฐกิจ และสังคม แนวความคิดเช่นนี้ระบุชัดเจนไว้ในอัลกุรอานหลายโองการ และเราอาจจะสรุปความคิดนี้ได้จากอัล

ชะดิษที่มุสลิมเกือบทุกคนรู้ คือชะดิษที่ว่า “จงทำงานเพื่อโลกนี้ เสมือนหนึ่งท่านจะมีชีวิตตลอดไป และจงทำงานเพื่อโลกหน้า เสมือนหนึ่งท่านจะตายในวันพรุ่งนี้” ในอัลกุรอานได้สอนให้มนุษย์พัฒนาแผ่นดินนี้และขวนขวายแสวงหาปัจจัยในการดำรงชีวิต เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต การเป็นอยู่ของพวกเขาดีขึ้น ดังที่อัลลอฮ์ได้ตรัสไว้ว่า “พระองค์ผู้ทรงทำแผ่นดินนี้ให้ราบเรียบสำหรับพวกเจ้า ดังนั้น จงศรัทธาไปตามขอบเขตของมัน และจงบริโภครากจากปัจจัยยังชีพของพระองค์ และยังพระองค์เท่านั้นที่ฟื้นคืนชีพ” (อัลมุลก: 15) ในทัศนะอิสลามนั้น การพัฒนาที่ยั่งยืนและการพัฒนาที่แท้จริงนั้นต้องเริ่มต้นจากการพัฒนาคน เพราะคนหรือมนุษย์ได้รับหน้าที่จากพระผู้เป็นเจ้าให้เป็นผู้ควบคุมทรัพยากรอื่นๆ ถ้ามนุษย์มีคุณภาพย่อมส่งผลให้ทรัพยากรอื่นได้รับการพัฒนาในทางที่ดีด้วย และอัลลอฮ์ตรัสอีกว่า “และจงแสวงหาสิ่งที่อัลลอฮ์ได้ประทานแก่เจ้าเพื่อปรโลก และอย่าลืมว่า ส่วนของเจ้าแห่งโลกนี้ และจงทำความดีเสมือนกับอัลลอฮ์ได้ทรงทำความดีแก่เจ้า และอย่าแสวงหาความเสียหายในแผ่นดินแท้จริง อัลลอฮ์ไม่ทรงโปรดบรรดาผู้บ่อนทำลาย” (อัลเกาะศอส 77) โองการอัลกุรอานข้างต้น พระเจ้าได้สอนมนุษย์ให้แสวงหาปัจจัยที่จะทำให้เขาอยู่รอดในโลกนี้ และอย่าบ่อนทำลายหรือก่อความเสียหายให้เกิดขึ้นในแผ่นดิน เพราะฉะนั้น การสกัดกั้นหรือการแก้ปัญหาไม่ให้ทรัพยากรมนุษย์บ่อนทำลายทรัพยากรอื่นๆ ศาสนาอิสลามจึงให้ความสำคัญในการพัฒนาคุณธรรมหรือจิตใจควบคู่ไปกับการพัฒนาทางวัตถุ สรุปลง อิสลามได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาจิตใจควบคู่ไปกับการพัฒนาทางด้านวัตถุ และเมื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้รับการพัฒนาสิ่งอื่นๆ ก็จะได้รับพัฒนาด้วย ตรงกับท่านศาสดามูฮัมหมัดกล่าวว่า “พึงรู้เถิด ในร่างกายมีก้อนเนื้ออยู่ก้อนหนึ่ง หากมันดี ร่างกายทั้งหมดก็จะดีไปด้วย หากมันเสีย ร่างกายทั้งหมดก็จะเสียไปด้วย พึงรู้เถิดว่า มันคือ หัวใจ” (มุตตะฟีก อะลยฮิสลาม)

3. แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มทั่วไปและกลุ่มตามทัศนะศาสนาอิสลาม

3.1 แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มทั่วไป

นักวิจัยหลายท่าน ได้เสนอนิยาม และแนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มไว้ดังนี้

ชอว์ (Shaw, 1981, P.8) กล่าวว่า กลุ่มคือคนตั้งแต่สองคนซึ่งมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันในลักษณะที่แต่ละบุคคลมีอิทธิพลต่อบุคคลอื่น และในขณะเดียวกันก็ได้รับอิทธิพลจากบุคคลอื่นด้วยเช่นกัน

เชอริฟและเชอริฟ (Sherif and sheriff 1956 P.144 quoted in Shaw 1971 P.7) กล่าวว่า กลุ่มหมายถึง หน่วยทางสังคมซึ่งประกอบด้วยจำนวนหนึ่งซึ่งมีฐานะและบทบาทที่สัมพันธ์กับ

บุคคลอื่น และมีค่านิยม และปทัสถานของกลุ่มซึ่งจะช่วยกำกับพฤติกรรมของคนในกลุ่ม สามารถรับรู้และตระหนักว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มดังกล่าว

ฟิดเลอร์ (Fiedler, 1967, quoted in Show 1971, P.8) กล่าวว่า กลุ่มคือบุคคลกลุ่มหนึ่ง ซึ่งมีชะตากรรมร่วมกัน (a common fate) กล่าวคือ มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในแง่ที่ว่า เมื่อมีเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อสมาชิกใดในกลุ่ม สมาชิกคนอื่นๆก็มีแนวโน้มที่จะได้รับผลด้วยเหมือนกัน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2524: 164) ให้ความหมายของกลุ่มว่า กลุ่มประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ที่ได้สร้างแบบอย่างของการกระทำร่วมกันทางจิตขึ้น กลุ่มหรือหมู่คณะนี้เป็นที่ยอมรับว่าเป็นองค์ภาวะอย่างหนึ่งทั้งโดยสมาชิกของกลุ่มเองและตามปกติโดยผู้อื่นด้วย ทั้งนี้เพราะกลุ่มมีแบบฉบับของกลุ่มเอง

จำนง อติวัฒน์สิทธิ์ และคณะ (2540: 61) กล่าวว่า กลุ่มหมายถึงคนจำนวนหนึ่งที่มีการกระทำโต้ตอบกันอย่างมีระบบแบบแผน มีการกำหนดสถานภาพของสมาชิก นอกจากนี้ยังมีบรรทัดฐานควบคุมความสัมพันธ์เป็นที่ยอมรับร่วมกันในระดับหนึ่ง เป็นการถาวรหรือชั่วคราว

แมคเควิตและฮารารี Mcdevit and Haxari (1968: 237) นักสังคมวิทยาได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับกลุ่มในรูปลักษณะขององค์การ (Organizational characteristic) ว่าระบบขององค์ประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปหรือมากกว่า มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน จนกระทั่งกลายเป็นแบบแผน (Pattern) ของบทบาท (Role) และการหน้าที่ซึ่งพึ่งกระทำต่อกันเกิดขึ้นและเกิดบรรทัดฐาน (Norms) ซึ่งเป็นระเบียบกฎเกณฑ์สำหรับการหน้าที่ของกลุ่มสมาชิกต่อสมาชิก และสมาชิกต่อกลุ่มไว้ชัดเจน จากแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า กลุ่มประกอบด้วยคนตั้งแต่สองคนขึ้นไป รวมตัวกันของบุคคลจำนวนหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กันมีจุดมุ่งหมายร่วมกันและมีการกระทำร่วมกัน การที่คนในกลุ่มมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างราบรื่น และดำเนินงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมายได้นั้นอยู่ได้เงื่อนไขของสถานภาพ บทบาท และบรรทัดฐานของสังคมซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของกลุ่ม

กลุ่มคนที่มารวมกัน โดยมุ่งหวังจะกระทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน ย่อมจะก่อให้เกิดพลังและมีโอกาสช่วยให้กิจกรรมนั้นประสบผลสำเร็จด้วยดี และกลุ่มดังกล่าวอาจเป็นกลุ่มธุรกิจหรือกลุ่มกิจกรรมอย่างอื่นก็ตามย่อมก่อให้เกิดความเข้มแข็งของท้องถิ่น และของสังคมด้วยกันทั้งนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้ากลุ่มนั้นๆ รวมตัว และดำเนินการอย่างมีคุณภาพ กิจกรรมหลักของกลุ่มมี 2 แนวทาง ดังนี้

1. กิจกรรมเกี่ยวกับการทำมาหากิน เรียกว่า “กลุ่มทางเศรษฐกิจ” เป็นการรวมกลุ่มกันเพื่อประกอบกิจกรรมหรืองานอาชีพ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อแก้ไขปัญหาหรือสนองความต้องการ

ทางเศรษฐกิจ เพิ่มผลผลิตในชุมชน ช่วยให้มียาอาหารการกินเพิ่มขึ้น มีรายได้สูงขึ้น มีการกินดี อยู่ดี ขึ้น

1.1 กลุ่มอาชีพ เช่น กลุ่มหมวกกะปิเยาะห์ กลุ่มพืชผักสวนครัว กลุ่มขนมเบเกอรี่และขนมพื้นเมือง

1.2 กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มสหกรณ์ร้านค้า

1.3 กลุ่มธนาคาร เช่น ธนาคารข้าว ธนาคารโค กระบือ เป็นต้น

2. กิจกรรมเกี่ยวกับการคบหาสมาคม เพื่อผลทางจิตใจมีการกระชับความสัมพันธ์ การผูกมิตรซึ่งกันและกัน หรือที่เรียกว่า กลุ่มทางสังคม นอกจากนี้ยังกล่าวถึงประโยชน์ของการรวมกลุ่มไว้ดังนี้

2.1 กลุ่มมีบทบาทในการเป็นศูนย์รวมความร่วมมือร่วมใจ ในการสร้างสรรค์ความสามัคคีในหมู่คณะได้ การรวมกลุ่มจะช่วยให้บุคคลทำงานร่วมกันได้ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

2.2 การรวมกลุ่มจะก่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินมีนันทนาการร่วมกันและสามารถใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ได้

2.3 การรวมกลุ่มเป็นกระบวนการถ่ายทอดความคิด ค่านิยมและเทคโนโลยีต่างๆให้แก่สมาชิกกลุ่มและชุมชน

2.4 การรวมกลุ่มจะเป็นพลังต่อรองทางเศรษฐกิจและสังคม

แนวคิดของแมคกราท จัดได้ว่าเป็นแนวคิดด้านจิตวิทยาสังคม (Social Psychology) ในระยะแรกที่พยายามอธิบายถึง “กลุ่ม” ซึ่งกรอบแนวคิดนี้จำแนกไว้เป็นสามส่วน ได้แก่ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการทำงานของกลุ่ม (Input) กระบวนการกลุ่ม (Group process) และผลลัพธ์จากการทำงานของกลุ่ม (Output)

1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการทำงานของกลุ่มประกอบด้วย 3 ปัจจัย ได้แก่ ส่วนประกอบของกลุ่ม (Group Composition) โครงสร้างของกลุ่ม (Group Structure) งานและสภาพแวดล้อมภายนอก (Task and Environment) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ส่วนประกอบของกลุ่ม (Group Composition) หมายถึง คุณลักษณะของสมาชิกที่รวมตัวกันเป็นกลุ่มตัวอย่างเช่น ความสามารถ เจตคติ ภูมิหลัง บุคลิกภาพ และลักษณะทางกายภาพของบุคคล (McGrath, 1964 P.69-70)

1.2 โครงสร้างของกลุ่ม (Group Structure) หมายถึง รูปแบบความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่ม (McGrath, 1964 P.72)

1.3 งานและสภาพแวดล้อมภายนอก (Task and Environment) หมายถึง ลักษณะงานที่กลุ่มปฏิบัติและสภาพแวดล้อมในการทำงาน ได้แก่ การจัดสรรผลตอบแทน (Reward Condition) และความเครียดจากสภาพแวดล้อม (Environmental Stress) (McGrath, 1964, P.114)

2. กระบวนการกลุ่ม หมายถึง กิจกรรมและปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างสมาชิกของกลุ่มขณะปฏิบัติงานด้วยกันกิจกรรมเหล่านี้ ได้แก่ การสื่อสาร (Affect) และการปฏิบัติงาน (Work) (Megroth, 1964 96-101)

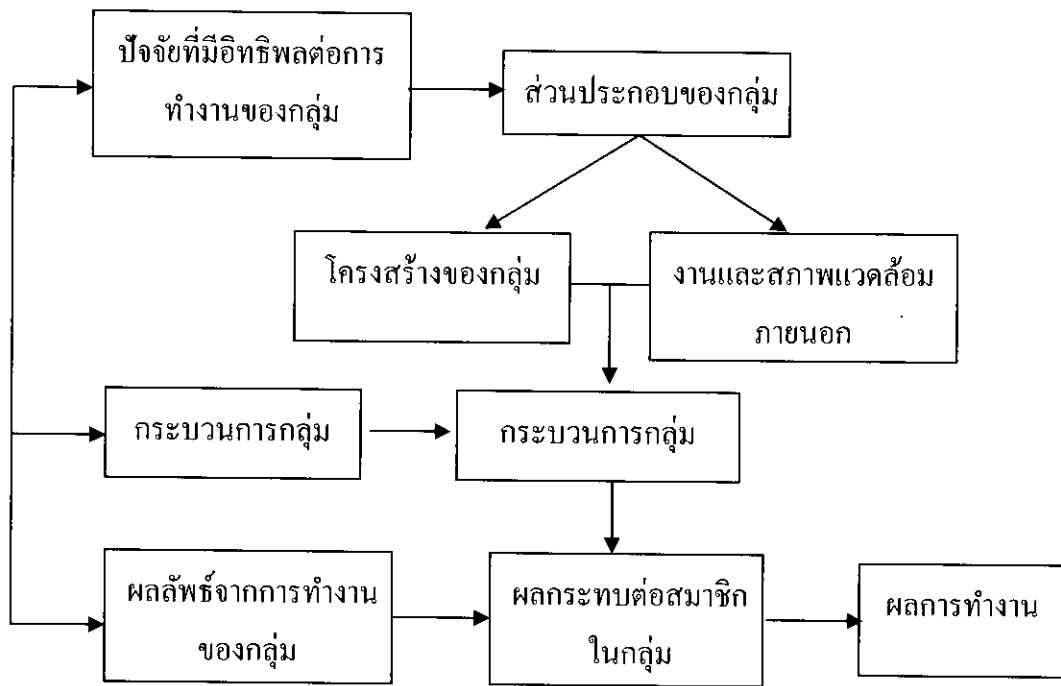
3. ผลลัพธ์จากการทำงานของกลุ่มจำแนกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่

3.1 ผลการทำงาน หมายถึง (Task Performance) หมายถึง ผลลัพธ์ที่ได้จากการทำงานร่วมกันของสมาชิกตามเป้าหมายของกลุ่ม (Mc Grath, 1964, P. 71) กล่าวได้ว่า ผลการทำงานเป็นเป้าหมายที่สำคัญที่ทุกกลุ่มต้องการและเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้สมาชิกรวมตัวกันเป็นกลุ่ม (Mc Grathy, p 103)

3.2 พัฒนาการของกลุ่ม (Group Development) หมายถึง รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในด้านความเชื่อ เจตคติและเป้าหมาย (Mc Grath , 1964, P 71) หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการพัฒนาปทัสถานของกลุ่ม และการปรับเปลี่ยนบทบาท หน้าที่ความรับผิดชอบระหว่างสมาชิกในกลุ่ม (Mc Grath 1964, p 15)

3.3 ผลกระทบที่มีต่อสมาชิกในกลุ่ม (Effect to member) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงลักษณะของสมาชิก เช่น บุคลิกภาพ เจตคติ ความรู้ ความสามารถ (Mc Grath, 1964, p 71) รวมถึงความคล้อยตามกัน (Conformity)

จากกรอบแนวคิดของแมกแกรทสรูปตามแผนผังได้ดังนี้รูป 2.1

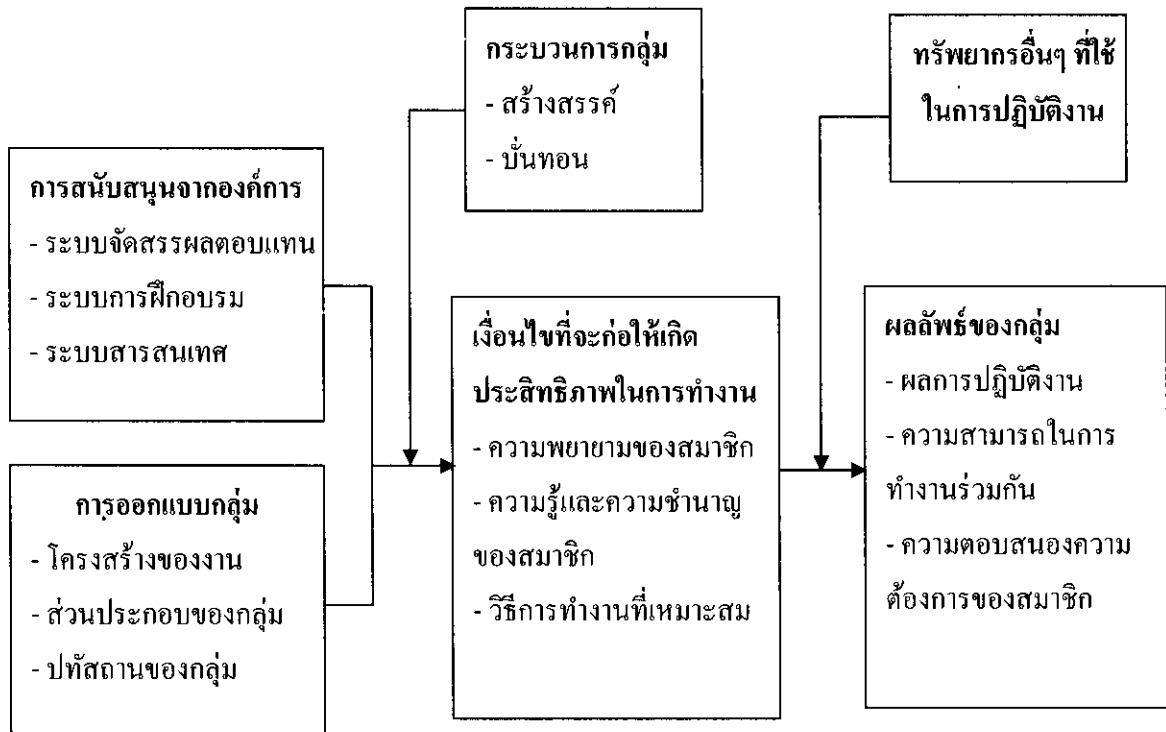

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดของแมคแกรท

จากภาพที่ 2.1 อธิบายได้ว่ากระบวนการกลุ่มได้รับอิทธิพลมาจาก 2 ปัจจัยได้แก่ โครงสร้างของกลุ่ม และงาน และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ซึ่งกระบวนการกลุ่มจะทำหน้าที่เสมือนเป็นสื่อกลางที่ประสานปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการทำงานของกลุ่มในด้านต่างๆ เข้าด้วยกัน และทำให้เกิดเป็นผลลัพธ์จากการทำงานของกลุ่มทั้งในด้านผลการทำงานด้านความพึงพอใจของสมาชิก และด้านความต้องการทำงานร่วมกันต่อไปของสมาชิก โดยขณะเดียวกันผลลัพธ์ของกลุ่มเหล่านี้ก็จะส่งผลให้กลุ่มเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านอื่นตามมาด้วยเช่นกัน กล่าวได้ว่า กลุ่มจะมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นตลอดเวลา

แนวความคิดของแฮกแมน (Hackman, 1987) ได้เสนอกรอบแนวคิดที่แสดงถึงองค์ประกอบพื้นฐานที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของกลุ่ม (A Normative Model of Group Effectiveness) เพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับการทำงานของกลุ่ม (Hackman, 1987, p 331) แฮกแมนได้กล่าวว่า ผลลัพธ์ของกลุ่มสามารถพิจารณาได้จากเกณฑ์ 3 ประการ ได้แก่ ความพยายาม (Effort) ความรู้ความชำนาญของสมาชิก (Knowledge and Skill) และกลุ่มมีวิธีการทำงานที่เหมาะสมสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงแล้ว (Performance Strategies) ย่อมมีความเป็นไปได้สูงที่กลุ่มจะบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ดังนั้น หากกลุ่มมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานของสมาชิกแล้ว

ก็จะส่งผลให้ประสิทธิผลของกลุ่มนั้นเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งปัจจัยที่จะก่อให้เกิดสภาพแวดล้อมเหล่านั้นได้ ประกอบด้วย 3 ปัจจัย ได้แก่ รูปแบบของกลุ่ม (Group Design) การสนับสนุนจากองค์การ (Organization) และกระบวนการกลุ่มสร้างสรรค์ (Group Synergy)

ภาพที่ 2.2 แนวคิดแฮกแมน

สรุป กรอบแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบพื้นฐานของประสิทธิผลของกลุ่ม (A

Normative Model of Group Effectiveness) (Hackman , 1987) p 331

พัตน์ บุญยรัตพันธุ์ (2516 : 150 - 166) กล่าวถึงกระบวนการเสริมสร้างและพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่ม โดยได้อธิบายหลักการส่งเสริมการรวมกลุ่ม เรียกว่า “หลักการรวมกลุ่ม 3 ขั้น 8 ตอน” จัดว่าเป็นพื้นฐานของการเสริมสร้างกลุ่มและเครือข่าย

กระบวนการเสริมสร้างและพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่ม (พัตน์ บุญยรัตพันธุ์)

ขั้นที่ 1 ว่าด้วยการจัดตั้งกลุ่ม

การจัดตั้งกลุ่มเป็นขั้นตอนที่สำคัญยิ่ง เพราะ หากได้ดำเนินการจัดตั้งให้ถูกวิธีทุกขั้นตอนแต่เริ่มแรก ก็จะทำให้กลุ่มมีคุณค่าและเจริญก้าวหน้าไปสู่ขั้นตอนอื่นได้ง่ายขึ้น ในการจัดตั้งมีหลักเกณฑ์ที่ควรยึดถืออยู่ 8 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ว่าด้วยค้นหาผู้นำ

ตอนที่ 2 ว่าด้วยการหาความต้องการของแต่ละบุคคล ก่อนที่ผู้นำมากำหนดความต้องการร่วมของกลุ่ม

ตอนที่ 3 ว่าด้วยความสมัครใจในการเข้าร่วมกลุ่ม รวมถึงการสร้างความซื่อสัตย์และความภักดีต่อกลุ่ม

ตอนที่ 4 ว่าด้วยสิ่งแวดล้อมที่คล้ายคลึงกัน มีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน ทำให้สามารถทำงานร่วมกันได้ง่าย และเกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ตอนที่ 5 ว่าด้วยการมีวิถีใกล้เคียงกัน ทำให้มีความคิดอ่าน ความสนใจ ความต้องการและความสามารถในการทำงานใกล้เคียงกัน เข้าใจง่ายในการทำงาน

ตอนที่ 6 ว่าด้วยเพศเดียวกัน กิจกรรมบางอย่างอาจจำเป็นต้องแบ่งแยกเพศ ในขณะที่บางกิจกรรมอาจร่วมกันทำทั้งหญิงและชาย

ตอนที่ 7 ว่าด้วยการมีความสัมพันธ์ต่อกัน ไม่ขัดแย้งกัน การที่กลุ่มมีความสามัคคีกลมเกลียว ช่วยกันคิดช่วยกันทำส่งผลให้งานกลุ่มสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

ตอนที่ 8 ว่าด้วยสถานการณ์บีบตัว หมายถึง สถานการณ์ที่จะทำให้คนรวมกันเพื่อความอยู่รอด เพื่อผลประโยชน์ ซึ่งตรงกับความต้องการของกลุ่มหรือสมาชิกที่จะมารวมกัน

สรุปแล้ว ในขั้นที่ 1 การจัดตั้งกลุ่มนี้มีส่วนประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ ตอนที่ 1 เป็นเรื่องเกี่ยวกับผู้นำกลุ่ม ข้อที่ 2 – 7 เป็นเรื่องเกี่ยวกับสมาชิกในกลุ่ม และข้อที่ 8 เป็นเรื่องสถานการณ์ ซึ่งถ้าหากรวมตัวกันได้ทั้ง 3 ข้อ และครบองค์ประกอบทุกส่วนย่อมที่จะรวมกันได้

ขั้นที่ 2 ว่าด้วยการเคลื่อนไหวของกลุ่ม

การดำเนินงานเพื่อให้กลุ่มมีการเคลื่อนไหวจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่นักพัฒนาจะต้องใช้ความอดทนในการทำความเข้าใจกับสมาชิกทุกคนของกลุ่มให้ตระหนักและซาบซึ้งในบทบาทหน้าที่ของตนเอง เพื่อให้ทุกคนได้ร่วมผนึกกำลังอย่างมีระเบียบแบบแผนอันจะนำไปสู่การสร้างพลังการต่อสู้หรือพลังการต่อรองในโอกาสต่อไปในขั้นของการเคลื่อนไหวของกลุ่ม ซึ่งเน้นในขั้นที่ 2 มีหลักเกณฑ์ที่ควรยึดถืออยู่ด้วยกัน 8 ตอน คือ

ข้อ 1 ว่าด้วยการส่งเสริมการประชุมพบปะ เพื่อแลกเปลี่ยนทรรศนะ ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เพื่อสร้างความสัมพันธ์ในกลุ่มให้แน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น และหาแนวทางการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย

ข้อ 2 ว่าด้วยการส่งเสริมแนวความคิด ขกระดับจิตใจของสมาชิกกลุ่ม

ข้อ 3 ว่าด้วยการส่งเสริมความมีระเบียบวินัย ได้แก่ การมีกฎเกณฑ์ ข้อบังคับ ในการรวมกลุ่ม และมีระเบียบวินัยในการปฏิบัติต่อกัน

ข้อ 4 ว่าด้วยการส่งเสริมสัมพันธ์ภาพบุคคล เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่มให้มีความกลมเกลียวแน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น

ข้อ 5 ว่าด้วยการส่งเสริมกิจกรรม เพื่อทำให้กลุ่มได้เคลื่อนไหว และเป็นการฝึกกลุ่มให้ได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

ข้อ 6 ว่าด้วยการส่งเสริมวิชาการ ควรส่งเสริมทางวิชาการ ความรู้ใหม่ๆ ในรูปแบบต่างๆ ที่จำเป็นและเกิดประโยชน์โดยตรงต่อกลุ่ม

ข้อ 7 ว่าด้วยการส่งเสริมผลประโยชน์ร่วม เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้กลุ่มดำรงอยู่ได้ การจัดสรรผลประโยชน์ต้องเที่ยงธรรม เสมอภาค หากขาดผลประโยชน์ร่วมกันหรือขัดผลประโยชน์กัน กลุ่มจะแตกความสามัคคีและสลายตัวในที่สุด

ข้อ 8 ว่าด้วยการส่งเสริมและดำรงไว้ ซึ่งสถานภาพผูกพัน โดยพยายามส่งเสริมให้มีความผูกพันระหว่างสมาชิก ส่งเสริมให้ทุกคนมีบทบาทหน้าที่ในกลุ่ม และรู้จักรับผิดชอบร่วมกันกับกลุ่ม

สรุปแล้ว ในขั้นที่ 2 ว่าด้วยการเคลื่อนไหวของกลุ่มนั้น ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ ประการแรก คือ ระเบียบวินัย ประการที่สอง คือ วัตถุประสงค์ร่วม ผลประโยชน์ร่วม ประการที่สาม และกิจกรรมต่างๆ

ขั้นที่ 3 ว่าด้วยการเจริญเติบโตของกลุ่ม ประกอบด้วย 8 ขั้นตอน คือ

ข้อ 1 ว่าด้วยสหพันธ์รวมกลุ่ม เป็นการทำให้กลุ่มเล็กๆ มาสนธิเข้าเป็นกลุ่มใหม่ กลุ่มเดียว

ข้อ 2 ว่าด้วยการสร้างหน่วยนำร่วม โดยการนำเอาตัวแทนหรือผู้นำของแต่ละกลุ่มมารวมกันเป็น “หน่วยนำร่วม” เพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มเล็ก ประสานงาน ประสานผลประโยชน์ระหว่างกลุ่ม

ข้อ 3 ว่าด้วยการสร้างผลประโยชน์ร่วม เพื่อช่วยให้กลุ่มเคลื่อนไหวไปในทิศทางเดียวกัน เกาะติดกัน เพราะ เกิดประโยชน์ในกิจกรรมร่วมกัน แต่ละกลุ่มมีส่วนได้ ส่วนเสีย ในกิจกรรมที่ดำเนินการ

ข้อ 4 ว่าด้วยการสร้างกิจกรรมพึ่งพา เป็นวิธีการที่กลุ่มจะต้องอาศัย พึ่งพาซึ่งกันและกัน โดยมี “หน่วยนำร่วม” เป็นตัวกลาง ช่วยให้กิจกรรมของกลุ่มต่างๆ มีความเกี่ยวพันกัน แล้วจึงจะมีผลประโยชน์สูงขึ้น

ข้อ 5 ว่าด้วยสนธิวิชาการ เป็นการแลกเปลี่ยนและอาศัยความรู้ ทักษะ ตลอดจนความต้องการระหว่างกลุ่มที่มีต่อกัน ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความสามารถและกิจกรรมอื่น

ข้อ 6 ว่าด้วยการสร้างพลังร่วมในการดำเนินการร่วม โดยการส่งเสริมให้กลุ่มเกิดการร่วมทุน ร่วมวิชาการ ร่วมจัดการ ร่วมกำลังคน ร่วมกำลังวัสดุ ซึ่งถ้ากลุ่มได้ร่วมกำลังมากเท่าไร พลังมหาศาลก็จะเกิดมากเท่านั้น

ข้อ 7 ว่าด้วยลดสิ้นเปลืองร่วม ได้แก่ การลดความสิ้นเปลืองของแรงงาน วัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ รวมทั้งด้านบริหารและการบริการด้วย เพื่อความสิ้นเปลืองลดลง

ข้อ 8 สร้างพลังต่อรอง คือ อำนาจของกลุ่มในการรักษาผลประโยชน์และดำรงกลุ่มไว้ พลังต่อรองเป็นพลังในการต่อสู้ของชุมชน ซึ่งเกิดจากการรวมกลุ่มกัน ซึ่งนับว่าเป็นหัวใจสำคัญยิ่งของการพัฒนา

สรุปแล้ว ในขั้นที่ 3 การเจริญเติบโตของกลุ่มนั้น นักพัฒนาจะต้องพยายามเอากลุ่มต่างๆ หลายกลุ่มให้มาสนธิให้เข้ากัน เพื่อให้กลุ่มขยายตัวไปสู่การเจริญเติบโตยิ่งขึ้น

กลุ่มที่มีประสิทธิภาพตามแนวคิด นายสิทธิโชค วรรณสันติกุล (ม.ป.ป., น. 67-76) ได้สรุปดังนี้

ตารางที่ 2.4 ลักษณะของกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ

ปัจจัย	ลักษณะของกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ
อิทธิพลจากสิ่งแวดล้อม หมายถึง ผลกระทบที่มาจากภายนอกได้ แก่ นโยบาย และวิธีการทำงาน ระบบรางวัลและ การสื่อสาร การจัดโครงสร้างขององค์กร	- สมาชิกอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน ติดต่อกัน ได้เสมอ - สมาชิกในกลุ่มมีอิสระในการทำงาน
เป้าหมาย หมายถึง กลุ่มต้องการจะทำอะไรให้สำเร็จ	- สมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายของกลุ่ม - สมาชิกทุกคนเข้าใจเป้าหมายของกลุ่มตรงกัน - สมาชิกทุกคนยอมรับในเป้าหมายของกลุ่ม - เป้าหมายของกลุ่มมีความเป็นไปได้ที่จะบรรลุผลสำเร็จ

ตารางที่ 2.4 (ต่อ)

ปัจจัย	ลักษณะของกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ
บทบาท หมายถึง ใครจะต้องทำอะไร	<ul style="list-style-type: none"> - การมอบหมายความรับผิดชอบให้แก่สมาชิกมีความชัดเจน - สมาชิกทุกคนเข้าใจบทบาทหน้าที่รับผิดชอบของตนเอง - สมาชิกทุกคนเข้าใจบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้อื่น - สมาชิกทุกคนเต็มใจที่จะช่วยเหลือกันและกันในการทำงาน - หัวหน้ากลุ่มมีพฤติกรรมการนำที่เหมาะสม
กระบวนการทำงาน หมายถึง วิธีการทำให้เป้าหมายบรรลุผลสำเร็จ ประกอบด้วย การตัดสินใจ การสื่อสาร การประชุม และพฤติกรรมกรรมการนำ	<ul style="list-style-type: none"> - การตัดสินใจของกลุ่มกระทำโดยเสียงส่วนใหญ่ในลักษณะเห็นพ้องกัน - การประชุมกลุ่มมีประสิทธิภาพ - สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในที่ประชุม - สมาชิกทุกคนตั้งใจฟังเมื่อสมาชิกเมื่อสมาชิกคนอื่นพูด - สมาชิกทุกคนได้รับข้อมูลป้อนกลับอย่างสม่ำเสมอ - สมาชิกทุกคนได้รับข้อมูลข่าวสาร ความเคลื่อนไหวของกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ - กลุ่มเน้นให้เกิดแนวทางการแก้ปัญหา มากกว่าจะตำหนิผู้รับผิดชอบงานนั้น
ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก ประกอบด้วย ความขัดแย้ง เจตคติ ค่านิยม และบุคลิกภาพของสมาชิกในกลุ่ม	<ul style="list-style-type: none"> - สมาชิกมีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน - สมาชิกมีความอดทน อดกลั้นต่อความขัดแย้ง และพยายามหาแนวทางแก้ไข - เมื่อสมาชิกมีความขัดแย้งกัน สมาชิกสามารถเปิดอกคุยกันได้อย่างเปิดเผย - สมาชิกให้การสนับสนุนกันและกัน

องค์ประกอบขององค์กรเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพ และยั่งยืน สามารถที่จะปรับใช้ให้เป็นแนวทางการแก้ปัญหาและพัฒนาระบบกลุ่มสมาชิกให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน ดังนี้

1. จัดให้มีเวทีสำหรับสมาชิกเป็นระยะๆ เพื่อแลกเปลี่ยนประเด็นปัญหา ความต้องการ รวมทั้งวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนว่าต้องการอะไร และร่วมกันหาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งด้วยเทคนิคการประสานงานที่อาศัยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรเอกชนต่างๆ และระหว่างแม่ข่ายกับสมาชิก

2. มีโครงสร้างและการบริหารจัดการของเครือข่ายที่ชัดเจน

2.1 โครงสร้างขององค์กรเครือข่าย จะมีวัตถุประสงค์เป้าหมาย มีรูปแบบและเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน โดยมีองค์กรหลักในการประสานงาน และรับผิดชอบดำเนินการจัดตั้งเครือข่าย หรือเรียกว่า “แม่ข่าย” หรือ “กลุ่ม” ซึ่งหลักสำคัญที่ต้องคำนึงอย่างมากคือ “การสร้างภาพพจน์” ที่แสดงให้เห็นว่า ตนเอง (แม่ข่าย) ไม่ได้รับผลประโยชน์ใดๆ จากกิจกรรมที่ทำนั้นเป็นการส่วนตัว แต่จะต้องแสดงให้เห็นว่า ได้ให้หรือกระจายผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นให้กับสมาชิกเครือข่าย ซึ่งนับเป็นเงื่อนไขและปัจจัยสำคัญยิ่งประการหนึ่งในการที่จะพัฒนาเครือข่ายให้มีประสิทธิภาพ หรือเกิดความยั่งยืน

2.2 สมาชิกเครือข่าย (ลูกข่าย) มาจากตัวแทนกลุ่มสมาชิกหรือสหกรณ์ (มิใช่รายบุคคล)

2.3 มีระเบียบ/ข้อบังคับหรือข้อตกลงร่วมกัน ในการเข้าเป็นสมาชิกเครือข่าย หรือมีบทลงโทษสมาชิกที่ไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของเครือข่ายที่วางไว้ รวมทั้งกระจายอำนาจให้สมาชิกมีส่วนร่วม และตรวจสอบในด้านต่างๆ

2.4 มีการติดต่อประสานงาน และสื่อสารกับสมาชิกอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ซึ่งในการประสานงานระหว่างสมาชิกนั้น มิใช่เป็นการผลัดภาระในเรื่องนั้น ไปให้หน่วยงานอื่น (หรือกลุ่มสมาชิก) แต่เป็นการประสานความความร่วมมือ เพื่อประโยชน์ของสมาชิก ให้มีแนวทางในการปฏิบัติในทางเดียวกัน ที่สำคัญคือให้งานนั้นๆ บรรลุจุดมุ่งหมายสูงสุดแก่ผู้มาใช้บริการขององค์กรหรือเครือข่ายนั้นๆ (โอภาวดี เข้มทอง (2551 : 10)

กลุ่มในทัศนะศาสนาอิสลาม

เป็นที่ทราบกัน โดยทั่วไปว่า อิสลามเป็นศาสนาที่มีความเป็นสากลที่ถูกประทานลงมา แก่มวลมนุษยชาติ ดังนั้น อิสลามจึงมิใช่ของชนชาติใดหรือเชื้อชาติใดเชื้อชาติหนึ่ง หรือแม้กระทั่งเพศใดเพศหนึ่ง ยิ่งไปกว่านั้นหากพิจารณาธรรมชาติของการสร้างสรรค์แล้ว จะเห็นว่ามนุษย์ถูกสร้างขึ้นมาเพื่ออยู่ร่วมกันเป็นสังคม เพราะมนุษย์มีความต้องการที่จะปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เพื่อการดำรงชีพ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการอิสลามที่ได้เน้นหนักในเรื่องการปฏิสัมพันธ์และการอยู่

รวมกันเป็นกลุ่ม ทั้งนี้เพราะอิสลามเป็นศาสนาที่ให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติศาสนกิจที่เป็นกลุ่มมากกว่าปัจเจกบุคคล ดังปรากฏในหลายโองการ ที่เริ่มต้นว่า “โอ้บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย” หรือ “โอ้...มวลมนุษยชาติ” คำสอนของอิสลามได้ส่งเสริมให้มุสลิมมีความเป็นเอกภาพและยังสำคัญทำให้เกิดการแตกแยก “และพวกเจ้าจงยึดสายเชือก (ศาสนา) ของอัลลอฮ์โดยพร้อมกันทั้งหมด และจงอย่าแตกแยกกัน” (บทอาลิอิมรอน : 103)

ศาสนาอิสลามส่งเสริมให้มนุษย์ทำงานเป็นกลุ่มเพราะผลรวมที่ได้จากการทำงานเป็นกลุ่มนั้นย่อมดีกว่าหรือมีประสิทธิภาพมาก ผลรวมอันเกิดจากการทำงานเป็นรายบุคคล เช่น ในการบำเพ็ญนมาซการประจำวัน ก็สนับสนุนให้รวมกันละหมาดเป็นกลุ่ม ส่วนวินัยว่าด้วยการบริจาคทรัพย์ การบำเพ็ญฮัจญ์จะปฏิบัติโดยลำพังเพียงคนเดียวไม่ได้เลย โดยเฉพาะการบริจาคทรัพย์เป็นพลิตตามวินัยปฏิบัติเป็นการกระจายทรัพย์ของคนรวยไปสู่คนจน

อิสลามได้สั่งสอนชี้ชัดให้เห็นความสำคัญต่อระบบกลุ่มในอัลกุรอาน มีความว่า “โอ้มวลมนุษยชาติ แท้จริงเราได้บังเกิดพวกเจ้ามาจากชายหนึ่งและหญิงหนึ่ง และบันดาลพวกเจ้าให้แตกเป็นเผ่าพันธุ์และเป็นกลุ่มต่างๆ เพื่อพวกเจ้าจะได้ทำความรู้จักซึ่งกันและกัน แท้จริงผู้มีเกียรติที่สุดในหมู่พวกเจ้า ณ อัลลอฮ์ คือ ผู้มีความยำเกรงอัลลอฮ์ที่สุดในหมู่พวกเจ้า แท้จริงอัลลอฮ์ทรงรอบรู้อย่างทรงตระหนักรู้” (บทอัลหุญรอต : 13)

การทำความรู้จักในประเด็นของความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ไม่ว่าจะแตกต่างชาติพันธุ์ สัญชาติ สีผิว และภาษามิมีนัยยะที่ลึกกว่า ไม่เพียงแต่การรู้จักชื่อเพียงผิวเผิน ทว่าเป็นการทำความรู้จักที่จะนำไปสู่การแลกเปลี่ยนที่จะนำมาซึ่งคุณประโยชน์แห่งความดีอันสูงส่ง ยกระดับความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคล กลุ่มชน และเชื้อชาติสู่ระดับการแลกเปลี่ยนที่พึงประสงค์ นั่นคือ “การทำความรู้จักซึ่งกันและกัน และการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์” ด้วยความหมายนัยยะทั้งหมด และขอบเขตอันกว้างขวางของมัน ดังนั้น หากยิ่งบรรลุถึงเป้าประสงค์ของการทำความรู้จักและการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างหมู่มนุษย์ในทุกระดับได้มากเพียงใด ก็ยังสามารถอุดช่องว่างแห่งการต่อสู้ และความขัดแย้งที่เป็นต้นเหตุแห่งการห้าห้า และละเมิดรุกราน อันจะก่อให้เกิดการเผชิญหน้าและนำมาซึ่งความหายนะแก่สังคมมนุษย์ได้มากเพียงนั้น ด้วยเหตุนี้ การทำความรู้จักกันระหว่างมนุษย์ด้วยเป้าประสงค์เช่นนี้ คือสาเหตุใหญ่ที่จะนำสันติภาพมาสู่สังคมมนุษย์

อัลลอฮ์ได้ตรัสในอัลกุรอาน “และจงช่วยเหลือเกื้อกูลกันในความดี และการยำเกรง และอย่าได้ร่วมมือช่วยเหลือในการทำบาปและการละเมิด และจงยำเกรงต่ออัลลอฮ์ แท้จริงอัลลอฮ์เป็นผู้จริงจังในการลงโทษ” (บทอัลมาอิดะห์ : ...)

ธรรมชาติของการรู้จักกันจะนำไปสู่การเกิดอูฐระหว่างฝ่ายต่างๆ ที่หลากหลาย อิสลามได้วางเงื่อนไขของการช่วยเหลือเกื้อกูลที่เป็นเป้าประสงค์หลักของการทำดี และการยำเกรงต่อพระผู้เป็นเจ้า ทั้งสองหลักนี้ เป็นจุดรวมของความดีงามและสันติภาพของมนุษย์ทั้งในโลกนี้และโลกหน้า ในขณะที่การช่วยเหลือกันในการกระทำผิด บาป และการละเมิดที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งระหว่างผู้คนในโลกนั้นเป็นที่ต้องห้ามในอิสลาม เพราะทั้งสองประการเป็นเหตุแห่งความชั่วร้ายและบ่อเกิดแห่งหายนะ

ตามปกติมนุษย์มีธรรมชาติอยู่อย่างหนึ่ง คือ รักตนเอง แต่ถ้ารักตนเองมากเกินไปก็จะกลายเป็นการเห็นแก่ตัว และถ้าหากความเห็นแก่ตัวมีมากก็จะเอาเปรียบเบียดเบียนผู้อื่นให้ได้รับความเดือดร้อนเพราะต้องการให้ตนเองได้ประโยชน์ฝ่ายเดียว เพื่อกำจัดความเห็นแก่ตัวดังกล่าว อิสลามได้กำหนดให้มุสลิมทุกคนไม่ว่าผิวขาว ผิวเหลือง ผิวดำ ผิวแดง ต่างก็เป็นพี่น้องกัน คุณธรรมของการเป็นพี่น้องกัน หรือรวมกลุ่มนี้จะต้องปลูกฝังสั่งสอนให้เกิดขึ้นด้วยใจที่บริสุทธิ์ให้มีความสามัคคี ให้มีความรักที่จะให้แก่ผู้อื่น เหมือนรักที่จะให้แก่ตนเอง คือ มีความรักต่อกัน เมื่อมีความรักต่อกันก็มีความหวังดี ต่อมามีการถนอมน้ำใจซึ่งกันและกัน มีความเสียสละต่อกัน แนะนำส่งเสริมให้ทำความดี หรือเรื่องที่ดีๆ นำมาซึ่งความสันติสุขของสังคมโดยรวม เป็นต้น

วอนท่านศาสตราจารย์อามัด สอนไว้ความว่า “บรรดาผู้มีศรัทธาในความสัมพันธ์รักใคร่ในระหว่างพวกเขานั้นเปรียบดั่งร่างเดียวกัน เมื่อส่วนใดของร่างกายเจ็บปวด ดังนั้นร่างกายทั้งหมดจะมีความรู้สึกด้วย ความรู้สึกร้อนและไม่อาจหลับนอน” (รายงานโดยบุคอรี และมุสลิม)

วอนนี้กล่าวไว้ชัดเจนเกี่ยวกับความรู้สึกแห่งความเป็นพี่น้องกัน ซึ่งต้องสร้างให้เกิดขึ้นในกลุ่มในสังคมบนพื้นฐานของความรักใคร่กลมเกลียวระหว่างกัน กล่าวคือ ถ้าหากส่วนใดของสังคมประสบกับความทุกข์ยากแล้ว ก็จะส่งผลกระทบต่อส่วนอื่นๆ ของกลุ่มและสังคมด้วย ดังนั้นส่วนอื่นๆ ก็ต้องพยายามหาทางขจัดความทุกข์ยากที่สมาชิกคนนั้นกำลังประสบอยู่ให้จงได้

วอนท่านศาสตราจารย์อามัดสอนความว่า “จะไม่ศรัทธาต่อข้า สำหรับคนที่กลางคืนอึมหม่า ในขณะที่เพื่อนบ้านเรือนเคียงหิวโหย และเขาเองก็รู้อยู่” คนที่อยู่ในชนบททุกคนซึ่งในระหว่างพวกเขานั้นจะมีคน (ในสภาพที่หิวโหย) ดังนั้น ภาระแห่งอัลลอฮ์ก็จะอิสระจากพวกเขา หะดิษนี้ชี้ให้เห็นว่า ถ้าคนในตำบลหนึ่งมีคนยากจน โดยทั่วไปปราศจากการช่วยเหลือของคนในตำบลนั้นแล้ว อัลลอฮ์ (ซบ.) ก็จะถอนหลักประกันในการคุ้มครองความปลอดภัยแก่เขา (รายงานโดยฮาเก็ม)

ท่านหญิงอาอิชะห์ ภรรยาท่านศาสตราจารย์อามัดได้เล่าว่า “ฉันได้กล่าวว่า โอ้ท่านรศุลลุลลอฮ์! ฉันมีเพื่อนบ้าน 2 คน คนใดที่ฉันจะให้ของกำนัลแก่เขา ท่านนบีตอบว่า แก่คนที่มิประพฤติบ้านใกล้กับเธอมากที่สุดจากสองคนนั้น ” (รายงานโดยบุคอรีและอุมูดาวูด)

4. แนวคิดเกี่ยวกับสหกรณ์ทั่วไปและสหกรณ์อิสลาม

4.1 แนวคิดเกี่ยวกับสหกรณ์ทั่วไป

4.1.1 ความหมายคำว่า “อุดมการณ์สหกรณ์” (Cooperative Ideology) เป็น อุดมการณ์ที่เกี่ยวกับความคิด ความเชื่อ หลักการหรืออุดมคติทางสหกรณ์ หรือการสหกรณ์ หรือ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ความคิด ความเชื่อ หรือหลักการที่เป็นพื้นฐานของสหกรณ์ ซึ่งนักสหกรณ์ ยึดถือเป็นหลักการในการประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม อันจะนำมาสู่ความอยู่ดีกินดี (Well-Being) ความเป็นธรรมในสังคม (Social Justice) และสันติสุข (Peace and Happiness) ของมนุษย์ หรืออีกความหมายหนึ่งว่า อุดมการณ์สหกรณ์คือเกณฑ์ความดีงามที่ชาวสหกรณ์ได้กำหนดไว้เป็นเป้าหมายของชีวิตนั่นเอง

อุดมการณ์สหกรณ์เท่าที่ประพันธ์ เสวตนันท์ (2541: 58-61) รวบรวมไว้มี ดังต่อไปนี้

- การเป็นผู้ให้ การดำรงชีวิตของคนทั่วไปมักจะยึดถือ ความดีคือการได้ ความชั่วคือการเสีย ทุกคนล้วนแบมือขอ ความเป็นสหกรณ์ของกลุ่มจะเกิดขึ้นได้อย่างไร เพราะฉะนั้นที่ใดประชาชนมีความ โลกเกินระดับปกติ ที่นั้นไม่สมควรจัดตั้งสหกรณ์โดยเด็ดขาด ดังนั้นในเรื่องนี้จึงควรเปลี่ยนแปลงเป็น “ความดีคือการให้ ความชั่วคือการรับ” แทน สหกรณ์จึงจะ ประสบความสำเร็จ

- น้ำใจทางสหกรณ์ (Cooperative Spirit) มุ่งในแง่ความรู้สึกของสมาชิก ที่ต้องการเข้าร่วมมือกันมากกว่าต้องการแข่งขันกันเอง น้ำใจทางสหกรณ์ถือเป็นอุดมการณ์ขั้น พื้นฐานอันสำคัญยิ่งของขบวนการสหกรณ์คือ ไม่ว่าเราจะเปลี่ยนแปลงรายละเอียดในเรื่องหลัก สหกรณ์อย่างไรก็ตาม ความมีน้ำใจสหกรณ์จะต้องเป็นเงื่อนไขที่ตัวสมาชิกต้องมีขึ้นในจิตใจก่อน เสมอ ความมีน้ำใจทางสหกรณ์คือ การที่สมาชิกเกิดความรู้สึกว่า ถ้าสมาชิกต้องการช่วยตัวเองให้มี ฐานะที่ดีขึ้น จำเป็นต้องเข้าไปร่วมมือกับสมาชิกคนอื่นๆ เพื่อให้เกิดพลังทางเศรษฐกิจ ในลักษณะ สาระสำคัญคือช่วยเหลือตนเองโดยการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (Self help through mutual help) เพราะลำพังคนเดียวไม่สามารถแก้ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมได้ ต้องร่วมมือร่วมใจ ช่วยเหลือกันและกัน

- ความซื่อสัตย์และความจงรักภักดี (Loyalty) สมาชิกทั้งมวลจะต้องมี ภาระผูกพันที่จะต้องติดต่อกับธุรกิจกับสหกรณ์ให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เช่น ในประเทศ เดนมาร์ก เกษตรกรที่เป็นสมาชิก สหกรณ์จะต้องให้คำมั่นสัญญาเป็นสังจะ 3 ประการด้วยกัน ได้แก่ 1) สมาชิกสหกรณ์ต้องร่วมซื้อและร่วมขายผลิตผลของตน 2) สมาชิกต้องนำผลิตผลมาเก็บไว้ในที่

เดียวกัน ณ ร้านสหกรณ์ชาวนา และ 3) สมาชิกสหกรณ์จะต้องไม่ขายผลิตผลจากไร่นาโดยตรงให้แก่ผู้ใด สัจจะวาจาเหล่านี้เท่ากับเป็นเครื่องกำปรักอันอุดมการณ์ในเรื่องความซื่อสัตย์และความจงรักภักดีของสมาชิกสหกรณ์โดยทางอ้อมนั่นเอง

- การให้บริการแก่สมาชิก (Service) การให้บริการแก่สมาชิกเป็นเป้าหมายสูงสุด เพราะถ้าไม่ใช่เพื่อสมาชิกสหกรณ์ ก็ไม่รู้อะไรจะตั้งสหกรณ์เพื่ออะไร ต้องอย่าลืมว่าสหกรณ์เป็นของสมาชิก ดำเนินการโดยสมาชิก และเพื่อสมาชิก

- การไม่แสวงหากำไรสูงสุด (No Profit Maximization) คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์จะต้องไม่มุ่งแสวงหากำไรสูงสุดเป็นหลักในการบริหารงานสหกรณ์ เช่น ถ้าเป็นสหกรณ์การเกษตร ควรกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ให้เหมาะสมให้สหกรณ์พออยู่ได้ และเมื่อสิ้นปีทางบัญชีก็จะเฉลี่ยคืนให้แก่สมาชิกตามส่วนดอกเบี้ยเงินกู้ที่สมาชิกชำระให้แก่สหกรณ์ หรือสหกรณ์จัดหาเครื่องอุปโภคบริโภคและอุปกรณ์การผลิตมาจำหน่ายให้แก่สมาชิกในราคาร้อยมเยา เป็นต้น

- สมาชิกสหกรณ์มีจิตใจที่เป็นประชาธิปไตย (Democratic Spirit) สหกรณ์เป็นสถาบันที่เป็นประชาธิปไตยมากที่สุดแห่งหนึ่ง สมาชิกแต่ละคนมีสิทธิออกเสียงได้เพียงเสียงเดียว (one man one vote) ไม่ว่าบุคคลนั้นจะมีทุนเรือนหุ้นในสหกรณ์มากหรือน้อยเพียงใดก็ตาม ทั้งนี้ เพื่อมิให้สหกรณ์ตกเป็นเครื่องมือแสวงหาประโยชน์ของนายทุนคนใดคนหนึ่งที่แฝงตัวเข้ามาเป็นสมาชิกสหกรณ์ ตัวสมาชิกสหกรณ์เองจำเป็นต้องเป็นบุคคลที่มีประชาธิปไตยตามไปด้วย ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนสมาชิก ทำใจให้เปิดกว้างยอมเสียสละผลประโยชน์ส่วนตัวให้แก่เพื่อนสมาชิกอื่นๆ ด้วยความเต็มใจ

- สมาชิกมีภาระผูกพันต้องรับรู้ปัญหาของสหกรณ์ สมาชิกต้องเข้ามารับรู้ปัญหาต่างๆ ด้วยตนเอง เพื่อพิจารณาปัญหาและรับรู้ในกิจการต่างๆ ของสหกรณ์ด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้เกิดความรู้สึกผูกพันกับสมาชิก เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน การได้รับรู้ปัญหาของเพื่อนสมาชิกเป็นจุดเริ่มต้นแห่งการร่วมมือกันระหว่างสมาชิกอย่างยิ่ง โดยไม่จำเป็นต้องอาศัยความช่วยเหลือจากภายนอกความเป็นอิสระในการปกครองตนเอง (autonomy) จึงเกิดขึ้นในที่สุด

4.1.2 ความหมายของคำว่า “หลักการสหกรณ์” ได้มีผู้ให้ความหมายหรือคำอธิบายไว้หลายท่านดังนี้

วัตกินส์ (W. P. Watkins) อธิบายถึงหลักสหกรณ์ว่า เป็นความคิดที่เป็นหลักฐานภายใต้เงื่อนไขซึ่งเป็นที่ยอมรับในการร่วมมือกันของคนกลุ่มหนึ่ง

มุงค์เนอร์ (H.H. Munker) อธิบายว่า หลักสหกรณ์คือแนวทางที่กำหนด ลักษณะสำคัญของสมาคมสหกรณ์ ซึ่งเป็นองค์การแบบหนึ่งที่แตกต่างกันจากองค์กรอื่นๆ และสหกรณ์ เป็นสิ่งที่ใช้วัดงานที่ปฏิบัติจริง

ดูบาชิ (P.R. Dubashi) กล่าวว่า หลักสหกรณ์เป็นการบรรยายให้เห็น คุณสมบัติขององค์การแบบสหกรณ์

คณะกรรมการสหกรณ์ขององค์การสัมพันธ์ภาพสหกรณ์ระหว่างประเทศ (ICA) ได้ให้คำนิยามหลักสหกรณ์ไว้สั้นๆว่า “วิธีปฏิบัติอันจำเป็นที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้โดยเด็ดขาด ต่อการบรรลุความมุ่งหมายของสหกรณ์”

โดยสรุป หลักสหกรณ์เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงปรัชญาอุดมการณ์ทางสหกรณ์ โดยสะท้อนให้เห็นความคิดพื้นฐานที่มีอยู่ในสหกรณ์ ซึ่งนักสหกรณ์ทั้งหลายใช้เป็นบรรทัดฐานยึดถือ ปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่ปรารถนา รวมทั้งหลักสหกรณ์ยังเป็นแนวปฏิบัติเพื่อใช้วัดความเป็นสหกรณ์อีกด้วย

4.1.3 หลักสหกรณ์ (Co-operative Principles) เป็นหลักการทางสังคมศาสตร์ที่เกิด จากความคิดของมนุษย์ เพื่อสร้างกฎเกณฑ์ทางเทคนิคที่ใช้กำกับ โครงสร้างและกระบวนการ ดำเนินงานขององค์การสหกรณ์และเป็นแนวทางที่ทำให้คุณค่าสหกรณ์บังเกิดผล หลักการสหกรณ์ จึงเป็นทั้งข้อบัญญัติและแนวทางดำเนินงานของสหกรณ์ รวมตลอดถึงความสนใจในจิตวิญญาณ ของสหกรณ์ด้วย ทำให้หลักสหกรณ์ถือเป็นหัวใจของวิสาหกิจสหกรณ์ โดยที่แต่ละข้อจะเป็นอิสระ จากข้ออื่นๆ มิได้ ทุกข้อล้วนมีความสำคัญซึ่งกันและกัน หากหลักการข้อหนึ่งข้อใดถูกละเลยจะเป็น ผลให้หลักการข้ออื่นๆลดความสำคัญลงด้วย

หลักสหกรณ์ที่ประกาศเมื่อวันที่ 23 กันยายน ค.ศ.1995 (พ.ศ. 2538) ใน หลักการว่าด้วยเอกลักษณ์ของการสหกรณ์ใน พ.ศ.2538 มีด้วยกัน 4 ประการ หลักสามประการแรก ถือว่าเป็นสภาพผลัดภายในที่มีความสำคัญมากแต่ละสหกรณ์ ส่วนหลักสี่ประการหลังจะเกี่ยวข้อง ทั้งกับการดำเนินงานภายใน และความสัมพันธ์ที่สหกรณ์มีกับภายนอก ดังนี้

หลักที่ 1 : การเปิดรับสมาชิกทั่วไปและการสมัครใจ

สหกรณ์เป็นองค์การแห่งความสมัครใจที่เปิดรับบุคคลทั้งหลายที่สามารถใช้ บริการของสหกรณ์และเต็มใจรับผิดชอบในฐานะสมาชิก สมัครเข้าเป็นสมาชิกโดยปราศจากการกีดกันทางเพศ สังคม เชื้อชาติ การเมือง และศาสนา

หลักที่ 2 : การควบคุมสมาชิกโดยหลักประชาธิปไตย

สหกรณ์เป็นองค์การประชาธิปไตยที่ควบคุมโดยมวลสมาชิก ผู้มีส่วนร่วม อย่างแข่งขันในการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจ บุรุษและสตรีผู้ที่ได้รับการเลือกเป็นผู้แทน

สมาชิกต้องรับผิดชอบต่อมวลสมาชิกในสหกรณ์ชั้นปฐม สมาชิกมีสิทธิในการออกเสียงเท่าเทียมกัน (สมาชิกหนึ่งคนหนึ่งเสียง) สำหรับสหกรณ์ในระดับอื่นๆให้ดำเนินไปตามแนวทางประชาธิปไตยด้วยเช่นกัน

หลักที่ 3 : การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจโดยสมาชิก

สมาชิกสหกรณ์พึงมีความเที่ยงธรรมในการให้และควบคุมกรใช้เงินทุนในสหกรณ์ตามแนวทางประชาธิปไตย ทุนของสหกรณ์อย่างน้อยส่วนหนึ่งต้องเป็นทรัพย์สินส่วนรวมของสหกรณ์ สมาชิกจะได้รับผลตอบแทนสำหรับเงินทุนตามเงื่อนไขแห่งสมาชิกภาพตามอัตราที่จำกัด (ถ้ามี) มวลสมาชิกเป็นผู้จัดสรรผลประโยชน์ส่วนเกินเพื่อจุดมุ่งหมายประการใดประการหนึ่งหรือทั้งหมดจากเรื่องต่อไปนี คือ เพื่อการพัฒนาสหกรณ์ของตนโดยจัดให้เป็นทุนของสหกรณ์ ซึ่งส่วนหนึ่งของทุนนี้ต้องไม่นำมาแบ่งปันกันเพื่อเป็นผลประโยชน์แก่สมาชิกตามส่วนปริมาณธุรกิจที่ทำกับสหกรณ์ และเพื่อสนับสนุนกิจกรรมอื่นใดที่มวลสมาชิกเห็นชอบ

หลักที่ 4 : การปกครองตนเองและความเป็นอิสระ

สหกรณ์เป็นองค์การที่พึ่งพาและปกครองตนเองโดยการควบคุมของสมาชิก ในกรณีที่สหกรณ์จำเป็นต้องมีข้อตกลงหรือผูกพันกับองค์การอื่นๆ รวมถึงองค์การของรัฐ หรือต้องแสวงหาทุนจากแหล่งภายนอก สหกรณ์ต้องกระทำภายใต้เงื่อนไขอันเป็นที่มั่นใจได้ว่า มวลสมาชิกจะยังคงไว้ซึ่งอำนาจในการควบคุมตามแนวทางประชาธิปไตย และยังคงดำรงความเป็นอิสระของสหกรณ์

หลักที่ 5 : การศึกษา การฝึกอบรม และข่าวสาร

สหกรณ์พึงให้การศึกษและการฝึกอบรมแก่มวลสมาชิก ผู้แทนจากการเลือกตั้ง ผู้จัดการ พนักงาน เพื่อบุคคลเหล่านั้นสามารถมีส่วนช่วยพัฒนาสหกรณ์ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถให้ข่าวสารแก่ สาธารณชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งแก่เยาวชนและบรรดาผู้นำทางความคิดในเรื่องคุณลักษณะและคุณประโยชน์ของสหกรณ์ได้

หลักที่ 6 : การร่วมมือระหว่างสหกรณ์

สหกรณ์สามารถให้บริการแก่สมาชิกได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ขบวนการสหกรณ์ได้ โดยการประสานความร่วมมือกันในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติ

หลักที่ 7 : ความเอื้ออาทรต่อชุมชน

สหกรณ์พึงดำเนินกิจกรรมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนตามนโยบายที่มวลสมาชิกให้ความเห็นชอบจากหลักการทั้ง 7 ประการที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว พอสรุปได้ดังนี้

หลักการสหกรณ์นั้นเป็นเสมือนโลहितที่หล่อเลี้ยงชีวิตของขบวนการสหกรณ์ เป็นไปตามพัฒนาการที่มาจากค่านิยมที่ได้ทำให้ขบวนการนี้แผ่ขยายมานับแต่การก่อกำเนิด เป็นส่วนช่วยในการสร้างขึ้นรูปโครงสร้าง และให้แนวคิดในการสร้างเป้าหมายของขบวนการที่แจ่มชัด เป็นเสมือนคำแนะนำสำหรับสหกรณ์ทั้งหลายในการพัฒนาองค์การของตน เป็นหลักในการปฏิบัติ ที่ได้รับการปรุงแต่งจากประสบการณ์ที่สะสมมาเท่ากับจากปรัชญาความคิด มีความทันสมัย ยืดหยุ่น และสามารถปรับใช้ได้กับสหกรณ์หลากหลายประเภทในหลากหลายสถานการณ์ ทั้งหมดนี้ต้องการพิจารณาของนักสหกรณ์ที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมอีก เช่น ในประเด็นว่าด้วยคุณลักษณะแบบ ประชาธิปไตยขององค์กร บทบาทของผู้ที่มีส่วนได้เสียกลุ่มต่างๆและการจัดสรรส่วนเกินที่เกิดขึ้น เหล่านี้เป็น “คุณภาพ” ที่จำเป็นมากที่จะทำให้การสหกรณ์เกิดดอกออกผล และเอกลักษณ์เฉพาะ ของสหกรณ์ ตลอดจนกระบวนการสหกรณ์เป็นสิ่งที่มีความค่าขึ้นมา เป็นต้น

4.1.4 วิธีการสหกรณ์หรือวิธีปฏิบัติของสหกรณ์ (Cooperative Practices) ได้แก่ เทคนิคในการนำหลักการสหกรณ์มาประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ ของสหกรณ์ซึ่งจะไปสู่การอยู่ดีกินดี ความเป็นธรรมทางสังคม และสันติสุขของมนุษย์ตาม อุดมการณ์สหกรณ์ หลักการสหกรณ์ย่อมสะท้อนออกมาในรูปของกฎหมายสหกรณ์ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับสหกรณ์ ซึ่งสหกรณ์ใช้เป็นกรอบหรือแนวทางในการดำเนินงาน เพื่อที่จะสรุปได้เป็น 11 วิธีการดังนี้

- (1) วิธีปฏิบัติตามหลักการช่วยตนเองบนพื้นฐานของความสามัคคีและความ สมครใจ
- (2) วิธีปฏิบัติตามหลักการส่งเสริมสมาชิก
- (3) วิธีปฏิบัติตามหลักการเป็นคนเดียวกัน
- (4) วิธีปฏิบัติตามหลักการประชาธิปไตย
- (5) วิธีปฏิบัติตามหลักการมีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ
- (6) วิธีปฏิบัติตามหลักการรวมกลุ่มกัน โดยสมครใจ
- (7) วิธีปฏิบัติตามหลักการปกครองตนเอง
- (8) วิธีปฏิบัติตามหลักการจัดสรรกำไรสุทธิอย่างเป็นธรรม
- (9) วิธีปฏิบัติตามหลักการเป็นสมาชิกโดยเปิดกว้าง
- (10) วิธีปฏิบัติตามหลักการไม่แบ่งแยกทุนสำรอง
- (11) วิธีปฏิบัติตามหลักการส่งเสริมการศึกษา

4.2 แนวคิดสหกรณ์ตามหลักอัล - อิสลาม

4.2.1 อิสลาม หมายถึง การยอมตนหรือการจำนนต่ออัลลอฮ์ ศาสนาอิสลามเป็นวิถีการดำรงชีวิต หมายถึง เป็นศาสนาที่เน้นทุกแง่มุมในชีวิตของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นด้านการศรัทธา (อีมาน) ซึ่งเป็นความศรัทธาที่ตั้งอยู่บนหลักการเอกภาพของอัลลอฮ์ หรือบนหลักการศรัทธาพระเจ้าองค์เดียวเป็นแกนและด้านการปฏิบัติ (อามัล) ซึ่งเป็นการปฏิบัติตนเพื่อแสดงถึงการภักดีต่ออัลลอฮ์ (อิบาดะห์) ตามแบบฉบับที่ได้กำหนดโดยท่านศาสดาในด้านต่างๆเช่น การศึกษา การเมือง สังคม เศรษฐกิจ เป็นต้น จากหลักการดังกล่าวคือ พื้นฐานในการที่ใช้จะเป็นหลักมีพื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพของบุคคล ชุมชน การศึกษา และภาวะทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการพัฒนาด้านเศรษฐกิจที่จะนำไปสู่การพัฒนาสังคมโดยมวลรวมสมาชิกด้วยกันเอง ซึ่งวิธีการสหกรณ์เป็นวิธีที่มีมาช้านานแล้ว และเป็นที่ยอมรับนำไปปฏิบัติอย่างกว้างขวาง ระบบเศรษฐกิจอิสลาม อนุญาตให้มีการลงทุนได้ในรูปของหุ้นส่วน (ชะรีอะฮ์) หรือสหกรณ์ (มูฆอรอบะฮ์) ซึ่งมูฆอรอบะฮ์ในภาษาอาหรับมีความหมายถึง “การร่วมมือกัน” และมีความลึกซึ้งซึ่งเป็นชีวิตจิตใจของการดำเนินงานสหกรณ์ เพราะนอกจากนำทุนมาร่วมกันแล้วต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อหน้าต่อตาอย่างซื่อสัตย์ เสียสละ และปฏิบัติตนเคร่งครัดต่อระเบียบวินัย สหกรณ์ตามความหมายเชิงธุรกิจนั้นเป็นการดำเนินงานด้านธุรกิจร่วมกันของมวลสมาชิกอย่างมีระบบมีระเบียบที่ชัดเจน และมีผลประโยชน์ร่วมกันอย่างเป็นธรรม ซึ่งสอดคล้องกับศาสนาอิสลามที่ส่งเสริมการทำงานเป็นกลุ่ม “ เพราะผลรวมที่ได้จากการทำงานเป็นกลุ่มนั้นย่อมดีกว่าหรือมีประสิทธิภาพมากกว่าผลรวมอันเกิดจากการทำงานเป็นรายบุคคล ” (รายงานโดยอัลบัยฮากี)

4.2.2 หลักการสหกรณ์ตามแนวทางอัล-อิสลาม

1) เปิดโอกาสให้ทุกคนเป็นสมาชิกโดยสมัครใจ

- ทุกคนในชุมชนมีสิทธิเป็นสมาชิก
- ปราศจากการบังคับขู่เข็ญ
- ป้องกันการครอบงำทางความคิด
- สร้างความมั่นใจให้กับตัวเอง
- เสริมสร้างให้มีอุดมการณ์ที่แข็งแกร่ง
- เป็นพื้นฐานสำคัญต่อการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชนในอนาคต

ต่อไป

2) บริหารและการจัดการเป็นระบบ

- สมาชิกทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมและเสมอภาคกัน
- สมาชิกทุกคนมีสิทธิที่จะเป็นผู้บริหาร เมื่อมีสมาชิกยอมรับ

- สมาชิกหนึ่งคนมีสิทธิ์เพียงหนึ่งเสียง
- ไม่มีการออกเสียงแทนกันระหว่างสมาชิก (ยกเว้นเป็นตัวแทนของสมาชิกโดยชอบ)
- ไม่เปิดโอกาสให้สมาชิกที่มีทุนมากมาครอบงำหรือมีอิสระในการบริหารและการจัดการ
- ส่งเสริมและพัฒนาสมาชิกทุกคนเป็นผู้นำและเป็นผู้ตามที่ดี
- สร้างความมั่นใจในการทำงานที่เป็นอิสระและพึ่งตนเอง

3) จัดแบ่งกำไรอย่างเป็นธรรม

เสริมสร้างความสำนึกเรื่อง “ความเป็นธรรมและความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่” ให้เกิดขึ้นในบรรดาสมาชิก อัลลอฮ์ตรัสในอัลกุรอาน “ผู้ศรัทธาทั้งหลาย จงเป็นผู้ที่ดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรม จงเป็นพยานเพื่ออัลลอฮ์ และแม้ว่าจะเป็นอันตรายแก่ตัวของพวกเจ้าเอง หรือผู้บังเกิดเกล้าทั้งสองและญาติที่ใกล้ชิดก็ตาม หากเขาจะเป็นคนมั่งมีหรือคนยากจน อัลลอฮ์ก็สมควรยิ่งกว่าเขาทั้งสอง ดังนั้นจงอย่าปฏิบัติตามความใคร่ใฝ่ต่ำในการที่พวกเจ้าจะมีความยุติธรรม และหากพวกเจ้าบิดเบือนหรือผินหลังให้ แท้จริงอัลลอฮ์ทรงรอบรู้อย่างดีถ้วนในสิ่งที่พวกเจ้ากระทำกัน (บทอัน-นิซาอ์ : 135)

อัลลอฮ์ตรัสในอัลกุรอานความว่า “ผู้ศรัทธาทั้งหลายจงปฏิบัติตามที่สัญญาอย่างครบสมบูรณ์” (บทอัลมาอิดะห์ : 1)

อัลลอฮ์ตรัสในอัลกุรอานว่า “ และจงปฏิบัติให้ครบตามสัญญาเพราะแท้จริงทุกข้อสัญญานั้นจะต้องถูกสอบสวน ” (บท อัลอิสรอฮ์: 34)

อัลกุรอาน “การเป็นคนมีเมตตา และเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่น เนื่องด้วยความเมตตาจากอัลลอฮ์นั่นเอง มุฮัมมัดจึงได้สุภาพอ่อนโยน แก่พวกเขา และถ้าหากเจ้าเป็นผู้ประพฤติหยาบช้ำ และมีน้ำใจ แข็งกระด้างแล้วไซ้ร้ แน่نونพวกเขา ก็ยอมแยกตัวออกไปจากกรอบๆเจ้ากันแล้ว ” (อาลิอิมรอน : 159)

วณะของท่านศาสดา “ ขออัลลอฮ์ทรงเมตตาบ่าวที่ผ่อนปรนให้เกิดความสะดวกง่ายดาย เมื่อเขาขายก็ขายอย่างสะดวกง่ายดาย เมื่อเขาซื้อเขาซื้ออย่างสะดวกง่ายดาย เมื่อเขาตัดสินเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน เมื่อมีเรื่องฟ้องร้องกันก็อภัยซึ่งกันและกัน” (รายงานโดยบุคอรีฮ์และอิบนิมายะฮ์)

- กระตุ้นเตือนและเร่งเร้าให้สมาชิกมี“ส่วนร่วม”ในการพัฒนากลุ่มสหกรณ์ของตนเองโดยการ ใช้ บริการของกลุ่มสมาชิก
- เมื่อมีผลกำไรแบ่งผลกำไรตามจำนวนหุ้น (การลงทุนที่ตนมี)

- สมาชิกทุกคนสามารถกำหนดอัตราการค้าสินค้าใดก็ได้
- ส่งเสริมและพัฒนาระบบการบริหารและจัดการอาทิ เช่น การผลิต, การตลาด, การบริโภคนิยม, การส่งเสริม และการพัฒนา
- ส่งเสริมให้มีการออกอากาศ หรือบริจาคทุนเมื่อธุรกิจมีผลกำไรตาม พิกัด (นิศอบ)
- ส่งเสริมให้มีผลกำไรส่วนหนึ่งใช้ในเรื่องสาธารณประโยชน์ และจัดตั้ง กองทุนบี้ยศุตมาถ

4) ส่งเสริมและเร่งเร้าให้สมาชิกมีการพัฒนาตนเองทางด้านต่างๆดังนี้

- สมาชิกทุกคนต้องมีการพัฒนาความรู้ทางการศึกษา
- ต้องมีความมุมานะและพยายาม

อาอิชะห์ภรรยาของท่านศาสดามูฮัมมัด ได้ได้รับคำสั่งสอนจากท่านศาสดามูฮัมมัด (ซล.) ท่านได้รายงานว่า อาหารการกินที่ดียิ่งที่เจ้ากินนั้นคือมาจากความพยายามของเจ้าเอง และลูกๆ ของเจ้าก็จัดเป็นความพยายามของเจ้าเช่นกัน (รายงาน โดยบุคอรีและติรมีซี)

วจนท่านศาสดามูฮัมมัด เล่าว่า “ วันหนึ่งมีชายคนหนึ่งซึ่งเป็นสาวกจากชาวอันศ็อรมาหาท่านนบี (ศ็อล) เพื่อขออะไรบางอย่างดังนั้นท่าน (ศาสดามูฮัมมัด) จึงถามว่า “ เจ้าไม่มีอะไรที่บ้านบ้างเลยหรือ “ คนนั้นตอบว่า “ ฉันพอมีอยู่บ้าง นั่นคือฉันมีอานม้าที่ส่วนหนึ่งฉันใช้นั่ง และมีเหยือกใบหนึ่งเพื่อใช้น้ำดื่ม ท่านนบี (ศ็อล) จึงขอลิงของสองชนิดนั้นมา ต่อมาเขาก็เอาสิ่งนั้นมาจริงๆแล้วท่านนบี (ศ็อล) จึงได้นำสองชิ้นดังกล่าวแล้วเสนอขายแก่บรรดาสาวกว่าใครต้องการซื้อมันบ้าง หลังจากนั้นก็มีสาวกคนหนึ่งเสนอซื้อด้วยราคาหนึ่งดิรฮัม ท่านนบี (ศ็อล) จึงเสนอต่อไป ใครกล้าเพิ่มราคามากกว่าหนึ่งดิรฮัมอีกไหม “ ท่านนบี (ศ็อล) กล่าวอย่างนี้สองสามครั้ง ต่อมาสาวกคนหนึ่งกล้าซื้อในราคาสองดิรฮัม แล้วสิ่งของสองชิ้นนั้นจึงมอบให้แก่เขา และท่านนบี (ศ็อล) รับเงินสองดิรฮัมนั้นมาแล้วท่านมอบให้สาวกชาวอันศ็อรที่เป็นเจ้าของสิ่งของดังกล่าว พลังกล่าวว่า จงซื้ออาหารหนึ่งดิรฮัมเพื่อตอบสนองความต้องการของครอบครัวเจ้า และอีกหนึ่งดิรฮัมจงซื้อขวาน และนำขวานนั้นมา คนนั้นปฏิบัติตามท่านนบี (ศ็อล) ได้ชี้แนะหลังจากเขามาหาท่านนบี (ศ็อล) พร้อมด้วยขวาน นบี (ศ็อล) รับขวานนั้นมา แล้วเอาไม้ค้ำหนึ่งค้ำพร้อมกับมัน และท่านนบี (ศ็อล) กล่าวว่า “ จงออกหาไม้พินกับขวานนี้ เจ้าอย่ากลับมาก่อนสิบห้าวัน ” คนๆ นั้นจึงออกไปหาไม้พินและขวาน หลังจาก 15 วัน เขาได้มาหาท่านนบี (ศ็อล) พร้อมด้วยเงิน 15 ดิรฮัม ดังนั้น ท่านนบี (ศ็อล) ได้กล่าวว่าจงซื้ออาหารด้วยเงินบางส่วนและอีกส่วนหนึ่งซื้อเสื้อผ้า หลังจากนั้นท่านจึงแนะนำว่า วิธีการนี้จะเป็นการดียิ่งสำหรับเจ้ามากกว่าที่เจ้าจะมีรอยดำหนิ เนื่องจากเคยขอทาน (รายงานโดยอิบนูมายะฮ์จากอานัสบินมาลิก)

- มีความรับผิดชอบ (อัล-อะมานะฮ์)

ความหมายคือข้อผูกมัดต่อหน้าที่ ที่จะต้องปฏิบัติ และการเป็นผู้ที่ได้รับ
ความไว้วางใจ ในอัลกุรอาน อัลลอฮ์ตรัสว่า บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย จงอย่าทุจริตต่ออัลลอฮ์ และ
เราะซูล และจงอย่าทุจริตต่อบรรดาของฝากของพวกเขาโดยที่พวกเขาจะรู้กันอยู่
(บทอัล-อันฟาล : 27)

- มีความซื่อสัตย์สุจริต

อัลกุรอาน “และจงตวงให้เต็มเมื่อสูเจ้าตวง และจงชั่งด้วยตราชั่งที่
เที่ยงตรงนั้นเป็นการดีกว่า และประเสริฐยิ่งในบั้นปลาย” (บทอิซรอฮ์ : 35)

วณะของท่านศาสดา (ฮาดีษ) “ไม่เป็นที่อนุญาตให้ขายสิ่งใดโดย
ปราศจากการแสดงสิ่งนั้นให้แจ้งชัด และไม่เป็นที่อนุญาตให้ผู้รู้ (ถึงความบกพร่องของสินค้า)
เงียบเฉยไม่เอ่ยถึงมัน” (รายงานโดยฮากีมและบัยหะกี)

ครั้งหนึ่งขณะท่านศาสดาเดินผ่านพ่อค้าขายเมล็ดข้าว ท่านศาสดาเกิด
ความอยากรู้อยากเห็นอะไรขึ้นมา ท่านจึงได้เอามือล้วงลงไป ในกองเมล็ดข้าวนั้นและท่านก็พบว่า
มันเปียกชื้นท่านจึงถามพ่อค้าผู้นั้นว่า “อะไรนี่” พ่อค้าผู้นั้นตอบว่า “เพราะฝนครับท่าน” ดังนั้น
ท่านศาสดาจึงได้กล่าวแก่พ่อค้าผู้นั้นว่า ทำไมท่านจึงไม่เอามันไว้ข้างบนเพื่อที่จะให้คนเห็นมัน
คนที่หลอกลวงไม่ใช่พวกของเรา (รายงานโดยมุสลิม)

ทางด้านประวัติศาสตร์ ความซื่อสัตย์นับเป็นภาวะผู้นำสำคัญยิ่ง ซึ่งเรา
ทราบจากประวัติศาสตร์ท่านศาสดามูฮัมหมัดนั้น มีความซื่อสัตย์ที่ทุกคนยอมรับ จนชาวอาหรับใน
สมัยนั้นถึงกับเรียกชื่อท่านอีกชื่อหนึ่งว่า “อัล-อามีน” ซึ่งมีความหมายว่า ผู้มีความซื่อสัตย์

- มีความประหยัด

อัลลอฮ์ตรัสในอัลกุรอาน ความว่า “ถูกหลานอาดัมเอ๋ย จงแต่งกายให้ดู
สวยงามทุกครั้งเมื่อเข้ามัสยิด และจงกินจืดดื่มและจงอย่าฟุ่มเฟือย” (บทอัล- อะรอฟ : 31)
อีกบทหนึ่ง “และบรรดาผู้ที่พวกเขา (ป่าวของอัลลอฮ์) ใช้จ่าย พวกเขาไม่สุรุ่ยสุร่ายและไม่
ตระหนี่และระหว่างทั้งสองสภาพนั้น พวกเขาอยู่สายกลาง ” (บทอัล-ฟุรกอน: 67)

อีกบทหนึ่ง “และจงอย่าทำให้มือของเจ้าเป็นห่วงคลั่งของเจ้าและจงอย่า
แบมันทั้งหมด (การจ่ายสุรุ่ยสุร่ายเกินตัว) มิฉะนั้น เจ้าจะนั่งเป็นผู้ถูกครหา และหมดตัว”
(บทบনীอิสรอฮิล :29)

- ฝึกฝนการทำงานเป็นระเบียบ

ความมีระเบียบวินัย หมายถึง ทุกคนในกลุ่มปฏิบัติหน้าที่ไปตามขั้นตอนต่างๆ ที่วางไว้ คำสั่งต่างๆ ของผู้มีอำนาจหน้าที่ในสายงานนั้น จักต้องได้รับการปฏิบัติตามอย่างขยันขันแข็ง สมาชิกทุกคนในกลุ่มจะต้องตระหนักต่อความรับผิดชอบต่างๆ ของตนและพยายามปฏิบัติหน้าที่ในส่วนของตนโดยนับพลันทันที ผู้ปฏิบัติหน้าที่ที่มีส่วนร่วมในงานที่ได้รับมอบหมายเหล่านี้จะต้องร่วมมือกันอย่างเต็มที่ ประกอบกับกลไกการทำงานของกลุ่มก็จะต้องจัดไว้อย่างดีให้ฝ่ายต่างๆ สามารถเริ่มการเคลื่อนไหวได้ทันที ที่มีการตัดสินใจทำการสิ่งหนึ่งใด เพื่อให้แผนการดำเนินงานสำเร็จลุล่วงไปได้อย่างรวดเร็ว องค์กรที่มีคุณสมบัติเช่นนี้เท่านั้นที่จะเป็นเครื่องมือในการสร้างแผนการทำงานที่ประสบผลสำเร็จได้

คำสอนอิสลามให้ความสำคัญด้านคุณภาพ ดังที่ศาสดามูฮัมหมัดกล่าวว่า “อัลลอฮ์จะพึงพอใจ เมื่อบุคคลหนึ่งบุคคลใดในหมู่พวกเจ้า ซึ่งเมื่อเขาทำงานแล้ว เขาจะทำงานดีที่สุดในที่สุด” (รายงาน โดยอัลบัยฮากี)

- จัดสิ่งเลวร้ายในสังคม

อัลลอฮ์ตรัสในอัลกุรอาน “แท้จริงอัลลอฮ์มีทรงเปลี่ยนแปลงสภาพของประชาชาติใด จนกว่าพวกเขาเปลี่ยนสภาพของพวกเขา” (บทเราะอ์ดู : 11)

อัลลอฮ์ตรัสในอัลกุรอาน “และจงให้มีขึ้นในหมู่พวกเจ้าซึ่งคณะหนึ่งที่จะเชิญชวนไปสู่ความดีและใช้กันให้กระทำการที่ดีงาม และห้ามปรามกันมิให้กระทำการที่ไม่ดีงาม และชนเหล่านี้คือผู้ที่ได้รับความสำเร็จ” (บทอาละอิมรอน : 104)

- ยึดมั่นในศาสนา

5) เสริมสร้างความร่วมมือและความสัมพันธ์กันและกัน

วจนท่านศาสดามูฮัมหมัดกล่าวว่า “ความเป็นปึกแผ่น ความเมตตากรุณา และความรักของผู้ศรัทธาเป็นเสมือนเรือนร่างเดียวกัน หากส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายได้รับบาดเจ็บ ร่างกายทั้งหมดก็จะรู้สึกปวด และเจ็บไข้จนไม่อาจข่มตาหลับได้” (รายงาน โดยอัลบุคอรี)

6) ความร่วมมือระหว่างสหกรณ์ สหกรณ์สามารถให้บริการแก่สมาชิกได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ขบวนการสหกรณ์

7) ความห่วงใยต่อชุมชน

4.2.3 แนวคิดธุรกิจสหกรณ์อิสลามสู่การปฏิบัติ

สหกรณ์มีความพร้อมในการให้บริการแก่สมาชิกด้านใดๆก็ย่อมกระทำการได้บนพื้นฐานของการจัดการสหกรณ์ที่อาศัยการทำงานเป็นทีมระหว่างบุคคล 3 ฝ่ายในสหกรณ์คือ สมาชิก คณะกรรมการดำเนินการ และฝ่ายจัดการ ซึ่งนอกจากการอาศัยการทุ่มเทความรู้ความ

สามารถที่รักษาไว้ซึ่งค่านิยมสหกรณ์ แล้วจัดการอย่างมีประสิทธิภาพเป็นสิ่งที่ต้องให้สะท้อนออกมาได้จากทุกกิจกรรมในสหกรณ์แต่เหนือสิ่งอื่นใดสำหรับทุกๆสหกรณ์ในอิสลามยังจำเป็นต้องรักษาแนวปฏิบัติที่สำคัญในการประกอบธุรกิจบนพื้นฐานอิสลาม แนวทางที่จะทำให้การดำเนินธุรกิจดำเนินต่อไปอย่างถูกต้องและก้าวหน้าโดยปราศจากดอกเบี้ย ตามหลักธุรกรรมระบบเศรษฐกิจอิสลามสามารถทำได้หลายวิธี ในที่นี้ขอเสนอวิธีที่จะนำประยุกต์ใช้ด้วยวิธีการต่างๆ ตามหลักอิสลามหลายวิธีด้วยกัน ดังนี้

1) อัลมุซารอะฮ์ (Al-Musharakah, Venture Capital finance) หมายถึง เป็นการสัญญาลงทุนร่วมกัน (หุ้นส่วน) ประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป หรือนิติบุคคลเพื่อดำเนินธุรกิจ โดยที่ผู้ลงทุนทุกคนจะมีส่วนกำไร-ขาดทุนตามอัตรา ส่วนของทุนหรือถือหุ้นที่ลงไป ทุนที่ลงไปนั้นจะนับจำนวนเป็นหน่วยหุ้น แต่ละหุ้นจะต้องกำหนดให้มีมูลค่าหุ้นเท่ากัน เช่น หุ้นละ 10 บาทสมาชิกแต่ละคนจะลงทุนจำนวนกี่หุ้นก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระเบียบอัล-มุซารอะฮ์นั้นจะเป็นตัวกำหนด

2) อัล-มูฎอรอบะฮ์ (Al-Mudharabah, Trust financing) หมายถึง การร่วมกันดำเนินธุรกิจระหว่างสองฝ่าย โดยที่ฝ่ายที่หนึ่งเป็นฝ่ายลงทุนซึ่งจะเป็นเงินตราหรือทรัพย์สิน (Money, Material) ฝ่ายที่สองเป็นฝ่ายจัดการหรือลงแรงดำเนินการ (Man, Management) ทั้งนี้ทั้งสองฝ่ายจะต้องทำสัญญาร่วมกันทำธุรกิจโดยตกลงแบ่งปันกำไรหรือผลประโยชน์ที่เกิดจากธุรกิจ (Profit sharing) ตามอัตราที่ทั้งสองฝ่ายพอใจระหว่างฝ่ายลงทุน และฝ่ายจัดการ เช่น อัตรา 50/50, 60/40, 70/30, 40/60 เป็นต้นทุน โดยมีข้อตกลงกำหนดส่วนแบ่งกำไรที่ได้จากการประกอบนั้น ในกรณีขาดทุนผู้ลงทุนจะเป็นผู้รับภาระฝ่ายเดียว

อัล-มูฎอรอบะฮ์มี 2 ประเภท คือ

(1) อัล-มูฎอรอบะฮ์ มุฎลัก หมายถึง การสัญญาหุ้นส่วนในการประกอบธุรกิจที่เจ้าของทุนทำสัญญาลงทุนให้กับผู้ประกอบการ โดยไม่กำหนดข้อจำกัดใดๆ

(2) อัล-มูฎอรอบะฮ์ มุกอียัด หมายถึง การสัญญาหุ้นส่วนในการประกอบธุรกิจที่เจ้าของทุนทำสัญญาลงทุนให้กับผู้ประกอบการนำไปทำธุรกิจโดยกำหนดเงื่อนไขต่างๆ เช่น สถานที่ในการประกอบการประเภทสินค้า(ธุรกิจ) กำหนดระยะเวลา กำหนดบุคคลที่จะเป็นคู่ค้า

3) อัลบัยอ หมายถึง การซื้อขาย การแลกเปลี่ยนสิ่งของกับสิ่งของ การแลกเปลี่ยนการถือครอง กรรมสิทธิ์ของทรัพย์สิน อัลบัยอมีหลายประเภท เช่น

- อัลบัยอ มูรอบะฮะฮ์ หมายถึง การซื้อขายสินค้าในราคาต้นทุนบวกกำไร

- อัลบัยอ มุอัจญัต หมายถึง การซื้อขายสินค้าในราคาต้นทุนบวกกำไร โดยผู้ซื้อตกลงจ่ายเป็นงวดๆ ภายในระยะเวลาที่ได้กำหนดไว้

- อัลบัยอ สาถัม หมายถึง การซื้อขายที่ผู้ซื้อตกลงจ่ายค่าสินค้านำล่วงหน้า และผู้ขายจะส่งมอบสินค้าในภายหลัง

- อัลบัยอ อิศติजारอร หมายถึง การซื้อขายที่ผู้ซื้อและผู้ขายตกลงซื้อขายสินค้าชนิดหนึ่งเป็นรายวัน รายสัปดาห์ หรือรายเดือน ภายในระยะเวลาหนึ่ง โดยได้ตกลงลักษณะของสินค้า ราคาของสินค้า และจำนวนสินค้า ส่วนการจ่ายค่าสินค้านั้นจะจ่ายเป็นรายวัน รายสัปดาห์ หรือรายเดือนก็ได้

4) อัล-กีรฎูนหะสัน (Al-Qardhun Hasan) หมายถึง การกู้ยืม ที่ผู้ให้กู้ยืมมอบเงินหรือทรัพย์สินที่มีมูลค่าเท่ากับจำนวนที่ผู้กู้ยืมได้รับจากผู้ให้กู้ยืม

5) อัล-วาดีอะฮ์ (Al-Wadiah, Safe Custody) หมายถึง การทำสัญญาระหว่างเจ้าของทรัพย์สินกับผู้รักษาทรัพย์สิน โดยมีจุดประสงค์เพื่อป้องกันรักษาทรัพย์สินให้ปลอดภัยจากการขโมย สูญหาย ถูกขโมยหรืออื่นๆ มี 2 ประเภท คือ อัลวาดีอะฮ์อัดอามานะฮ์ และอัลวาดีอะฮ์อัดฎอามานะฮ์

6) อัลตีอรฟู หมายถึง การแลกเปลี่ยนเงินตรา การซื้อขาย เงินตราต่างประเทศ โดยยึดเงื่อนไขดังต่อไปนี้

- ให้มีการส่งมอบกันทันทีทันใดในขณะทำธุรกิจ
- ถ้าเป็นการแลกเปลี่ยนเงินตราชนิดเดียวกันต้องให้มูลค่าเท่ากัน
- ต้องมีการยอมรับการเปลี่ยนแปลงค่าเงินตราต่างประเทศจากเวลาหนึ่งสู่อีกเวลาหนึ่ง

- สามารถทำสัญญาซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินตราล่วงหน้าได้

7) มุรอบะหะฮ์ (Murabahah, Cost plus financing) การทำธุรกิจซื้อสินค้าหรือบริการเพื่อขายให้กับสมาชิกหรือลูกค้าตามความต้องการ โดยคิดกำไรในอัตราที่ทั้งสองฝ่ายพอใจ เสนอขายแก่ลูกค้าพร้อมเงื่อนไขในการชำระเงินให้ลูกค้าพิจารณาลูกค้าจะชำระค่าสินค้าหรือทรัพย์สินตามสัญญาเท่านั้น

8) อ์เราะฮ์นู หมายถึง การจำนำหรือจำนอง กล่าวคือ การเอาทรัพย์สินที่มีค่าไปประกันหนี้ซึ่งทรัพย์สินนั้นสามารถนำไปจำหน่ายเป็นเงินมาชำระหนี้ได้ในกรณีผู้เอจำนำ/จำนองไม่สามารถชำระหนี้ได้

9) อัลอีญาเราะฮ์ Al Ijarah (Leasing) จัดหาทรัพย์สินให้ลูกค้าเช่าตามความ
 จำนงของลูกค้า โดยมีระยะเวลาหรืออัตราค่าเช่าที่แน่นอน เมื่อครบระยะเวลาเช่าลูกค้าต้องส่งมอบ
 ทรัพย์สินคืนหรือซื้อทรัพย์สินนั้นในกรณีทีระบุไว้ในสัญญา

5. สัมภาษณ์เชิงลึกและตัวอย่างการรวมกลุ่ม

5.1 สัมภาษณ์เชิงลึกหัวหน้ากลุ่มหมวดกะปิเยาะห์ (In-depth interview)

ความเป็นมาในอดีต สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จุดแรกเริ่มของการ
 ประกอบอาชีพมีรายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายประจำวัน เนื่องจากงานหลักเป็นครูสอนศาสนาจึง
 จำเป็นต้องอยู่กับบ้านตลอดเวลา ด้วยเหตุนี้จึงเลือกงานประเภทนี้เหมาะกับงาน จุดเริ่มต้นเรียนรู้
 งานชนิดนี้จากประเทศซาอุดีอาระเบียในสมัยที่เรียนอยู่ในประเทศซาอุดีอาระเบีย เพราะการแต่ง
 กายในประเทศซาอุดีอาระเบียชอบใส่หมวดกะปิเยาะห์ในเวลาประกอบพิธีกรรมทางศาสนา จึงเริ่ม
 มีความสนใจที่จะเรียนรู้ด้วยตนเองจึงซื้อหมวดกะปิเยาะห์มาหนึ่งใบแบบธรรมดาและเป็นชิ้นๆ
 และฝึกเย็บ ทำเสร็จแล้วไม่เหมือนต้นแบบ ก็แกะเป็นชิ้นๆ อีกครั้งหนึ่ง และเริ่มเย็บจนกว่าจะสำเร็จ
 และเป็นทีพอใจ แกะแล้วแกะอีกไม่รู้กี่ครั้ง แต่ทำงานครั้งนี้ตั้งเป้าหมายชัดเจนว่า “ผลงานจะต้อง
 เน้นสินค้าที่มีคุณภาพ แบบสวย สวมใส่สบาย และพัฒนาการแบบไม่หยุดยั้ง อายุการทำงาน
 ประกอบอาชีพนี้ตั้งแต่ปี 2525 จนถึงปัจจุบันประมาณ 28 ปี แรกเริ่มใช้แรงงานภายในครอบครัว
 สามิ ภรรยา จนถึงบัดนี้มีความรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้พัฒนาผลิตภัณฑ์เป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป ได้
 เปิดร้านจำหน่าย และมีตราสินค้าของตนเองชื่อว่า “มับุร” และได้ตั้งชื่อร้านมับุร ทำให้สักระยะ
 หนึ่งไม่ลืมเป้าหมายที่สองคือ”คิดจะช่วยพี่น้องที่ว่างงานให้มีงานทำ และพรรคพวกมีงานทำรายได้
 น้อย ที่ต้องการเพิ่มรายได้ จะช่วยสอนพร้อมจะรับซื้อผลิตภัณฑ์ แต่มีข้อแม้ว่าผลงานออกมาแล้ว
 ต้องมีคุณภาพ

จุดเริ่มต้นจัดตั้งกลุ่มคิดจะช่วยผู้คนที่มีความสนใจในงานนี้ เพื่อสร้างรายได้ และ
 ผู้คนที่ม้งานทำเพื่อเพิ่มรายได้ จึงได้ปรึกษารื้อกับสหกรณ์บีนา จำกัด กระบวนการจัดตั้งกลุ่ม
 สมาชิก ประจวบเหมาะสหกรณ์ก็มีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนระบบกลุ่มสมาชิก ทางสหกรณ์มี
 ระเบียบระบบกลุ่ม และกลุ่มอาชีพอย่างชัดเจน เพียงแต่ว่าจะประสานกับกลุ่มอาชีพเดียวกันมา
 ประชุมพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น จึงได้ก่อตั้งกลุ่มอาชีพหมวดกะปิเยาะห์ และมีการระดมทุน
 ในลักษณะหุ้น เริ่มต้นมีสมาชิก 5 คน จนถึงบัดนี้ (มีนาคม 2553) มีสมาชิกอาชีพเดียวกัน 40 คน
 และได้แลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เรียนรู้ระบบตลาดสม่ำเสมอ และเริ่ม
 เชื่อมโยงอาชีพเดียวกันอย่างค่อยเป็นค่อยไป

จากวันนั้นถึงวันนี้ได้เห็นความสำคัญกับการทำงานระบบกลุ่ม ผลที่ได้รับการรวมกลุ่มที่เห็นได้ชัดนั่นคือ หารายได้แบบมีส่วนร่วม ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมหารายได้ เชื่อมโยงระหว่างกัน เพิ่มส่วนแบ่งการตลาด พัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพ “สำหรับผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ ขายได้ดีกว่าสินค้าที่มีคุณภาพต่ำกว่า และได้กำไรดีกว่าด้วย”

เมื่อได้ทราบความสำคัญระบบกลุ่ม ควรทราบปัญหาที่ประสบด้วย เพื่อเป็นแนวทางแก้ปัญหาดตรงจุด เสมือนกับนักคิดที่ ให้รู้เขารู้เรา เมื่อรู้เขารู้เรา รบสิบครั้งก็ชนะสิบครั้ง นั่นคือปัญหาที่ประสบกับกลุ่มหวมกะปิเยาะห์ ผลิตภัณฑ์ไม่เพียงพอกับความต้องการของตลาด ไม่มีศูนย์รวมผลิตผลิตภัณฑ์หวมกะปิเยาะห์ เพราะเวลานี้ต่างฝ่ายก็ผลิตที่บ้านของตนเอง ทำให้ผลิตภัณฑ์ออกช้า ขาดผู้ชำนาญสอนออกแบบ ถ้าเราสามารถแก้ปัญหาได้ตามประเด็นทั้งหมด สินค้าจะมีคุณภาพ ผลิตภัณฑ์เพียงพอกับความต้องการของตลาด อนาคตกลุ่มหวมกะปิเยาะห์จะหันเข้าสู่ตลาดอาเซียนได้เป็นอย่างดี และเป็นแนวทางหนึ่งสร้างรายได้เข้าประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเภทสินค้าหวมกะปิเยาะห์ที่ผลิตด้วยมือ (Handmade)

5.2 สัมภาษณ์เชิงลึกหัวหน้ากลุ่มเกษตรกร (In-depth interview)

สัมภาษณ์แบบเจาะลึกหัวหน้ากลุ่มเกษตรกร (In-dcpth interview) ความเป็นมาของกลุ่มเกษตรกรเริ่มจากสหกรณ์บีนา จำกัด ได้แบ่งกลุ่มสมาชิก เพื่อให้กลุ่มสมาชิกเกษตรกรสร้างกลุ่มเล็กๆ ด้วยกรคัดเลือกสมาชิกที่สนใจจะทำงานเป็นทีม/กลุ่ม โดยให้สหกรณ์เป็นที่เลี้ยงช่วยเหลือ ส่งเสริมทั้งด้านองค์ความรู้และเงินทุน เพื่อให้เป็นกลุ่มเกษตรกรที่เป็นตัวอย่างนำร่อง

เมื่อได้จัดตั้งกลุ่มสักระยะหนึ่ง สมาชิกกลุ่มรู้สึกว่ามีองค์สหกรณ์ควบคุมดูแลเอาใจใส่มีขวัญกำลังใจ และได้ปรึกษาหารือด้วยกลุ่มเกษตรกรกันเอง รู้ทิศทางการทำงานในอาชีพนี้เป็นอย่างดี ถ้าเราสร้างกลุ่มให้มีวิถึของความเป็นกลุ่มก็สนุกดีเหมือนกัน กล่าวคือการสร้างบรรยากาศกลุ่มให้มีวิถึของสภาพความเป็นจริงการทำงานรวมเป็นกลุ่มไม่มีใครปฏิเสธว่าไม่ดี โดยส่วนมากจะตอบว่าดี แต่เวลาปฏิบัติจริงๆแล้วมักไม่ได้ผล ผนวกเข้าด้วยกับพฤติกรรมของคนบ้านเรา ไม่เป็นกับการทำงานเป็นกลุ่ม เพราะบทเรียนในอดีตมักจะมีปัญหา สมาชิกกลุ่มขาดความเชื่อมั่น และมั่นใจ เพราะการทำงานระบบกลุ่มที่ผ่านมา มักจะประสบกับความล้มเหลว ด้วยการแย่งผลประโยชน์ใส่ตน และทุกครั้งจัดตั้งกลุ่มผู้มีบทบาทจริงๆ คือ ประชานกับเลขาเท่านั้น สำหรับกรรมการคนอื่นๆ มีบทบาทน้อยมาก การรวมกลุ่มคนบ้านเราถ้าเปรียบเทียบกับกีฬา ก็คือ ชอบกีฬาประเภทมวยชอบทำคนเดียว ถ้าจะเล่นเป็นทีมและกลุ่มต้องเปรียบเทียบกับเล่นกีฬาประเภทฟุตบอล

ทางด้านกิจกรรมกลุ่มมีการประชุมหลายๆครั้ง ได้นับจำนวนครั้งการประชุมปีละ 2 ครั้ง กิจกรรมที่เริ่มเห็นเป็นรูปธรรม เมื่อสหกรณ์บีนา จำกัดส่งเสริมการทำงานระบบกลุ่ม และจะ

ช่วยเงินกู้ส่งเสริมอาชีพชนิดพิเศษคือระบบไมโครเครดิตนั่นเอง สมาชิกกลุ่มเกษตรก็เริ่มมีกิจกรรมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างสมาชิกเกษตรด้วยกันเอง การรวมกลุ่มเริ่มมีขวัญกำลังใจ เมื่อมีองค์กรหรือผู้คนที่ช่วยควบคุมดูแล เหมือนกับมีเพื่อนช่วยแนะนำตักเตือนเป็นการสร้างบรรยากาศในกลุ่ม สมาชิกทุกคนในกลุ่มเกิดความรู้สึกว่าได้รับการสนับสนุน ได้รับการยอมรับ มีความไว้วางใจกัน เริ่มมีความรู้สึกจะให้ความร่วมมือ มีการเปิดใจฟังกัน มีการให้ข้อมูลป้อนกลับแก่กันและกัน ด้วยความหวังดี มีความสามัคคีกลมเกลียวกัน มีความสัมพันธ์เปิดเผยต่อกัน และพร้อมที่จะเผชิญปัญหาอุปสรรคความยุ่งยากต่างๆด้วยกัน

5.3 กลุ่มชนมpingเบเกอร์รี่/ขนมพื้นเมือง

สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) หัวหน้ากลุ่มขนมpingเบเกอร์รี่ / ขนมพื้นเมือง

เริ่มต้นจากสหกรณ์ปิงนา จำกัด ได้รวบรวมสมาชิกทำขนมให้จัดตั้งกลุ่ม จนถึงวันนี้กลุ่มก็ได้ดำเนินการแล้วระดับหนึ่ง แต่กลุ่มไม่ก้าวหน้ามากนัก มีสมาชิกกลุ่ม 15 คน แต่สมาชิกมีการติดต่อประสานงานกับกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ และสามารถได้เชื่อมโยงด้วยกันในบางกรณีที่มีงานออกบูทของเทศบาล งานของมหาวิทยาลัย จัดงานประจำปีต่างๆ และงานประจําสมัย เป็นต้น

จากจุดเริ่มต้นก่อตั้งจนถึงวันนี้สมาชิกเริ่มเห็นความสำคัญกับการทำงานระบบกลุ่มเห็นผลชัดเจนคือสมาชิกกลุ่มสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารต่างๆ ระหว่างสมาชิก มีการยืมเงินสมาชิกด้วยกันในยามทุกข์ยากลำบาก กลุ่มเป็นที่รับรองของลูกค้า และกลุ่มเป็นสื่อกลางการปลูกจิตสำนึกในการทำงานเป็นทีม คือความไว้วางใจกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม (Trust) และเคารพในความคิดเห็น และความรู้สึกของสมาชิกคนอื่นๆ นั่นคือผลที่ได้รับจากการรวมกลุ่ม

ปัญหาอุปสรรคของกลุ่มที่เห็นได้ชัดคือ จะเรียกประชุมกลุ่มค่อนข้างยาก เพราะสมาชิกอยู่กระจาย สมาชิกไม่ค่อยสนใจกิจกรรมกลุ่มมากนัก ไม่มีตลาดกลางของกลุ่ม และไม่มีโรงเรือนที่จะให้สมาชิกทำงานร่วมกัน

ทางด้านพัฒนาการของกลุ่มได้สังเกตกิจกรรมกลุ่มจะบั่นทอนลง ซึ่งส่งผลให้ประสิทธิภาพในการทำงานของกลุ่มนั้นด้อยลง มีกิจกรรมกลุ่มน้อยมาก ไม่ค่อยประชุม ประชานกลุ่มพูดคุยบ่อยครั้งจะมอบหมายให้คนอื่นรับผิดชอบหัวหน้ากลุ่มแทน

5.4 สัมภาษณ์ ผศ.ดร.ชุกีรี หะยีสาแม อาจารย์มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ที่ปรึกษาโครงการการสร้างกลุ่มตัวอย่างบ้านปาตาบาระ อ.สายบุรี จ.ปัตตานี

เล่าประสบการณ์จากอาจารย์ชุกีรี หะยีสาแม ซึ่งเป็นบุคคลหนึ่งที่ช่วยพัฒนาพื้นที่บ้านปาตาบาระ จากหมู่บ้านชาวประมงขนาดเล็ก เดิมนั้นชาวบ้านอยู่แบบง่ายๆ ตามกรรมตามเกิด จึงเริ่มกระตุ้นให้ชาวบ้านร่วมมือสร้างโรงเรียนตาดีกาและซอมแซมมัสยิด โดยการเก็บเงินจาก

ชาวบ้านคนละนิดคนละหน่อย เพื่อให้ชาวบ้านรู้จักการรวมกลุ่ม หลังจากนั้นเก็บเงินชาวบ้านจัดตั้งกองทุนแรกเริ่มด้วยเงิน 35,000 กว่าบาท และพัฒนาจากกองทุนเล็กๆ ด้วยการสร้างจิตสำนึกพัฒนาอาชีพ โดยการเน้นให้เป็นต้นแบบ ด้วยการจัดตั้งกลุ่ม ตามขั้นตอนการปฏิบัติงาน กลุ่มได้จัดกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

ขั้นที่ 1 จัดกิจกรรมในลักษณะของการแสวงหากลุ่มแกนนำที่จะช่วยผลักดันให้กิจกรรมต่างๆ ของโครงการดำเนินไปด้วยดีและเข้มแข็ง พร้อมกับเก็บข้อมูลพื้นฐานต่างๆ ที่จำเป็นของหมู่บ้าน การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของประชาคมในหมู่บ้าน การแสวงหาปราชญ์ชาวบ้านที่แท้จริง สถานะการนำและการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ของหมู่บ้าน ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มผู้นำหมู่บ้าน การจัดทำ SWOT ของหมู่บ้าน เป็นต้น เพื่อทำความเข้าใจชุมชน”

ขั้นที่ 2 กิจกรรมต่างๆ ในลักษณะของการเปิดโอกาสให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น มีเวทีการประชุม สัมมนาเชิงปฏิบัติการ การพูดคุยตามแหล่งรวมตัวของประชาคม เช่น มัสยิด ร้านน้ำชา ศาลาประชาคม พร้อมทั้งจัดตั้งศาลาประชาคมเพิ่มเติม

ขั้นที่ 3 ระยะเวลาปฏิบัติอย่างเข้มข้น โดยช่วงนี้จะมีกิจกรรมต่างๆ ของโครงการที่ส่วนใหญ่เกิดจากการพูดคุย ประชุม และร่วมปรึกษารื้อกลุ่มแกนนำของประชาคมที่พร้อมจะเป็นตัวขับเคลื่อนของโครงการที่ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยช่วงนี้ บทบาทของบิลาลชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ขั้นที่ 4 โครงการเพิ่มความเข้มข้นของการดำเนินกิจกรรม ในลักษณะการพัฒนาสร้างอาชีพ ซึ่งนับว่าเป็นความต้องการพื้นฐานของประชาคม

จากบทเรียนและประสบการณ์หมู่บ้านประมงปาตาบาระ ผ่านระยะที่ 1 ได้นำมาสรุปและวิเคราะห์ประมวลผลการดำเนินงานโดยใช้ระบบ SWOT หาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค

ผลจากการวิเคราะห์ SWOT ผศ.ดร.ชุกรี หะยีสามแม เล่าว่า การดำเนินงานในระยะที่ 2 จึงเน้นการดำเนินงานต่อยอดในระยะที่ 1 นั่นคือ ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การดูแลสุขภาพกายและใจ การสร้างความเข้มแข็งให้แก่ประชาคม เสริมสร้างความเข้มแข็งทางการพัฒนาอาชีพและสร้างอาชีพใหม่และอาชีพเสริมอย่างจริงจัง พร้อมทั้งการแก้ไขปัญหาสังคม โดยเฉพาะปัญหายาเสพติด จากการทำ SWOT ได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “จะสร้างหมู่บ้านประมงมีสุขภาพกายและใจที่ดี มีสภาพแวดล้อมที่พึงประสงค์และน่าอยู่ มีระบบสวัสดิการชุมชนที่เข้มแข็ง” ดำเนินการกิจกรรมแบบบูรณาการ โครงการต่างๆ ที่ได้ดำเนินการจากการพูดคุย สรุปได้ ดังนี้

- โครงการลดอัตราการสูบบุหรี่อย่างต่อเนื่อง
- ส่งเสริมการออกกำลังกายอย่างต่อเนื่อง

- งานวันตรุษอิดิลฟิตรี
- งานวันตรุษอิดิลอัฎฮา
- การแข่งขันเรือพาย
- การแข่งขันกีฬาเยาวชน เป็นการลดปัญหาเยาวชนเสพติดในชุมชน
- สร้างแหล่งอาศัยสัตว์ทะเล โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- จัดสร้างศาลากลางหมู่บ้าน
- ปรับสภาพมัสยิดและโรงเรียนชุมชนตาดีกา
- ปลอ่ยพันธุ์สัตว์น้ำ
- หอกระจายข่าว
- ชุมชนคนตกปลา สายใยชีวิตชาวปาตาบาระ
- พัฒนาคุณภาพทางการศึกษา ทั้งสายสามัญและศาสนา
- สอนอัลกุรอาน
- ร่วมละศีลอดด้วยกัน เป็นระยะเวลา 1 เดือน
- ห้องสมุดโรงเรียนตาดีกา
- พัฒนาคุณภาพของสังคม จัดระบบสวัสดิการชุมชนและแก้ไขยาเสพติด
- อนุเคราะห์เด็กกำพร้า พิการ หรือด้อยโอกาส
- พัฒนาอาชีพ จัดตั้งโรงงานข้าวเกรียบต้นแบบ ระบบการผลิตและบริหารจัดการที่

สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชน

- จัดตั้งกองทุน ไฟแนนซ์ชุมชน มีการปลอ่ยสินเชื่อสร้างอาชีพ สร้างรายได้

กองทุนส่งเสริมอุตสาหกรรมครัวเรือนภายในหมู่บ้าน ในขณะนี้มีทุนหมุนเวียนเกือบ 10 ล้านบาท

5.5 สัมภาษณ์นิสิต สมะลา พัฒนาการ อ.ทุ่งยางแดง จ.ปัตตานี

ประสบการณ์จากการเป็นพัฒนากร การจัดการระบบกลุ่มกับคนปัตตานี ผมเล่าจากประสบการณ์จริง การจัดตั้งกลุ่มบ้านเราในขณะนี้เกิดขึ้นจากงบประมาณเป็นครั้งคราว ตามทัศนะของผมเป็นงานลักษณะสอนชาวบ้านให้รู้จักประชุม รู้จักการจดบันทึกในที่ประชุมมากกว่าที่จะสำเร็จในอาชีพ กลุ่มที่เกิดขึ้นโดยส่วนมากจะควบคุมโดยนายทุนบางคน การที่จะให้เกิดกลุ่มแกนนำ/หัวหน้ากลุ่มมีความสำคัญอย่างมาก จะต้องหาบุคคลที่ทุ่มเท เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตนได้ยากมาก

โครงการรวมกลุ่มที่ประสบผลสำเร็จโดยส่วนมาก คือ โครงการพระราชดำริ เพราะ ผลิตภัณ์มาตรฐาน ระบบการตลาดไม่มีปัญหา กลุ่มจะร่วมมือกลมเกลียวดีมาก เพราะการ

รวมกลุ่มในโครงการพระราชดำริสมาชิกมีความมั่นใจตั้งแต่กระบวนการสอนผลงานเน้นคุณภาพ ราคาดี การตลาดไม่มีปัญหา

สรุปโครงการพระราชดำรินั้นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ ราคาสูง การตลาดไม่มีปัญหา มีการสอนและรับซื้อผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง

5.6 ตัวอย่างการจัดระบบกลุ่มของต่างประเทศ

5.6.1 ตัวอย่างการสร้างกลุ่มกองทุนอามานะฮ์อิกตียาร *Amanah Ikhtiar Malaysia*

(AIM)

ประวัติความเป็นมา

กองทุนสัจจ Amanah Ikhtiar Malaysia (AIM) เป็นกองทุนเอกชนที่จดทะเบียนผ่านความเห็นชอบ ได้รับการอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เมื่อวันที่ 17 กันยายน 1987 ทำสัญญาข้อตกลง AIM ให้ความร่วมมือและควบคุมดูแลโดยมหาวิทยาลัย USM (University Sains Malaysia) , หอการค้า, รัฐคลังขอ และสถาบันเอเชียแปซิฟิก

เป้าหมาย AIM

จัดตั้งขึ้นเพื่อลดความยากจนในประเทศมาเลเซีย เริ่มต้นด้วยการสำรวจอาชีพของประชาชนที่มีฐานะยากจนที่ประกอบอาชีพต่างๆ ในเขตชนบท เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและเพิ่มรายได้

รายละเอียดในการเป็นสมาชิก AIM

1. มีรายได้น้อย เข้าเกณฑ์รายได้ต่ำกว่ากำหนด
2. จัดตั้งกลุ่ม มีสมาชิกกลุ่ม 5 คนมีความรับผิดชอบไว้วางใจและไม่เป็นญาติพี่น้องกัน
3. คอยติดตาม กำหนดวันเวลาอบรมระยะสั้น ทุกคนจำเป็นต้องเข้าร่วมอบรมเป็นเวลา 5 วัน อบรมวันละ 1 ชั่วโมงครึ่ง
4. พร้อมติดตามผลจากการประชุมเฉพาะ อาทิตย์ละ 1 ครั้ง และมีการประชุมกลุ่มตั้งแต่ 2 – 10 กลุ่ม เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างสมาชิกกลุ่มกับสำนักงานใหญ่

หน้าที่ของศูนย์

1. มีการรวมกลุ่ม 2 -10 กลุ่ม
2. สถานที่ศูนย์เครือข่ายสามารถเลือกเป็นสถานที่ ที่เหมาะสม เช่น สุเหร่าริมทาง
3. จะต้องมีการประชุมกลุ่ม อาทิตย์ละ 1 ครั้ง
4. เป็นสถานที่จ่ายคืนเงินค่างวดและกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง

เงื่อนไขการขอสินเชื่อ

1. AIM ให้ความสะดวกและรวดเร็วในการปล่อยสินเชื่อแก่สมาชิก
2. ไม่มีหลักทรัพย์และบุคคลค้ำประกัน
3. สมาชิกกลุ่มต้องเตรียมโครงการที่จะนำเสนอ
4. ฝึกฝนให้กลุ่มอยู่ในระบบและมีความรับผิดชอบ
5. ใช้อามานะฮ์ (ความรับผิดชอบ) กลุ่ม ค้ำประกัน

ตารางที่ 2.5 ประเภทสินเชื่อและวงเงินอนุมัติสินเชื่อกองทุนอามานะฮ์อัครีตียาร

ประเภทสินเชื่อ	วงเงินอนุมัติสินเชื่อ (RM)	ชำระ / งวด
1. Iktiar Regcki		
1.1 สินเชื่อความรู้จัก คู่ินเคย (Mesra)	2,000 – 20,000	25 – 150 สัปดาห์
1.2 สินเชื่อเพื่อความใกล้ชิด (Srikandi)	2,000 – 20,000	25 – 150 สัปดาห์
1.3 สินเชื่อความไว้วางใจ (Wibawa)	5,000	6 เดือน
2. Iktiar Bistari ให้สินเชื่อครั้งแรก ฝึกฝน	5,000	50 – 100 สัปดาห์
3. Iktiar Sejahtera ให้สินเชื่อพร้อมบริหารระบบ สำนักงาน	10,000	50 – 150 สัปดาห์
4. Iktiar Penyayang ให้กู้พร้อมส่งเสริมอาชีพ	1,000 – 5,000	12 – 50 สัปดาห์

1. สินเชื่อวัดใจ (Mesra) เป็นสมาชิกใหม่ 2,000 RM และให้ฟรีเพื่อยกระดับอาชีพ 1,000 RM
2. Iktiar - Srikandi ผ่านการทดสอบสินเชื่อครั้งที่ 1 จ่ายงวดที่ให้กู้ครั้งที่ 2
3. Iktiar - Wibawa ผ่านการทดสอบสินเชื่อครั้งที่ 2 กู้ครั้งที่ 3 ให้จ่าย 6 เดือน/
1 ครั้ง
4. Iktiar - Bistari ให้ครั้งแรก 1,000 RM เพื่อฝึกอบรม
5. Iktiar - Sejahtera ให้กู้ 10,000 RM เป็นค่าใช้จ่ายสำนักงาน ส่วนที่เหลือใช้
ในการลงทุนและอื่นๆ
6. Iktiar - Penyayang ให้กู้ 1,000 - 5,000 RM และส่งเสริมอาชีพ

5.6.2 ตัวอย่างการสร้างกลุ่มแม่บ้านฮันกรุปในประเทศญี่ปุ่น

กรณีตัวอย่างของการใช้บริการสมาชิกสัมพันธ์ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ขบวนการสหกรณ์นี้เป็นเรื่องราวของกลุ่มแม่บ้านฮันกรุปในประเทศญี่ปุ่น ซึ่งสหกรณ์ผู้บริโภคหรือสหกรณ์ร้านค้าในประเทศญี่ปุ่นได้พัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของสมาชิกในรูปของการสร้างกลุ่มสัมพันธ์ให้เป็นรากฐานอันมั่นคงของร้านสหกรณ์ โดยชักชวนให้มีการรวมกันซื้อ (Joint Buying) ของกลุ่มแม่บ้านแล้ว ร้านสหกรณ์จะส่งสินค้าให้ถึงบ้าน กลุ่มแม่บ้านฮันกรุปนี้เริ่มมีมาตั้งแต่ทศวรรษที่ 1970 โดยการจตุรูปแบบของการสมประโยชน์ "Win Win" ทั้งสองฝ่าย ปัจจัยเบื้องหลังความสำเร็จนี้ เป็นสิ่งที่น่าสนใจศึกษาว่า เกิดจากปัจจัยประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม สถาบันหรือองค์การและปัจจัยโครงสร้าง รูปแบบของกลุ่มฮันนี้ได้รับการยกย่องอย่างสูงว่าเป็นรูปแบบที่ผสมผสานระหว่างประชาธิปไตยและประสิทธิภาพได้ดีที่สุด

ปัจจัยแห่งความสำเร็จของฮันกรุป ดังนี้คือ

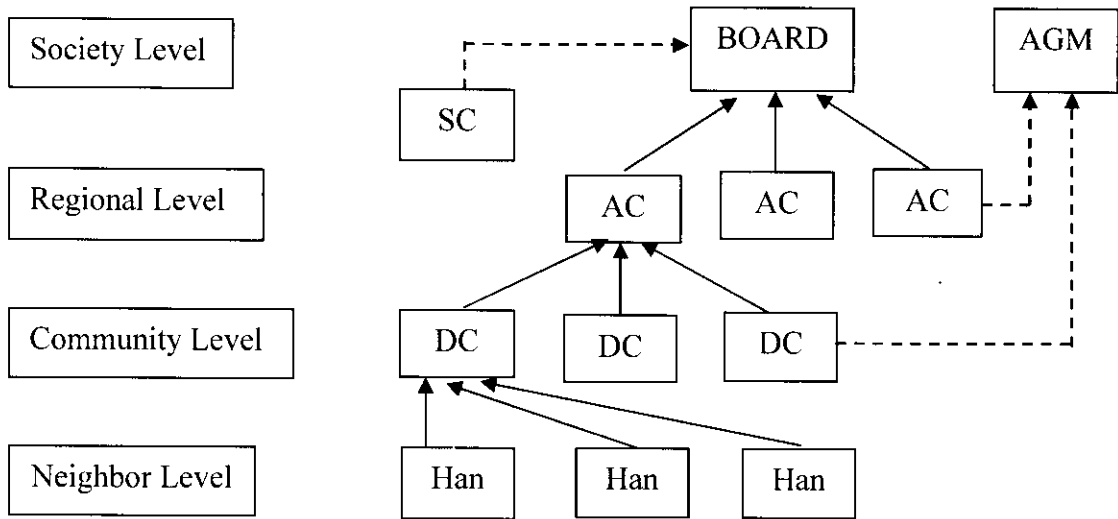
- ในด้านประวัติศาสตร์นั้น การรวมตัวทำอะไรต่อมิอะไรนั้นพบมากในหมู่เกษตรกรชาวนาของญี่ปุ่นมานานแล้ว ชาวนาทั้งหมดบ้านจะมารวมตัวช่วยงานกันในทุกกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นเพาะกล้า ถางหญ้า เก็บเกี่ยว สูบน้ำเข้านา หรือไล่จับตักแตนและแมลงศัตรูข้าวอื่นๆ แบบที่คนไทยเรียกว่า ลงแขก นิสัยนี้ฝังแน่นสืบทอดกันมาหลายชั่วคน แถมยังซ้ำเติมด้วยแรงลงโทษหรือการต่อต้านจากชาวบ้าน ที่เรียกว่า มูราฮาชิบุ (Murahachibu) สำหรับผู้ที่ทำผิดกฎกติกาของหมู่บ้าน คนที่ทำผิดจะถูกต่อต้าน ไม่ให้ร่วมสังฆกรรม ไม่คบค้าสมาคม และไม่มีใครติดต่อซื้อขายด้วย ในหมู่บ้านจะมีการจัดตั้งหยูย (Yui) เป็นอาสาสมัครป้องกันหมู่บ้าน มีกองทุนหมู่บ้านที่เรียกว่า โคะ (Koh) นิสัยการรวมตัวเพื่อช่วยเหลือกันและกันของชาวญี่ปุ่นนี้เห็นได้ชัด ในบริษัทเอกชนหลายแห่งที่บริหารงานในสไตล์ญี่ปุ่น ฮันกรุปจึงเป็นกลุ่มการรวมตัวที่เกิดขึ้นได้ง่ายๆ ตามสไตล์ญี่ปุ่น และมีการทำตามแบบในเอเชียหลายประเทศ ที่เห็นชัดก็ในประเทศ เกาหลีและไต้หวัน แต่ยังไม่เคยเห็นในประเทศเอเชียอื่นๆ หรือในประเทศในทวีปอื่นๆ

- ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นในญี่ปุ่นสมัยใหม่ คือ ความร่ำรวย เพราะ ญี่ปุ่นมีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจสูงมาก หลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ทำให้ GDP เติบโตอย่างสม่ำเสมอทุกๆ ปี และยังเกิดผลิตผลพลอยได้อีกมากมายหลายชนิดจากการใช้สารเคมีเกินความจำเป็นในกระบวนการผลิตและแปรรูปอาหาร เกิดภาวะเงินเฟ้ออย่างรุนแรง ความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม การโยกย้ายถิ่นในอัตราสูงจากชนบทสู่เมือง คนที่อพยพโยกย้ายมาใหม่เหล่านี้ต้องซื้อหรือเช่าบ้านในพื้นที่ชานเมืองที่ได้รับการพัฒนาขึ้นใหม่ ชุมชนเกิดใหม่นี้ต้องการร้านค้าปลีกที่จะให้บริการสินค้าอุปโภคบริโภค ชาวญี่ปุ่นรุ่นใหม่ใช้ชีวิตแบบครอบครัวเดี่ยว (Nuclear Family) สามิเป็นผู้หารายได้เข้าบ้าน โดยการไปทำงานที่โรงงาน ส่วนภรรยาที่อยู่บ้าน มี

หน้าที่เลี้ยงดูบุตรและทำงานบ้าน จำนวนแม่บ้านนี้เพิ่มสูงที่สุดในช่วงปี 1970 - 1980 เด็กชายและเด็กหญิงชาวญี่ปุ่นเกือบทั้งหมดได้รับการศึกษาในระบบไฮสคูล และการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นก็เริ่มได้รับความนิยมนมากขึ้น สันกรู๊ปจะได้รับการศึกษาอบรมในเรื่อง โภชนาการ เพราะ จำเป็นมากในการเลี้ยงดูบุตร สหกรณ์ให้ความรู้ในเรื่องสารตกค้างในอาหาร และพยายามให้บริการอาหารบริสุทธิ์และคุณภาพดี โดยร่วมมือกับผู้ผลิตที่ไว้ใจได้ นอกจากนี้ สหกรณ์ก็ยังอาหารต่อความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม สันกรู๊ปก็จะมิพบทบาทในเรื่อง มลพิษในน้ำ/อากาศด้วย เพราะ มันมีผลต่อสุขภาพของคนในชุมชน สหกรณ์จึงเป็นสิ่งที่ตอบสนองความต้องการของบรรดาแม่บ้านญี่ปุ่น และเป็นช่องทางแสดงออกซึ่งบทบาทที่ควรมีต่อสังคม

- ปัจจัยทางสถาบัน สาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งเกิดจากการห้ามมิให้จัดตั้งธุรกิจที่ไม่มีสมาชิก (Non-member Business) พ.ร.บ.สหกรณ์ผู้บริโภคที่รัฐตราออกมานั้นมีหลายมาตราที่ถูกคัดค้านจากสมาคมผู้ค้าปลีกขนาดเล็กที่เห็นร้านสหกรณ์เป็นคู่แข่ง อาทิ ร้านสหกรณ์ถูกห้ามมิให้ทำธุรกิจกับผู้ที่มีใช้สมาชิกอย่างเด็ดขาด ในขณะที่สหกรณ์ประเภทอื่นๆ สามารถทำธุรกิจกับผู้ที่มีใช้สมาชิกได้ถึงไม่เกินร้อยละ 20 ของยอดธุรกิจ และข้อห้ามนี้ยังติดตามมาด้วยข้อกำหนดและข้อจำกัดประการต่างๆ อีกถ้าสหกรณ์ทำผิดกฎหมาย ร้านสหกรณ์จึงเผชิญหน้ากับการร้องเรียนของสมาคมผู้ค้าปลีกมาตลอดเวลา ซึ่งทำให้สหกรณ์ต้องทำตามกฎหมายโดยเคร่งครัด ดังนั้น สหกรณ์จึงต้องพยายามให้ลูกค้าทุกคนสมัครเป็นสมาชิก นอกจากนี้แล้ว สหกรณ์ยังถูกห้ามไม่ให้ทำธุรกิจเช่นเดียวกับธนาคาร ยังส่งผลให้สหกรณ์ต้องพึ่งพาแต่เงินทุนที่มาจากค่าธรรมเนียมของสมาชิก ซึ่งสหกรณ์ก็แก้ปัญหาโดยการขอให้สมาชิกใหม่ถือหุ้นเมื่อแรกเข้า และต่อมาก็ให้ถือหุ้นเพิ่มทุกเดือนรวมทั้งขอให้สมาชิกโอนเงินปันผลและเฉลี่ยคืนไปเป็นหุ้นอีกด้วย การรณรงค์เช่นนี้ ทำให้ร้านสหกรณ์มีทุนที่แข็งแกร่ง อันมาจากการถือหุ้นของสมาชิก

- ปัจจัยด้านองค์กร ต้องนับรวมสหกรณ์ในมหาวิทยาลัยหรือ University CO-ops ด้วย ที่ช่วยให้ร้านสหกรณ์ได้พัฒนาความสามารถในการบริหารจัดการขึ้นมา ในขณะที่สหกรณ์มีจำนวนสมาชิกแค่จำนวนร้อยนั้น ก็สามารถที่จะบริหารงานโดยผู้นำดั้งเดิม (Lay Leaders) แต่เมื่อสหกรณ์เติบโตขึ้น มีสมาชิกเป็นจำนวนนับพัน นับหมื่น จำเป็นต้องบริหารงานโดยนักบริหารมืออาชีพ ที่จะสามารถผลักดันให้ธุรกิจเติบโตไปอย่างมั่นคง ดังนั้น นักศึกษาและอาจารย์ส่วนหนึ่งจึงจัดตั้งสหกรณ์ร้านค้าขึ้นในมหาวิทยาลัยของรัฐส่วนใหญ่และมหาวิทยาลัยเอกชนที่ต่างๆ

AGM = Annual General Meeting

DC = District/store Committees, AC = Area/Broc Committees, SC = Specialized Committees

-----> Communication/reporting -----> Electing delegates -----> Advices

ภาพที่ 2.3 พีระมิดของโครงสร้างระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในระดับต่างๆ

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สมนึก ปัญญาสิงห์ (2524 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต โดยมีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัจจัยต่างๆที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ทั้งด้านคุณสมบัติส่วนตัว ความร่วมมือสนับสนุนจากผู้ที่เกี่ยวข้อง โอกาสที่ได้แสดงความสามารถในการปฏิบัติงาน และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานก่อนและหลังการฝึกอบรมของคณะกรรมการ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จำนวน 21 คน และสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จำนวน 106 คน ในจังหวัดสุพรรณบุรี ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่มและสุ่มแบบธรรมดา จากการศึกษาวิจัยพบว่า การได้รับคำแนะนำสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องและมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานก่อนและหลังการฝึกอบรมของคณะกรรมการกลุ่ม ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตให้ประสบผลสำเร็จ

มาโนช กงกะนันท์ (2526:2-9) ศึกษากระบวนการทำงานของกลุ่มจิกรสาน จังหวัดราชบุรี ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินงานของกลุ่มประสบปัญหาหลายประการ ได้แก่

- 1) ขาดเงินทุนหมุนเวียนที่ใช้ในการจัดหาวัสดุและอุปกรณ์ต่างๆเพื่อดำเนินการในระยะแรก
- 2) ผู้ผลิตขาดความคิดสร้างสรรค์
- 3) คุณภาพของผลิตภัณฑ์ไม่ค่อยแน่นอนเพราะไม่มีความรู้ด้านเทคนิค และวิธีการผลิตที่ไม่เหมาะสม
- 4) การประสบปัญหาการขายกำลังการผลิตผู้ผลิตขาดความรู้ด้านการตลาด
- 5) การถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง

กาญจนา จิตรา และประภาส ศิลปรัศมี (2529 : 42) ศึกษาวิจัย พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของกลุ่มอาชีพ ได้แก่ การที่กลุ่มอาชีพสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกกลุ่ม การได้รับความสนับสนุนจากหน่วยงานราชการในด้านต่างๆ การได้รับความสนับสนุนจากผู้นำชุมชน การได้รับการตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่ การได้รับข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับอาชีพมาก และกลุ่มอาชีพที่มีการจัดตั้งระยะกลุ่มยาวนาน เป็นปัจจัยที่ผลต่อความสำเร็จในการประกอบอาชีพ

สุรพล กาญจนะจิตราและคนอื่นๆ (2529 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพบว่า กลุ่มอาชีพที่ได้รับการติดตามตรวจสอบและได้รับข่าวสารเกี่ยวกับอาชีพมาก จะประสบผลสำเร็จมากกว่ากลุ่มอาชีพที่ได้รับการติดตามจากเจ้าหน้าที่น้อย รวมทั้งได้รับข่าวสารน้อยกว่าด้วย พัฒนาการอำเภอทุ่งยางแดงเล่าว่า โครงการที่ดูแลจากหน่วยงานรัฐอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่องผลจะดีกว่าที่มอบหมายให้หัวหน้ากลุ่มดูแลเพียงฝ่ายเดียว

ธิดิ ภิรมย์ (2530 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะของปัจจัยด้านบุคคลที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสหกรณ์ออมทรัพย์โครมหาราศารคาม จำกัด และสหกรณ์ออมทรัพย์ครูภาพสินธุ์ จำกัด โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะด้านบุคคลที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของ สหกรณ์ออมทรัพย์โครมหาราศารคาม จำกัด และสหกรณ์ออมทรัพย์ครูภาพสินธุ์ จำกัด โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะด้านบุคคลที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์โครมหาราศารคาม จำกัด และสหกรณ์ออมทรัพย์ครูภาพสินธุ์ จำกัด โดยใช้กลุ่มตัวอย่างคณะกรรมการ 25 คน ฝ่ายจัดการ 16 คน ของสหกรณ์โครมหาราศารคาม จำกัด และคณะกรรมการ 22 คน ฝ่ายจัดการ 20 คน ของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูภาพสินธุ์ จำกัด และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบสุ่มตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ สหกรณ์ละ 215 คน จากการศึกษาวิจัยพบว่า คุณลักษณะของคณะกรรมการดำเนินงานสหกรณ์ออมทรัพย์โครมหาราศารคาม ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานสูงกว่าคณะกรรมการของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูภาพสินธุ์ คือคุณลักษณะ

คุณลักษณะทัศนคติแบบประชาธิปไตย ส่วนคุณลักษณะของฝ่ายจัดการของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูมหาสารคาม จำกัด ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานสูงกว่าฝ่ายจัดการของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกาฬสินธุ์ จำกัด คือ ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสหกรณ์ ความตั้งใจที่จะพัฒนาสหกรณ์ ความเชื่อมั่นในตนเองทัศนคติแบบประชาธิปไตย และคุณลักษณะของสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ครูมหาสารคาม ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานสูงกว่าสมาชิกในสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกาฬสินธุ์ คือ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสหกรณ์ การยอมรับวิทยาการแผนใหม่ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความจงรักภักดีต่อสหกรณ์และความสำคัญของทั้งสามฝ่าย

สลิลรัตน์ อุบแก้ว (2534 : 35-146) ได้ศึกษาเรื่อง กลุ่มสตรีกับการพัฒนาชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านหนองโไข่ ตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยมีความมุ่งหมายเพื่อการศึกษาปัจจัยที่ทำให้กลุ่มสตรีมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน กิจกรรมของกลุ่มสตรีที่มีต่อการพัฒนาหมู่บ้านทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ความสำเร็จ ปัญหาหรืออุปสรรค และวิธีการแก้ปัญหาของกลุ่มสตรีบ้านหนองโไข่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ปกครองที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาบ้านหนองโไข่ จำนวน 25 คน และสมาชิกกลุ่มสตรีจำนวน 238 คน ผลการศึกษาพบว่า ชาวบ้านหนองโไข่ ได้มีการจัดตั้งเป็นกลุ่มหรือองค์กร อาทิ กลุ่มสตรี กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต สหกรณ์โรงสีข้าว ธนาคารข้าว ศูนย์สาธิตการตลาด เป็นต้น ในการดำเนินงานกลุ่มนั้น ปรากฏว่าปัจจัยที่ทำให้กลุ่มสตรีประสบความสำเร็จ ได้แก่ คณะกรรมการกลุ่มปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ สมาชิกกลุ่มให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมสม่ำเสมอ กิจกรรมตอบสนองความต้องการของสมาชิก สมาชิกได้รับผลประโยชน์จากการรวมกลุ่ม มีตลาดจำหน่ายผลผลิตได้รับการสนับสนุนจากผู้นำชุมชน ตลอดจนได้รับความช่วยเหลือและติดตามผลจากเจ้าหน้าที่ของทางราชการที่เกี่ยวข้อง

กล่าวโดยสรุป ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานกลุ่ม ประกอบด้วย ผู้นำกลุ่มหรือคณะกรรมการกลุ่ม สมาชิกกลุ่ม ถ้าบุคคลดังกล่าวมีคุณลักษณะเป็นประชาธิปไตยสูง มีความรู้ความสามารถสูง มีความเข้าใจในหลักการ และวัตถุประสงค์ของกลุ่มจะส่งผลให้กลุ่มประสบความสำเร็จและการติดตามตรวจสอบ รวมทั้งการแจ้งข้อมูลข่าวสารของเจ้าหน้าที่หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องก็ส่งผลต่อการดำเนินงานกลุ่มด้วย

นิรันดร์ จุลทรัพย์ (2542 : 97) ศึกษาวิจัยพบว่ากระบวนการกลุ่ม เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันของบุคคลภายในกลุ่มทั้งกาย วาจา อารมณ์ ความรู้สึก กริยาท่าทาง และบรรยากาศภายในกลุ่ม ซึ่งจะมีการเปลี่ยนแปลง มีการปรับตัวปรับความสัมพันธ์ต่อกันในลักษณะที่ต่อเนื่องกันเสมอ

โชติ นุชม่วง (2542 : 47) ศึกษาวิจัย เรื่องการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรเชียงใหม่ พบว่า คณะกรรมการกลุ่มเกษตรกรที่มีรายได้สูงมักเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ มีฐานะทางเศรษฐกิจเป็นที่ไว้วางใจและเป็นที่ยอมรับนับถือจากสมาชิก ตลอดจนหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่จะเข้าร่วมมือด้วย นอกจากนี้ยังทุ่มเทการทำงานให้กับกลุ่มได้อย่างเต็มที่ส่งผลให้มีการเจริญก้าวหน้าตามไปด้วย

ถนอม สุทธิ (2542) ศึกษาดัชนีชี้วัดความสำเร็จของกลุ่มอาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือน : ศึกษาเฉพาะกรณีเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินพบว่า ดัชนีชี้วัดที่สามารถสะท้อนคุณภาพชีวิตของเกษตรกรซึ่งเป็นผลมาจากการประกอบอาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือน จำนวน 10 ดัชนีชี้วัด ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานของกลุ่ม 2) ลักษณะของผู้นำ 3) การใช้แรงงานในครัวเรือนเพื่อการผลิต 4) การใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นเพื่อการผลิต 5) การมีแหล่งขายที่แน่นอน 6) ผลผลิตขั้นของกลุ่มเป็นที่พึงพอใจของกลุ่ม 7) กลุ่มอาชีพมีกิจกรรม 8) กลุ่มอาชีพมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ 9) กลุ่มอาชีพมีการจัดการทางธุรกิจ 10) กลุ่มอาชีพมีการเจริญเติบโตอย่างมั่นคงยั่งยืน

ชูศรี เสรีรักษ์ (2544) ได้ศึกษาวิจัย การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มกิจกรรมในการดำเนินงานโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ : กรณีศึกษากลุ่มกิจกรรมของอำเภอเมือง จังหวัดตรัง พบว่า สมาชิกกลุ่มกิจกรรมในการดำเนินงาน โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ในอำเภอเมือง จังหวัดตรัง มีความรู้ความเข้าใจในโครงการระดับปานกลางและปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ

วสันต์ กุ้เกียรติกุล และ กัสมัน ยะมาแล (2544: 5-7) ศึกษาวิจัย กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอนุรักษ์สมุนไพร บ้านป่าแล หมู่ที่ 1 บ้าน ยะตะ อำเภอรามัน จังหวัดยะลา โดยทางกลุ่มได้ผลิตผงสมุนไพรสำเร็จรูปหลายชนิด ทั้งดอกคำฝอย ชิง มะตูม หญ้าเนวดเมว และส้มแขก ซึ่งผลิตภัณฑ์ทุกชนิดจะต้องได้คุณภาพโดยทางกลุ่มมีผู้รับผิดชอบจัดทำบัญชีการค้ารายเดือน และมีการประชุมสมาชิกทุกคนเป็นประจำทุกเดือน พร้อมกับการให้มีการอบรมทรัพย์สิน ประเด็นในการพูดคุยได้แก่ การตลาด การผลิต ปัญหาอุปสรรคต่างๆ นอกจากนี้กลุ่มยังมีส่วนทำให้มีการประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน ซึ่งนอกจากจะนำประเด็นเรื่องการทำมาหากินพัฒนาอาชีพมาพูดคุยเพื่อหาแนวทางแก้ปัญหาอย่างต่อเนื่องแล้ว ยังทำให้สามารถแก้ปัญหาการลักขโมยในหมู่บ้าน ได้อย่างสิ้นเชิง และก่อให้เกิดความรักความสามัคคีภายในหมู่บ้านถือได้ว่า กลุ่มเป็นส่วนหนึ่งในการทำให้ชุมชนเข้มแข็ง

สุนีย์ บุญกำเนิด (2544: บทคัดย่อ) ศึกษาปัญหาการจัดการกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มอาชีพหัตถกรรมในจังหวัดปัตตานี ผลการศึกษาสามารถใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการ

ดำเนินงานของกลุ่มอาชีพหัตถกรรม โดยเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมกิจกรรมกลุ่มอาชีพหัตถกรรม โดยเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมกิจกรรมกลุ่มอาชีพหัตถกรรม ควรได้ร่วมกันตรวจสอบและควบคุมการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มอาชีพอยู่อย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะกิจกรรมด้านการตลาด ด้านการผลิต ด้านทุน ด้านการบริหารจัดการกลุ่มตามลำดับ และส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงานให้มีคุณภาพ ตลอดจนความร่วมมือของหน่วยงานข้างเคียงและเอกชน เพื่อพัฒนากลุ่มอาชีพกิจกรรมกลุ่มอาชีพหัตถกรรมให้เข้มแข็งพึ่งตนเองได้

อันธิกา แก้วะรัตน์ (2545: บทคัดย่อ) ศึกษาแนวทางการพัฒนากระบวนการทางการตลาดให้กับกลุ่มอาชีพในชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดปัตตานี สถานภาพส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับแนวทางการพัฒนากระบวนการทางการตลาด ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อปี ระยะเวลาในการเป็นสมาชิก และลักษณะของกลุ่มสมาชิก และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับแนวทางการพัฒนา กระบวนการทางการตลาด ได้แก่ การสนับสนุนผู้นำท้องถิ่น ความรู้ความสามารถของผู้ในกลุ่ม การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม กระบวนการกลุ่ม งบประมาณ สภาพทางภูมิศาสตร์และสังคมวัฒนธรรม

วีรัช เอี่ยมปลัด กรวิภา ขวัญเพชร และทีมวิจัย (2548 อ้างใน [www.budutani.com/kapiyak/research/report/report 5.html](http://www.budutani.com/kapiyak/research/report/report%205.html) สืบค้นคืนวันที่ 02 / 06 / 2553) โครงการวิจัย “การศึกษากระบวนการรวมกลุ่มผู้ผลิตกะปิเยาะห์รายย่อยเพื่อสร้างความเข้มแข็ง โดยการมีส่วนร่วมของผู้ผลิตกะปิเยาะห์รายย่อย ในตำบลกะมิยอ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี“ กระบวนการรวมกลุ่มผู้ผลิตกะปิเยาะห์ผ่านกิจกรรมร่วมคิด ร่วมทำ ด้วยกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นทำให้ต้องรู้เกี่ยวกับกระบวนการรวมกลุ่มผู้ผลิตกะปิเยาะห์และเครื่องแต่งกายมุสลิมปัตตานีที่เข้มแข็ง ดังนี้

1. การสร้างความมั่นใจให้แก่นำ เตรีียมความพร้อม โดยให้แนวคิดการรวมกลุ่มในรูปแบบต่างๆ การรวมกลุ่มใดๆก็แล้วแต่ ที่ผ่านมามักจะเริ่มด้วยการให้ทุกคนในชุมชนมาจัดเวทีรวมกันแล้วเชิญวิทยากรจากภายนอกให้ความรู้เรื่องการรวมกลุ่มว่าดีหรือไม่คืออะไร ความเชื่อมั่นของชุมชนที่มีต่อการรวมกลุ่มจึงผูกติดกับบุคคลภายนอก เกิดสภาพที่เรียกว่า “คนในไม่เชื่อตนเอง” ฉะนั้นการรวมกลุ่มผู้ผลิตกะปิเยาะห์จึงใช้วิธีการที่ต่างออกไป โดยการสร้างคณะบุคคลที่คาดว่าเหมาะสมกับการนำพาให้ชุมชนเกิดการรวมกลุ่มขึ้นได้โดยข้อมูลความรู้ในการรวมกลุ่มแบบต่างๆ ซึ่งให้เห็นข้อดีข้อเสียได้ ตอบคำถามในทุกๆ เรื่องได้ทำให้คนในชุมชนยอมรับและไว้วางใจ

สำหรับการค้นหาบุคคลที่เหมาะสมในการนำพาให้ชุมชนเกิดการรวมกลุ่มสามารถวัดได้จากการเข้าร่วมกิจกรรม การพูดคุยหารืออย่างต่อเนื่องส่วนหนึ่ง ความกระตือรือร้นในการซักถามผู้รู้เรื่องการรวมกลุ่มอีกส่วนหนึ่ง แต่ที่สำคัญคือ การรับฟังชาวบ้านทุกๆ ไปเพื่อยืนยันให้ตรงกันว่า ถ้าจะรวมกลุ่มแล้วยั่งยืนนั้น ควรฝากอนาคตไว้กับใครดี

การรวมกลุ่มในปัจจุบันมีหลากหลายรูปแบบ ดังนั้นการกลั่นกรองเพื่อให้ได้สิ่งเหมาะสมกับกลุ่มกะปิเยาะห์ที่มีมิติทั้งวัฒนธรรม วิธีการผลิตแบบชาวบ้าน และความคล่องตัวทางการค้า จึงเป็นปัจจัยที่ต้องนำมาพิจารณาประกอบกันได้ จนได้ข้อตกลงว่า ควรเชิญผู้รู้ด้านการรวมกลุ่ม 3 รูปแบบคือ สหกรณ์อิสลาม อีบนูอ์ฟฟาน วิทยากรชุมชนตำบลมะกรูด และบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนจำกัดที่สัมพันธ์กับสำนักงานพาณิชย์จังหวัดปัตตานี มาร่วมให้ข้อมูลทุกมุมมองอย่างครบถ้วน ซึ่งพบข้อดีข้อเสียดังนี้

ตารางที่ 2.6 เปรียบเทียบ ข้อดีข้อเสียของรูปแบบการรวมกลุ่ม

รูปแบบการรวมกลุ่ม	ข้อดี	ข้อเสีย
สหกรณ์อีบนูอ์ฟฟาน	บริหารกิจกรรมตามหลักอิสลาม ไม่มีข้อห้ามเรื่องดอกเบี้ย มุสลิมมีความสบายใจในการเข้ามาเป็นสมาชิก	เนื่องจากไม่มีรายได้จากดอกเบี้ย สหกรณ์ต้องหารายได้จากการดำเนินธุรกิจอื่น และต้องจัดทำบัญชีอย่างเป็นระบบ
วิทยากรชุมชนตำบลมะกรูด	บริหารแบบธรรมชาติคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมได้มาก และดำเนินกิจการหรือกลุ่มอาชีพได้ทุกประเภท	การรวมกลุ่มมีเงื่อนไขเรื่องจำนวนผู้ก่อตั้งการตัดสินใจทุกเรื่องต้องผ่านการประชุม จึงไม่มีความคล่องตัวในการบริหารจัดการ ความเติบโตของกลุ่มจะเป็นไปอย่างช้าๆ
บริษัทห้างหุ้นส่วนจำกัด	จัดตั้งกลุ่มได้รวดเร็วเนื่องจากใช้คณะผู้จัดตั้งเพียงไม่กี่คน ตัดสินใจดำเนินการในเรื่องต่างๆ ได้รวดเร็ว มีกฎหมายรองรับ เป็นที่น่าเชื่อถือในการทำธุรกรรม การค้าระหว่างกัน	การมีส่วนร่วมน้อยดำเนินการตามเงื่อนไขของกฎหมาย เช่น การตรวจบัญชี ระบบการเสียภาษี อาจเกี่ยวข้องกับระบบการเงินที่ขัดกับหลักอิสลาม โดยเฉพาะเรื่องดอกเบี้ย

เมื่อได้รับข้อมูล ข้อเปรียบเทียบ ข้อดีข้อเสียของรูปแบบกลุ่มแล้วทางเลือกของการรวมกลุ่ม กะปิเยาะห์คือ ไม่เลือกแบบใด แต่จะผสมผสานสิ่งดีๆ มาปรับใช้ให้เข้ากับธรรมชาติของกลุ่มให้ได้มากที่สุด และไม่ว่ารูปแบบของกลุ่มจะเป็นเช่นใด สิ่งที่จะต้องมิเพื่อเป็นหลักประกันให้กับสมาชิกได้มั่นใจคือกตিকা หรือระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม

2. ร่างระเบียบข้อบังคับกลุ่มผู้ผลิตกะปิเยาะห์ วางแผนดีก็สำเร็จไปแล้วกว่าครึ่ง เช่นเดียวกับการรวมกลุ่ม หากมีกติกากที่ดี ก็เป็นที่ยอมรับและไว้วางใจของสมาชิกที่จะมารวมกลุ่ม การวางรากฐานที่สำคัญเช่นนี้ พี่เลี้ยงผู้มีประสบการณ์มีความจำเป็นยิ่ง นายเวคาโอะ แวดคอละ ซึ่ง เป็นทั้งเจ้าหน้าที่สหกรณ์จังหวัดปัตตานี และกรรมการบริหารสหกรณ์ออมทรัพย์อิสลามปัตตานี มีมุมมองการจัดตั้งกลุ่มธรรมชาติ กลุ่มสหกรณ์และระบบเศรษฐกิจอิสลามเป็นอย่างดี กลุ่มบุคคล ที่คิดจะรวมกลุ่ม ผู้ผลิตกะปิเยาะห์จึงแต่งตั้งคณะกรรมการร่างระเบียบ และใช้โครงสร้างระเบียบ ข้อบังคับสหกรณ์เป็นแม่แบบจนได้ร่างระเบียบที่พร้อมจะนำเสนอกับบรรดาผู้ผลิตกะปิเยาะห์ ที่ ประสงค์รวมกลุ่มได้กลิ่นกรองอย่างรอบคอบอีกชั้นหนึ่ง

3. จัดเวทีผู้ผลิตกะปิเยาะห์ เมื่อคนพร้อม ระเบียบข้อบังคับพร้อม กลุ่มจะดำเนิน ไปไม่ได้หากปราศจากชุมชนที่จะเข้าร่วมทำงาน นอกจากจะเป็นการยืนยันปัญหาของผู้ผลิตกะปิเยาะห์ด้วยกันแล้ว ยังเป็นการเปิดตัวคณะผู้ริเริ่มก่อตั้งกลุ่ม ตลอดจนช่วยพิจารณาระเบียบข้อบังคับ กลุ่ม ซึ่งถือเป็นแผนที่และเข็มทิศในการดำเนินการกลุ่มผู้ผลิตกะปิเยาะห์

4. การได้มาซึ่งคณะกรรมการบริหารกลุ่มผู้ผลิตกะปิเยาะห์ ในเวทีผู้ผลิตกะปิเยาะห์นั้นร้อยละ ได้มีการเสนอตัวแทนซึ่งเป็นที่ไว้วางใจ 15 คน เป็นคนในชุมชน ที่อยู่ในสายตาของชาวบ้านมาตลอด จึงใช้เวลาไม่นานนักในการคัดสรรผู้ที่เหมาะสมจะมาเป็นคณะกรรมการบริหาร และมอบหมายให้กรรมการทั้ง 15 คน ไปเลือกตำแหน่งสำคัญๆ กันเอง ซึ่งจำเป็นกับการบริหารว่าใครควรจะมีบทบาทเช่นใด

คณะกรรมการทั้ง 15 คน ได้นัดประชุมเพื่อเลือกตำแหน่งสำคัญ เช่น ประธาน เหนรัญญิก เลขานุการ ประธานฝ่ายต่างๆ ด้วยการใช้บัตรลงคะแนนโดยตรงและลับ เมื่อได้ คณะกรรมการบริหารชัดเจนแล้ว จึงนัดหมาย จัดเวทีเปิดตัวกับผู้ผลิตกะปิเยาะห์พร้อมเสนอ กิจกรรมที่เป็นรูปธรรมและเกิดประโยชน์กับทุกฝ่าย กลายเป็นแรงจูงใจให้คนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น

5. ดำเนินกิจกรรมของกลุ่มอย่างต่อเนื่องเป็นรูปธรรม การดำรงอยู่ของกลุ่มมีปัจจัยสำคัญ คือ กิจกรรมที่ทำแล้วได้ประโยชน์เป็นรูปธรรมต่อเนื่อง และเกิดเป็นแรงดึงดูดให้ชุมชนเข้ามาร่วมดำเนินงาน ซึ่งเป็นรูปธรรมต่อเนื่อง และเกิดเป็นแรงดึงดูดให้ชุมชนเข้ามาร่วมดำเนินงานซึ่งที่ผ่านมากลุ่มผู้ผลิตกะปิเยาะห์ได้ดำเนินการ ดังนี้

5.1 เปิดรับสมาชิกกลุ่มและระดมทุนด้วยการถือหุ้น (ราคาหุ้นละ 100 บาท) เปิดร้านค้า เพื่อจำหน่ายวัสดุการผลิตกะปิเยาะห์ในราคาประหยัดทำให้ลดต้นทุนการผลิตลดลง ไม่

ต้องเดินทางไปซื้อต่างพื้นที่ทำให้ประหยัดเวลาและค่าขนพาหนะ รวมทั้งมีเงินปันผลตามจำนวนหุ้นที่ถือ และเงินเฉลี่ยคืนตามปริมาณการซื้อขายของแต่ละราย

5.2 รับฝากผลิตภัณฑ์กะปิเยาะห์ส่งออกไปยังประเทศซาอุดีอาระเบียโดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง โดยการรวบรวมกะปิเยาะห์ส่งไปที่บริษัทส่งออกที่กรุงเทพก่อนล่องเรือข้ามมหาสมุทรไปส่งที่ท่าเรือของประเทศซาอุดีอาระเบียได้สำเร็จลุล่วง ได้ราคาสูงกว่าขายให้พ่อค้าคนกลาง กลุ่มผู้ผลิตกะปิเยาะห์จึงมีรายได้จากการค้าเพิ่มขึ้น สมาชิกกลุ่มมั่นใจมากขึ้น

5.3 จัดประชุมสรุปผลการดำเนินการเป็นประจำ เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้กลุ่มผู้ผลิตกะปิเยาะห์ยังคงดำรงอยู่ได้ เพราะในบางครั้งเมื่อเกิดข่าวลือ เกิดความไม่เข้าใจ ความล่าช้าจากข้อขัดข้องประการใดก็ได้แล้วแต่ เวทีประชุมจะช่วยให้เกิดความเข้าใจกัน ข่าวสารที่ลือออกไปจึงตรงกัน ลดความสับสนและข่าวลือได้มาก นอกจากนี้ ยังสามารถใช้โอกาสการประชุมในการวางแผนกำหนดทิศทางการดำเนินงานของกลุ่มเป็นประจำ

ซุกรี หะยีสาแม (2551) ศึกษาวิจัยเรื่อง ท่ามกลางวิกฤตยังมีการพัฒนา : เมื่อชุมชนรวมใจ ณ บ้านปาตาบาระ ศึกษาที่มาที่ไปของชุมชนบ้านปาตาบาระ และต่อเนื่องด้วยการศึกษาชุมชนนี้มีอดีต อดีตมีพลวัต จากข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิเคราะห์ เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชนบ้านปาตาบาระ เป็นไปตามขั้นตอนเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงกาลเวลา

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ เป็นการศึกษา เรื่อง แนวทางพัฒนากลุ่มสมาชิกสหกรณ์บีบี จำกัด ตามหลักศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้ข้อมูลปฐมภูมิ และทุติยภูมิ ซึ่งมีรายละเอียดของวิธีดำเนินการศึกษาวิจัยดังนี้

1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง

1.1 ศึกษารายละเอียดหลักแนวคิดของการพัฒนากลุ่มสมาชิกตามหลักทั่วไปและหลักอิสลามจากหนังสือทั่วไป จากอัลกุรอาน ฮัล-หะดีษ (หลักปฏิบัติท่านศาสดามุฮัมมัด) เอกสาร บทความ นิตยสาร วารสาร สืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2 ศึกษาข้อมูลอื่นๆ โดยเฉพาะศึกษาข้อมูลบริบทของสหกรณ์บีบี จำกัด จากข้อมูลบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ประธานกรรมการสหกรณ์บีบี จำกัด ที่ปรึกษาสหกรณ์บีบี จำกัด ประธานกลุ่มหรือกลุ่มแกนนำ โต๊ะอิหม่าม สำนักงานสหกรณ์จังหวัดปัตตานี พัฒนาการอำเภอ และอาจารย์มหาวิทยาลัย เป็นต้น

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

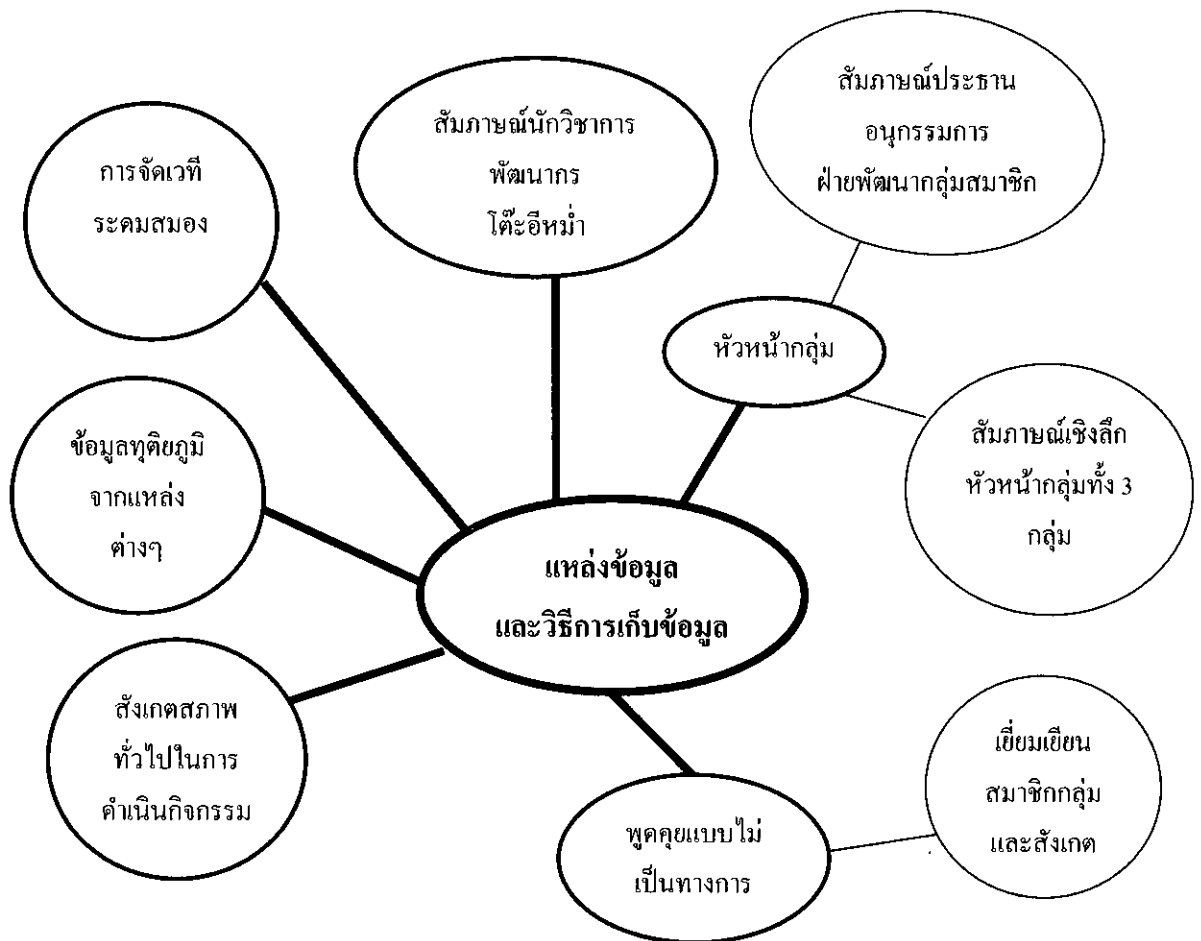
ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ สมาชิกกลุ่มสหกรณ์บีบี จำกัด จำนวน 3 กลุ่ม คือ สมาชิกกลุ่มหมวกกะปิเยาะห์ สมาชิกกลุ่มเกษตร และสมาชิกกลุ่มขนมปังเบเกอร์รี่/ขนมพื้นเมือง โดยการเลือกศึกษากลุ่มละ 5 คน และประธานอนุกรรมการฝ่ายพัฒนากลุ่มสมาชิก และบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบตามหลักศาสนาอิสลามกลุ่ม เช่น โต๊ะอิหม่าม พัฒนาการอำเภอ อาจารย์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth - interview) สัมภาษณ์หัวหน้ากลุ่มทั้ง 3 กลุ่มๆละ 1 คน นักวิชาการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี พัฒนาการอำเภอทุ่งยางแดง จังหวัดปัตตานี

3.2 เวทีระดมสมอง (Brain storming) ในเวทีระดมสมองมีผู้ร่วมประชนกลุ่มทั้งสามกลุ่ม สมาชิกกลุ่มๆละไม่น้อยกว่า 5 คน นักวิชาการ ผู้นำศาสนาอิสลามคือ โต๊ะอิหม่าม 1 คน

4. แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ภาพที่ 3.1 แหล่งที่มาของข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ใช้ข้อมูลในการวิเคราะห์ ข้อมูลจากเอกสาร สัมภาษณ์เจาะลึก (Indepth-interview) และเวทีระดมสมอง (Brain storming) เพื่อให้ความสะดวกในการศึกษาวิเคราะห์จำแนกเครื่องมือการวิเคราะห์ให้เป็น 2 ด้าน

ด้านที่ 1 วิเคราะห์บริบทและสภาพปัจจุบันสหกรณ์บีนา จำกัด คือ การเปรียบเทียบเหตุการณ์สหกรณ์บีนา จำกัด ตั้งแต่เริ่มเปิดดำเนินการจนถึงปัจจุบัน และสัมภาษณ์เชิงลึกความเป็นมาของการร่วม สาเหตุและผลของการรวมกลุ่ม ทำไมต้องรวมกลุ่ม รวมกลุ่มแล้วได้อะไร หลังจากนั้นจะประเด็นให้ทราบแน่ชัดว่ากลุ่มสมาชิกสหกรณ์บีนา จำกัด ในสภาพปัจจุบันสมาชิกกลุ่มมีความเป็นอยู่กับระบบกลุ่มอย่างไร โดยใช้เครื่องมือสัมภาษณ์เจาะลึก ในเรื่องพึงพาท้ายช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ความร่วมมือ การสื่อสาร ความสามัคคี และการมีส่วนร่วม เพื่อได้ข้อมูลวิเคราะห์การเปรียบเทียบเหตุการณ์ วิเคราะห์สาเหตุและผล สังเกต และใช้ข้อมูลเอกสารมาเสริมประกอบการวิเคราะห์

ด้านที่ 2 แนวทางพัฒนากลุ่มสมาชิกสหกรณ์บีนา จำกัด ตามหลักศาสนาอิสลาม ใช้เวทีระดมสมอง โดยการเชิญบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับระบบกลุ่มมากที่สุด เชิญบุคคลภายในหัวหน้ากลุ่มหมวดกะปิเยาะห์และสมาชิกกลุ่ม 5 คน กลุ่มเกษตรหัวหน้ากลุ่ม 1 คน สมาชิกกลุ่ม 5 คน กลุ่มเกษตรหัวหน้ากลุ่ม 1 คน และสมาชิกกลุ่ม 5 คน หัวหน้ากลุ่มขนมปังเบเกอร์รี่/ขนมพื้นเมือง และสมาชิกกลุ่ม 5 คน และเชิญผู้นำศาสนา คือ โต๊ะอิหม่ามเข้าร่วมด้วย 1 คน หลังจากนั้นชี้แจงกติกาเวทีระดมสมอง โดยรวมสมาชิกกลุ่มทั้ง 3 กลุ่ม แล้วยกแบ่ง เป็น 2 กลุ่ม ทั้งสองกลุ่มแยกย้ายให้เป็นไปตามกลุ่ม ให้วิเคราะห์เป็น 2 แนว คือ แนวที่ 1 ปัญหากลุ่ม แนวที่ 2 แนวทางพัฒนากลุ่มสมาชิกสหกรณ์บีนา จำกัด ตามหลักศาสนาอิสลาม เมื่อได้ข้อมูลแล้วมารวบรวมข้อมูล และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหาแนวทางแก้ปัญหาที่เหมาะสม

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ เป็นการศึกษาเพื่อหาคำตอบตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาคือสภาพสหกรณ์บีนา จำกัดในปัจจุบัน และแนวทางการพัฒนากลุ่มสมาชิกสหกรณ์บีนา จำกัด ตามหลักศาสนาอิสลาม ผลจากการศึกษารายงานผลดังนี้ คือ

1. บริบทและสภาพกลุ่มสหกรณ์บีนา จำกัดในปัจจุบัน

1.1 บริบทสหกรณ์บีนา จำกัด

สหกรณ์บีนา จำกัด ตั้งอยู่ในบริเวณโรงเรียนบำรุงอิสลาม ทางเข้าโรงเรียนบำรุงอิสลามอยู่ตรงกันข้ามกับมัสยิดขนาดใหญ่ ช้างๆ มัสยิดมีต้นพื้กอรอบๆ ดอกหอมรมรื่นดี ทางสหกรณ์ได้ขอเช่าจากโรงเรียนบำรุงอิสลาม 3 ห้อง มาปรับปรุงรูปทรงให้เหมาะสมเป็นสถานประกอบการเงิน ผู้ริเริ่มจุดประกายให้เปิดสหกรณ์ที่จดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย คือ ดร.อิสมาแอลสุฟี จะปะเกีย เป็น โต๊ะครูที่สอนประจำวันเสาร์ ณ มัสยิดอิบาตุรเราะห์มาน สถานที่ศึกษาแห่งนี้เป็นที่รู้จักแก่คนทั่วไปว่า มัจลิสฮิลมีฮ์เป็นภาษาอาหรับแปลว่า ศูนย์การศึกษาศาสนาอิสลาม ผู้มาศึกษาประจำไม่น้อยกว่า 1000 คน ผู้มาศึกษาที่นี่ตั้งแต่ชาวบ้านทั่วๆ ไป จนถึงข้าราชการ ผู้ที่มาศึกษาไม่ได้มีการแบ่งแยกชนชั้น สามารถร่วมศึกษาอยู่ร่วมด้วยกันได้ ผู้มาศึกษามีตั้งแต่ผู้พิการศึกษาตั้งแต่ประถมจนถึงปริญญา นับว่าเป็น โต๊ะครูที่มีจิตวิทยาสูงมาก

ย้อนยุคอดีตก่อนที่จะเปิดสหกรณ์บีนา จำกัด สถานที่แห่งนี้มีปัญญาชนท่านหนึ่ง การศึกษาจบทางด้านเศรษฐศาสตร์ต่างประเทศมาเปิดกิจการทำธุรกิจ เปิดสถานประกอบการเงินในรูปแบบบริษัทในปี พ.ศ.2538 เชิญชวนชาวบ้านมารวมหุ้นกันและแบ่งกำไรปันผล สามารถระดมทุนจากคนที่มาเรียนในวันเสาร์ร่วมหุ้นคนละเล็กคนละน้อยเป็นจำนวนเงินกว่าหนึ่งร้อยล้านบาท ทำให้ผู้คนมีความเชื่อมั่นสูงมาก จนมาถึงภาวะเศรษฐกิจในประเทศไทยประสบกับเศรษฐกิจฟองสบู่ ส่งผลกระทบต่อบริษัทเป็นอย่างมากถึงขั้นล้มละลาย ผู้ร่วมลงทุนได้คืนทุนบ้าง ไม่ได้บ้างตามประสาธุรกิจ เมื่อเกิดภาวะวิกฤติ ผลที่เกิดจากวิกฤติในยุคนั้นยังส่งผลกระทบทางอ้อมกับผู้มาเรียนวันเสาร์ ผลปรากฏว่าลูกศิษย์ที่มาเรียนวันเสาร์ลดน้อยลงอย่างพริบตา แต่ด้วยนิสัยโต๊ะครูเป็นบุคคลที่มีความเชื่อมั่นต่ออัลลอฮ์อย่างแน่วแน่ ใช้ความพยายามอธิบายให้ผู้มาเรียนมีความเข้าใจ วงจรของ

ธุรกิจ มีขึ้นมีลง มีกำไรและมีขาดทุน จนทำให้ลูกศิษย์รับฟังเชิงเหตุและผล และใช้หลักศาสนาให้ความรู้ความเข้าใจธุรกิจตามแนวทางอิสลามเมื่อประสบปัญหาวิกฤติจะต้องหามาตรการป้องกันและแก้ไขอย่างไร จนถึงปี 2542 จุดเริ่มต้นแก้ปัญหาเศรษฐกิจใหม่ ขั้นตอนแรกมีการระดมทุนเป็นกองทุนเล็กๆ มีสมาชิกเพียง 10 - 15 คน เท่านั้น การดำเนินงานของกองทุนไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร เพราะต่างคนก็ต่างทำ มีที่ทำการไม่แน่นอน ถ้ายังคงดำเนินการในลักษณะนี้อาจจะเกิดผลกระทบเสมือนกับบริษัทที่ได้ดำเนินการมาแล้ว ซึ่งจะเป็นประวัติศาสตร์ซ้ำรอย ทางคณะกรรมการกองทุนได้ปรึกษาหารือแก้ปัญหาเร่งด่วน พร้อมด้วยความเห็นชอบจากโต๊ะครู ก็ได้เลือกจดทะเบียนที่ถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อให้การดำเนินงานทั้งหมดเข้าสู่ระบบ จึงโอนเงินจากกองทุนเดิมจำนวนเงิน 97,180 บาท มีสมาชิกจำนวน 63 คน มีเจ้าหน้าที่ 1 คน เข้าสู่ระบบสหกรณ์ที่ได้จดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย ทะเบียนเลขที่ บ. 030243 เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2543 ได้ตั้งชื่อสหกรณ์เป็นา จำกัด ประเภทบริการ สถานที่ตั้ง 59 หมู่ที่ 1 ตำบลปยุต อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

พัฒนาการได้ผ่านขั้นตอนแต่ละยุค เริ่มจากกองทุนเข้าสู่ขั้นตอนของการจดทะเบียนที่ถูกต้องตามกฎหมาย นโยบายของสหกรณ์ในช่วงนี้มุ่งเน้นให้ความรู้ ความเข้าใจ อุดมการณ์และวิธีการสหกรณ์ และให้เห็นความแตกต่างระหว่างระบบบริษัทกับระบบสหกรณ์ เมื่อสมาชิกมีความเข้าใจในความแตกต่างระหว่างระบบ สหกรณ์กับบริษัท ส่งผลให้สมาชิกมีความสนใจระบบสหกรณ์อย่างมาก ผลปรากฏเห็นผลชัดเจนความเคลื่อนไหวการเงิน ตั้งแต่ปี 2543 - 2547 มีความเคลื่อนไหวในแนวทางที่ดีเห็นผลความเจริญก้าวหน้าตามลำดับปรากฏผลในตารางข้างล่างนี้

ตารางที่ 4.1 ตารางเปรียบเทียบผลการดำเนินงานสหกรณ์บีนาจำกัด ตั้งแต่ปี 2543 - 2547

หัวข้อ	ปี 2543	ปี 2544	ปี 2545	ปี 2546	ปี 2547
-จำนวนสมาชิก(คน)	63	395	466	746	988
-อัตรากำลัง	1	2	3	4	5
-เงินฝากประเภทหุ้น	97,180	697,820	1,102,920	1,515,660	2,586,460
-เงินฝากประเภท มูลอฯ	280,000	2,100,206	2,225,536	5,509,567	7,518,750
-เงินฝากประเภทวาติอะฮ์	339,000	867,377	875,722	1,032,567	1,388,915
-เงินฝากประเภท	-	-	-	-	-
สวัสดิการ	-	-	-	-	-
-สินทรัพย์รวม	716,180	3,665,403	4,673,642	9,220,485	12,911,272

เริ่มต้นปี พ.ศ. 2548 สหกรณ์เป็นที่สนใจของบุคคลทั่วไปที่จะมาสมัครสมาชิกจำนวนมาก จนคณะกรรมการเกิดข้อสงสัยถึงเหตุผลในการมาสมัครสมาชิกเพื่อจุดประสงค์ใด สมัครสมาชิกเพื่อจะขอกู้เงินเชื่อเพียงอย่างเดียวหรือ ในที่สุดทางคณะกรรมการหาวิธีการป้องกันการสมัครเป็นสมาชิกจำนวนมาก แต่ไม่เข้าใจในอุดมการณ์และหลักการสหกรณ์ ซึ่งจะมีความแตกต่างกับสมาชิกจำนวนน้อยที่เต็มเปี่ยมด้วยความเข้าใจในอุดมการณ์ และวิธีการสหกรณ์ ดังนั้นจึงหาแนวทางแก้ปัญหาดังกล่าวด้วยวิธีการให้สมาชิกลงมาสังกัดกลุ่มทั้งหมด กลุ่มสมาชิกแบ่งได้เป็น 2 ประเภท (1) สมาชิกทั่วไป คือสมาชิกไม่ได้สังกัดกลุ่มอาชีพ (2) สมาชิกสังกัดกลุ่มอาชีพเดียวกัน หลังจากนั้นประธานกลุ่มมีหน้าที่สื่อสารแจ้งข้อมูลทุกอย่างที่ทางสหกรณ์จะแจ้งให้สมาชิกรับทราบบทบาทของหัวหน้ากลุ่มต้องมีหน้าที่รับผิดชอบต่อสมาชิกภายในกลุ่ม เช่นเก็บเงินค่าหุ้นฝากประจำเดือน เช่นได้รับรองเมื่อสมาชิกขอสินเชื่อ ให้ความสะดวกด้านสวัสดิการในยามสมาชิกเกิดทุกข์ยาก เป็นต้น ผลจากการบริหารสหกรณ์ระบบกลุ่มสมาชิก ภายในปี 2548 สหกรณ์บีนา จำกัด เป็นสหกรณ์ได้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานสหกรณ์ประจำปี 2548 ตามหลักเกณฑ์ประกาศการจัดมาตรฐานสหกรณ์กรมส่งเสริมสหกรณ์

เริ่มต้นปี 2549 ระยะเวลาเริ่มแรกของการสังกัดกลุ่ม สมาชิกบางคนก็รู้สึกอึดอัด เพราะความเคยชินกับการทำงานทุกอย่างทำคนเดียว ทางสหกรณ์ก็มีการอบรมประธานกลุ่มปีละ 2 ครั้ง เพื่อให้เข้าใจระเบียบกลุ่มและระเบียบต่างๆ ไปที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ เพื่อให้ประธานกลุ่มได้ชี้แจงให้สมาชิกกลุ่มรับทราบอีกต่อไป ผลปรากฏในปี 2549 กรมส่งเสริมสหกรณ์ได้คัดเลือกสหกรณ์บีนา จำกัด อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ได้ผ่านการคัดเลือกให้เป็นสหกรณ์ต้นแบบ

ภายในปี 2550-2553 เป็นปีที่ปรับกลยุทธ์สหกรณ์สู่กระบวนการกลุ่มมากที่สุด มีการอนุมัติงบประมาณประจำปีให้กับกลุ่มมากเป็นพิเศษ แต่กลุ่มก็ยังให้ความร่วมมืออย่างหลวมๆ จากเหตุผลดังกล่าวผู้ศึกษาได้เลือกศึกษาค้นคว้าอิสระ โดยคัดเลือกศึกษากลุ่มอาชีพทั้งสามกลุ่มคือ กลุ่มหมวกกะปิเยาะห์ กลุ่มเกษตร กลุ่มขนมปังเบเกอร์รี่/ขนมพื้นเมือง เลือกศึกษากลุ่มละ 5 คน เพื่อให้เป็นกลุ่มนำร่องที่เป็นแบบอย่างแก่กลุ่มอื่นๆ ผลจากการเอาจริงเอาจังของคณะกรรมการ ฝ่ายจัดการ และสมาชิก มีการผสมผสานสามัคคีกลมเกลียว ในปี 2553 สหกรณ์บีนา จำกัด ได้รับรางวัลสหกรณ์ดีเด่นระดับจังหวัดปัตตานี และการเคลื่อนไหวฐานะการเงินตามตารางข้างล่างนี้

ตารางที่ 4.2 ตารางเปรียบเทียบผลการดำเนินงานประจำปี 2548 - 2552

หัวข้อ	ปี 2548	ปี 2549	ปี 2550	ปี 2551	ปี 2552
-จำนวนสมาชิก (คน)	1,520	2,410	2,962	4,116	5,206
-อัตรากำล้าง	6	8	10	10	12
-เงินฝากประเภทหุ้น	4,976,490	9,211,270	13,592,000	18,688,610	24,865,670
-เงินฝากประเภทมูอูฮัจญ์	8,840,086	17,387,301	18,256,906	22,384,516	28,131,006
-เงินฝากประเภทวาดีอะฮ์	2,226,533	1,930,197	3,334,014	4,223,918	5,190,190
-เงินฝากประเภท					
สวัสดิการ	35,500	106,800	16,400	29,000	-
-สินทรัพย์รวม	17,355,632	30,456,834	37,750,027	48,871,049	61,680,574

1.2 สภาพกลุ่มสมาชิกสหกรณ์บีนา จำกัด ในปัจจุบัน

1.2.1 ผลจากการสัมภาษณ์เจาะลึก (Indepth - interview) ประธานกลุ่มหมวดกะปิเยาะห์ คือ นายตูแวนอมลี ลอจี สหกรณ์บีนา จำกัด จุดเริ่มต้นการรวมกลุ่มคิดจะช่วยเหลือผู้คนที่มีความสนใจในอาชีพเดียวกัน เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับผู้คนที่สนใจอาชีพเดียวกัน และสร้างงานกับผู้ที่มีความสนใจในอาชีพนี้ นอกจากนี้ได้สร้างรายได้แก่กลุ่มประกอบอาชีพเดียวกันแล้ว ทางหลักการศาสนาอิสลาม ส่งเสริมและสนับสนุนการทำงานระบบกลุ่มด้วย สภาพปัจจุบันกลุ่มหมวดกะปิเยาะห์เริ่มต้นให้ความสำคัญกับการทำงานระบบกลุ่ม สังเกตจากพฤติกรรมของสมาชิกกลุ่มมีการเปลี่ยนแปลงดังนี้

- 1) มีการพึ่งพากัน สมาชิกกลุ่มเริ่มต้นจะมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เช่น เมื่อจำเป็นจะใช้ทุนกับจำนวนเงินน้อยๆ มีการลงแชร์ทุน สามารถยืมใช้จากกลุ่มได้
- 2) มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เมื่อสมาชิกกลุ่มมีสินค้าที่ผลิตจำนวนมากจะช่วยเหลือช่องทางตลาดด้วยกัน เช่นเดียวกันเมื่อสินค้าขาดตลาด ประธานงานติดต่อให้สมาชิกกลุ่มเพิ่มผลิตภัณฑ์ให้เพียงพอกับความต้องการของตลาด
- 3) ความร่วมมือ สมาชิกกลุ่มเริ่มมีความร่วมมือระหว่างกันร่วมคิดคือ ร่วมคิดให้มีแบรนด์สินค้าของตนเอง ร่วมทำ รักษาสินค้าให้มีคุณภาพซึ่งกันและกัน เป็นต้น
- 4) การสื่อสาร คือ กลุ่มสมาชิกด้วยกัน จะเริ่มสื่อสารข้อมูลกัน โดยส่วนมากจะถามเรื่องการตลาด จะขายที่ไหน ราคาเป็นอย่างไร มีผู้คนนิยมสินค้าผลิตลวดลายอย่างไร เป็นต้น

5) การมีส่วนร่วม สมาชิกกลุ่มเริ่มต้นจะมีส่วนร่วม ตัวอย่าง เห็นได้จากการเข้าร่วมประชุม ร่วมคิด แลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน สังเกตในเชิงพฤติกรรมของกลุ่มสมาชิก หมวกกะปิเยาะห์ ใจเริ่มมา ปัญญาการมีส่วนร่วมเริ่มเกิด ปฏิบัติแบบมีส่วนร่วม เริ่มกระทำ

6) มีความสามัคคี สมาชิกกลุ่มเริ่มมีความสามัคคีกัน เห็นผลชัดเจนเมื่อมีงานเลี้ยง สมาชิกกลุ่มจะมาช่วยเหลือกัน และเมื่อเกิดทุกข์ยากเจ็บไข้ก็จะมีการเยี่ยมเยียน

1.2.2 ผลจากการสัมภาษณ์เจาะลึก (Indepth-interview) ประธานกลุ่มเกษตรกรคือ นายอิสมาแอ หลงเคหาวา แนวคิดการจัดตั้งกลุ่มเริ่มจากสหกรณ์บีนา จำกัด เสนอให้สมาชิกที่สนใจ จะประกอบอาชีพเกี่ยวกับเกษตรเพื่อสร้างรายได้เลี้ยงครอบครัว ทางสหกรณ์จะช่วยต้นทุนเข้าในโครงการไมโครเครดิต ในสภาพปัจจุบันกลุ่มเริ่มให้ความสำคัญกับระบบกลุ่ม สังเกตผลจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรดังนี้คือ

- 1) มีการพึ่งพา สมาชิกเกษตรกรเริ่มจะมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เช่น แบ่งและแลกเปลี่ยนเมล็ดพันธุ์
- 2) การช่วยเหลือ สมาชิกกลุ่มเกษตรกร เริ่มจะให้ความช่วยเหลือ สังเกตจากเริ่มช่วยเหลือหาวัสดุท้องถิ่นมารวมกัน เพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์
- 3) มีความร่วมมือ สมาชิกกลุ่มเริ่มมีความร่วมมือ แก้ปัญหาภายในกลุ่มเกษตรกรด้วยตนเอง เช่น เมื่อมีปัญหาพืชผักราคาตกต่ำ จะปรึกษากับกลุ่มช่วยกันหาตลาด เป็นต้น
- 4) การสื่อสารภายในกลุ่ม สมาชิกกลุ่มเริ่มต้นจะมีการสื่อสารภายในกลุ่ม เช่น หลังการประชุม หลังจากนั้นก็จะถามความคืบหน้าสู่ภาคปฏิบัติตามข้อตกลงตามที่ประชุม
- 5) การมีส่วนร่วม สมาชิกกลุ่มเกษตรกรเริ่มต้นจะมีส่วนร่วมภายในกลุ่มด้วยกัน เช่นเมื่อมีการจัดเลี้ยงอาหารบ้านสมาชิกกลุ่มคนใดคนหนึ่งจะมีการช่วยเหลือกันภายในกลุ่มเดียวกัน
- 6) ความสามัคคีเริ่มเกิดขึ้นสังเกตจากสมาชิกกลุ่มได้ร่วมกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ ก็จะส่งผลให้เห็นสมาชิกเกิดความสามัคคีภายในกลุ่ม

1.2.3 กลุ่มชนมบั้งและกลุ่มชนมพื้นเมือง ผลจากการสัมภาษณ์เจาะลึก (Indepth-interview) ประธานกลุ่มชนมบั้งเบเกอร์รี่/ชนมพื้นเมือง คือ นายสุไลมาน ฮะยียามา จุดเริ่มต้นการรวมกลุ่มเริ่มจากสหกรณ์บีนา จำกัด จุดประกายให้รวมกลุ่มในอาชีพเดียวกันเพื่อสะดวกที่จะส่งเสริมและสนับสนุนโครงการไมโครเครดิต เพราะได้รับรู้ปัญหาในอาชีพเดียวกัน ที่มีความคล้ายคลึงกัน แก้ปัญหาเดียวกัน นอกจากส่งเสริมจากสหกรณ์แล้วหลักศาสนาอิสลามก็ส่งเสริมและสนับสนุนการทำงานระบบกลุ่มอย่างมาก จากการรวมกลุ่มมาแล้วนั้น สภาพของกลุ่มชนมบั้งเบเกอร์รี่/ชนมพื้นเมือง ปัจจุบันดังนี้คือ

- 1) การพึ่งพา สมาชิกกลุ่มเริ่มต้นจะมีการพึ่งพา เมื่อมีมหรธรรมสินค้าระดับจังหวัด สมาชิกกลุ่มจะผลิตขนมในปริมาณมาก แล้วฝากให้กับตัวแทนกลุ่มขาย
- 2) มีการช่วยเหลือ เมื่อสมาชิกกลุ่มท่านใดขาดเงินมักจะติดต่อกับประธานกลุ่ม และประธานกลุ่มก็จะติดต่อกับสมาชิกกลุ่ม สมาชิกกลุ่มท่านใดมีทุนเหลือเพียงพอที่จะช่วยเหลือสมาชิกด้วยกันเอง ถ้าสมาชิกกลุ่มทุกคนไม่มีเงินเหลือ ก็จะแชร์ภายในกลุ่ม
- 3) ความร่วมมือ เริ่มต้นจะให้ความร่วมมือ สังเกตจาก การออกจำหน่ายสินค้า ในโอกาสสำคัญๆ ลักษณะออกบูธ จะประสานงานกับกลุ่มด้วยกัน แล้วร่วมมือออกจำหน่ายในงาน
- 4) การสื่อสาร เริ่มจะมีการสื่อสารภายในสมาชิกกลุ่ม สังเกตจากส่งข้อมูลข่าวสารติดต่อกับสมาชิกกลุ่มด้วยกันเอง โดยส่วนมากจะแจ้งงานสำคัญๆ เพื่อออกจำหน่ายสินค้า
- 5) การมีส่วนร่วม สมาชิกกลุ่มเริ่มจะให้ความร่วมมือในงานสำคัญๆ เช่น งานออกบูธสมาชิกกลุ่มจะมาช่วยจัดพื้นที่ ฝากขายสินค้าให้กับหัวหน้ากลุ่ม และสมาชิกกลุ่มด้วยกันเอง
- 6) ความสามัคคี สมาชิกกลุ่มเริ่มช่วยเหลือกัน ในกรณีที่ต้องการสินค้าปริมาณมาก ช่วยเป็นออร์เดอร์ตัวแทนจำหน่าย

2. เวิร์ดคมมองแนวทางการพัฒนากลุ่มสมาชิกสหกรณ์บีนา จำกัด ตามหลักศาสนาอิสลาม

การดำเนินการเวิร์ดคมมองการศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ ได้เชิญหัวหน้ากลุ่มทั้งสามกลุ่ม สมาชิกกลุ่มๆ ละ 5 คนทั้งสามกลุ่ม และเชิญโต๊ะอิหม่ามผู้นำศาสนาที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการระบบกลุ่ม 1 คน และให้ผู้ศึกษาจบบัณฑิตจากเวิร์ดคมมองในครั้งนี้ ผลจากการระดมสมองได้แบ่งมุมมองเป็น 2 ด้าน คือ ด้านที่ 1 สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ด้านที่ 2 วิเคราะห์แนวทางการพัฒนากลุ่มสมาชิกสหกรณ์บีนา จำกัด ตามหลักศาสนาอิสลาม ผลที่ได้จากการวิเคราะห์เวิร์ดคมมองดังนี้ คือ

2.1 ประเด็นปัญหา

เรื่องเล่าจากสมาชิกกลุ่มท่านหนึ่ง การทำงานระบบกลุ่มในอดีตทำมาากแล้ว มักจะไม่ประสบผลสำเร็จ ด้วยสาเหตุนิสัยเดิมๆ คนบ้านเราชอบทำงานคนเดียวไม่ชอบกับการทำงานระบบกลุ่มหรือเป็นทีม นายอิสมาแอ หลงเดหวา ประธานกลุ่มเกษตรได้เปรียบเทียบกับนิสัยคนบ้านเรากับการทำงานระบบกลุ่ม ถ้าเปรียบเทียบกับประเภทกีฬา คือ กีฬามวยไทยกับกีฬา

ประเภทฟุตบอล คนบ้านเราชอบทำงานประเภทคนเดียวก็คือกีฬามวยไทย คนญี่ปุ่นชอบทำงานเป็นทีมคือกีฬาฟุตบอลนั่นเอง

แนวทางการพัฒนาทีมสมาชิกสหกรณ์บีนา จำกัด ตามหลักศาสนาอิสลาม

สร้างทัศนคติให้สมาชิกกลุ่มมีความรู้ ความเข้าใจ ในวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ของกลุ่ม ด้วยวิธีการกำหนดหลักสูตรการจัดอบรม เนื้อหาสาระหลักศาสนาอิสลามที่เกี่ยวข้องกับกลุ่ม เพื่อให้กลุ่มสมาชิกมีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ และเจตนารมณ์ของกลุ่มในแนวทางเดียวกัน

2.2 ประเด็นปัญหา

เรื่องเล่าจากสมาชิกกลุ่มท่านหนึ่ง ปัญหาการรวมกลุ่มที่ผ่านมา ผู้มีบทบาทการรวมกลุ่มมีอำนาจเพียงสองคน คือ ประธานกลุ่ม และเลขานุการเท่านั้น สมาชิกคนอื่นไม่รู้เรื่องเลย ตั้งคณะกรรมการบางตำแหน่งเพียงให้มีชื่อตามแบบฟอร์มเท่านั้น เพราะการตั้งกลุ่มเป็นไปตามปีงบประมาณ โครงการของกลุ่มขาดความต่อเนื่อง

แนวทางการพัฒนาทีมสมาชิกสหกรณ์บีนา จำกัด ตามหลักศาสนาอิสลาม

ประธานกลุ่ม/ผู้นำกลุ่ม ต้องแสดงตนกับการทำงานระบบกลุ่มให้มีความบริสุทธิ์ใจ ต้องตั้งเจตนา การทำงานระบบกลุ่ม ได้รับความตอบแทนผลบุญจากอัลลอฮ์ นายฮาซัน มุฮำหมัด เป็นอิหม่าม (ผู้นำศาสนา) ได้เล่าว่าการทำงานทุกอย่างต้องเริ่มต้นด้วยตั้งเจตนาเป็นอันดับแรก และตามมาด้วยการปฏิบัติงานที่บริสุทธิ์ใจ ไม่มีผลประโยชน์แอบแฝง เมื่อตั้งเจตนาด้วยความบริสุทธิ์ใจ การทำงานทุกอย่างจะตามมาด้วยความชื่นชอบ น่าเชื่อถือ จะเกิดความไว้วางใจจากสมาชิกกลุ่ม บุคคลใกล้เคียง และผู้คนทั่วไป

2.3 ประเด็นปัญหา

เล่าจากสมาชิกกลุ่ม การจัดตั้งกลุ่มตั้งแต่แรกเพื่อรองรับบางสิ่งบางอย่างที่มีอยู่ภายในระบบกลุ่ม เช่น เพื่อการรวมกลุ่มเป็นไปตามงบประมาณประจำปี เริ่มการดำเนินงานได้สักระยะหนึ่งก็หยุดชะงัก

แนวทางการพัฒนาทีม

เริ่มต้นที่การจัดตั้งกลุ่มเพื่อวัตถุประสงค์อะไรเป็นหลัก ต้องตอบวัตถุประสงค์ข้อแรกให้ชัดเจน ถ้าจัดตั้งกลุ่มเพื่อรองรับ โครงการประจำปี เพื่อให้ได้งบประมาณ โดยปราศจากความบริสุทธิ์ใจ เริ่มต้นการจัดตั้งตามแนวทางศาสนาอิสลามนั้นผิดตั้งแต่แรกเริ่ม นายฮาซัน มุฮำหมัด ได้เล่าว่า ถ้าตั้งแต่แรกเริ่มจัดตั้งกลุ่มมีเจตนาบางสิ่งบางอย่างแอบแฝง โดยปราศจากความบริสุทธิ์ใจ การงานโดยส่วนมากไม่สำเร็จ ดังนั้น ตั้งแต่เริ่มแรกการจัดตั้งกลุ่มตั้งเจตนาด้วยความบริสุทธิ์ใจต้องตอบวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกลุ่มให้ชัดเจน

2.4 ประเด็นปัญหา

สมาชิกกลุ่มเล่าว่า เคยรวมกลุ่มมาแล้วกลุ่มหนึ่ง จะหาแกนนำที่จะนำกลุ่มให้สมาชิกกลุ่มมีความสุขกับการทำงานระบบกลุ่มยากมาก โดยส่วนมากมีการสร้างปัญหา จนในที่สุดสมาชิกกลุ่มไม่ไว้วางใจ ขาดความกระตือรือร้น มีกลุ่มเพียงแต่ชื่อ แต่ไม่มีวิถึญญาณ

แนวทางพัฒนากลุ่ม

ต้องหาแกนนำ/ประธานกลุ่มที่มีความเหมาะสมทางด้านพฤติกรรม ที่เป็นบุคคลที่มีบุคลิกภาพภาวะผู้นำ ไต่ฮะอิม่ามฮาซัน มุฮำหมัด เล่าว่า จะเป็นผู้นำกลุ่มตามหลักศาสนาอิสลาม ต้องมีคุณสมบัติอย่างน้อย คือ มีความรับผิดชอบ หรือที่เรียกว่า อัล-อะมานะห์ ความเป็นธรรม เรียกว่า อัคลฺ ความอดทน เรียกว่า ซอบรฺ และความบริสุทธิ์ใจ เรียกว่า อิกลัส

2.5 ประเด็นปัญหา

สมาชิกกลุ่มเล่าว่า การรวมกลุ่มที่ผ่านมา มีกิจกรรมกลุ่มน้อยมาก ทำให้ขาดความใกล้ชิด ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม ขาดความคุ้นเคย ความเป็นกันเอง

แนวทางพัฒนากลุ่ม

ที่ประชุมเวทีระดมสมองเสนอว่า ควรมีกิจกรรมกลุ่มสม่ำเสมอ ยิ่งใช้หลักศาสนาอิสลามที่มีอยู่แล้ว ให้กำหนดกิจกรรมกลุ่ม เช่น ละหมาดร่วมกันที่มีสยิดอย่างสม่ำเสมอ ช่วยเหลือด้านเงินทุน เมื่อสมาชิกกลุ่มประสบความเดือดร้อน ช่วยเหลือเมล็ดพันธุ์แก่กลุ่มสมาชิกเกษตร ช่วยเหลือออกบูช เมื่อกลุ่มขนมปัง/เบเกอรี่ ออกร้านจำหน่ายสินค้า กลุ่มหมวกกะปิเยาะหาร่วมทุนซื้อผ้าปริมาณมาก เพื่อให้ได้ผ้าในราคาถูก จัดการเงินชากาตของกลุ่มสมาชิก เพื่อช่วยเหลือสมาชิกที่มีความอ่อนแอด้านเศรษฐกิจ เป็นต้น เมื่อกลุ่มสมาชิกมีกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ เป็นระยะเวลา นานๆ ก็จะทำให้มีความคุ้นเคยและเกิดความใกล้ชิดสนิทสนมกัน

2.6 ประเด็นปัญหา

เวทีระดมสมองเสนอว่า ทุกครั้งของการรวมกลุ่มอาชีพ มักจะไม่ให้ความสำคัญในเรื่องปทัสถานของกลุ่ม มีระเบียบก็ไม่ค่อยจะใช้ระเบียบ ส่วนเรื่องบทบาทภายในกลุ่มก็ยังไม่รู้ว่าตนเองมีบทบาทอะไร

แนวทางพัฒนากลุ่มสมาชิก

กฎระเบียบของกลุ่มต้องร่างให้มีระเบียบกลุ่มสมาชิกด้วย เพื่อให้มีแนวปฏิบัติที่มีกฎเกณฑ์ทำข้อตกลงร่วมกัน คำว่า ระเบียบกลุ่ม ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เรียกว่า หุกมฟากัด/ปาก๊ะ กฎระเบียบที่กำหนดต้องสอดคล้องกับหลักการศาสนาอิสลาม คือ อัลกุรอาน และ อัลหะดิษ

บทบาท สมาชิกกลุ่มแต่ละคนต้องรู้ในบทบาทของตนเอง ทุกบทบาทมีความสำคัญ รวมทั้งบทบาทในการช่วยรักษากลุ่มให้มีประสิทธิภาพ เช่น การประนีประนอม การให้กำลังใจ ให้ความสะดวก ให้ความช่วยเหลือ มีส่วนร่วม ฟังพา เป็นต้น

2.7 ประเด็นปัญหา

เวทีระดมสมองได้เสนอปัญหาการติดต่อสื่อสารภายในกลุ่ม โดยส่วนมากจะมอบภารกิจแก่หัวหน้ากลุ่มทั้งหมด ถ้าหัวหน้ากลุ่มไม่ติดต่อสื่อสาร กลุ่มนั้นจะเฉื่อยชา ไม่กระตือรือร้น ในที่สุดก็จะมีกลุ่มเพียงแต่ชื่อ

แนวทางการพัฒนา

ให้แบ่งภารกิจงานให้แก่สมาชิกกลุ่มให้มีความรับผิดชอบ ชัดเจน และพยายาม ทบทวนภารกิจงานของสมาชิกกลุ่มจนกว่าสมาชิกกลุ่มจะเข้าใจในภารกิจงานที่ตนรับผิดชอบ

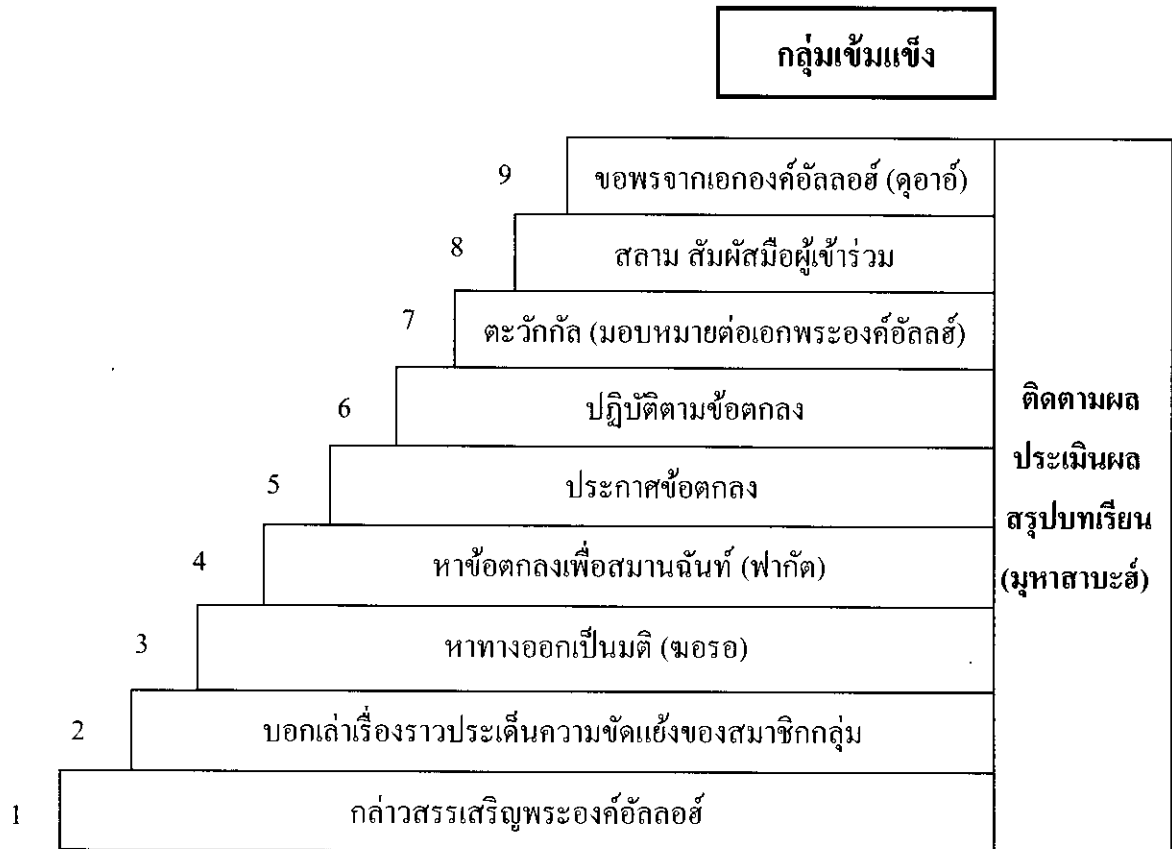
2.8 ประเด็นปัญหา

เมื่อเกิดความขัดแย้ง มักจะแก้ปัญหาด้วยอารมณ์ของตนเองเป็นหลัก เช่น พินิจให้สมาชิกกลุ่มตามข้อเสนอของตนเองเพียงคนเดียว บางครั้ง สมาชิกกลุ่มทั้งเสนอปัญหาและเสนอวิธีแก้เพียงคนเดียว ไม่ค่อยจะฟังเหตุผลของสมาชิกกลุ่ม

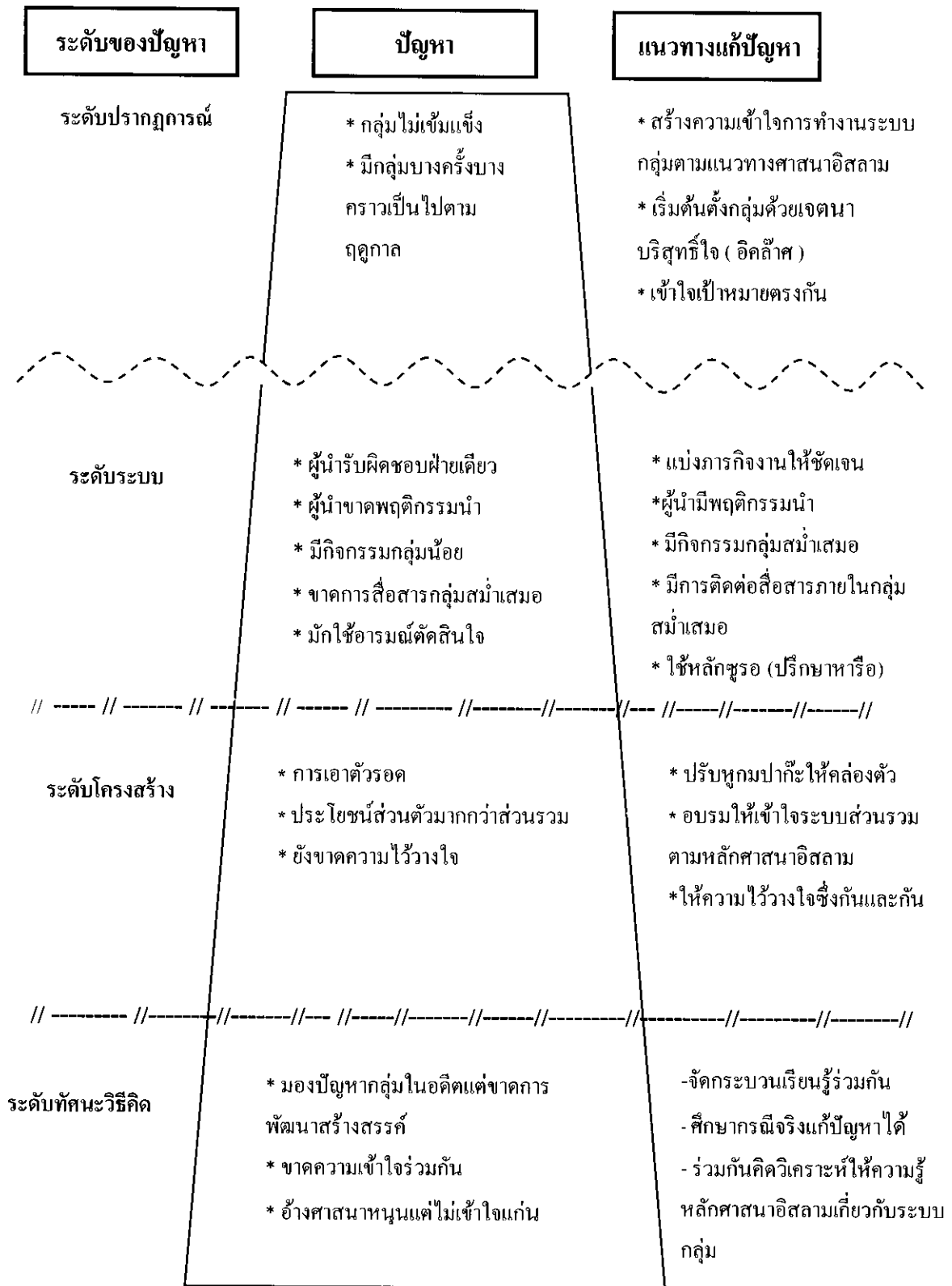
แนวทางพัฒนากลุ่ม

การแก้ปัญหาคความขัดแย้งภายในกลุ่มตามหลักศาสนาอิสลาม ใช้หลักชูรอ ประชุมปรึกษาหารือ กรณีตัวอย่าง เมื่อมีความขัดแย้งภายในกลุ่ม มีขั้นตอนกระบวนการชูรอ ดังนี้

1. สมาชิกเล่าเรื่องประเด็นปัญหา
2. ผู้นำอธิบายหลักการศาสนาอิสลามกับความขัดแย้ง
3. ผู้นำถามความเห็นเพื่อหาทางออก หาข้อตกลงเพื่อประนีประนอม (ฟากัด/ ปาก๊ะ)
4. สมาชิกหาข้อตกลง (ฟากัด/ปาก๊ะ) ทั้งสองฝ่าย
5. ผู้นำ ประกาศข้อตกลง
6. ทำข้อตกลงและตะวักัถ์ คือ มอบหมายทุกอย่างต่อเอกองค์อัลลอฮ์
7. การสลาม สัมผัสมือผู้เข้าร่วมทั้งหมด
8. ขอพร (กล่าวดูอาฮ์)
9. ติดตามประเมินผลตามหลักศาสนาอิสลาม ที่เรียกว่า มุฮาซาบะห์

ภาพที่ 4.1 เวทีระดมสมองการจัดการระบบกลุ่มสมาชิกสหกรณ์บีนาจำกัด กับความขัดแย้ง
ตามแนวทางศาสนาอิสลาม

ภาพที่ 4.2 สรุปเวทีระดมสมองเปรียบเทียบระดับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหากลุ่มสมาชิก สหกรณ์บีนา จำกัด

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง แนวทางการพัฒนากลุ่มสมาชิก สหกรณ์บีนา จำกัด มีวัตถุประสงค์ 2 ข้อ คือ (1) เพื่อศึกษาบริบทและสภาพทั่วไปของกลุ่มสมาชิกสหกรณ์บีนา จำกัด (2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนากลุ่มสมาชิกสหกรณ์บีนา จำกัด ตามหลักศาสนาอิสลาม ซึ่งผู้ศึกษาสามารถสรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. สรุปผลการศึกษา

1.1 บริบท และสภาพปัจจุบันสหกรณ์บีนา จำกัด

จากการค้นพบการศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้จุดเริ่มต้น จะศึกษาวิจัยระบบกลุ่มสมาชิกสหกรณ์ใดสหกรณ์หนึ่ง ต้องเริ่มด้วยการศึกษาบริบทของสหกรณ์ เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นที่เป็นแนวทางการศึกษา ดังที่ได้ศึกษาค้นคว้าอิสระ แนวทางการพัฒนากลุ่มสมาชิกสหกรณ์บีนา จำกัด ตามหลักศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี ดังข้อมูลที่ได้ศึกษาคือจุดเริ่มต้นของสหกรณ์บีนา จำกัด เริ่มจากกองทุนเล็กๆ มีสมาชิกจำนวน 63 คน มีทุน 97,180 บาท แต่สิ่งที่น่าสนใจ คือ สหกรณ์บีนา จำกัด จัดตั้งขึ้นเพื่อสนองตอบต่อผู้คนที่มาเรียนศาสนาอิสลามทุกวันเสาร์ ไม่น้อยกว่า 1,000 คน ที่มีสยิดอับดุลเราะห์มาน สถานที่ตั้ง 59 หมู่ที่ 1 ตำบลปยุต อำเภอมะนัง จังหวัดปัตตานี โดยมีผู้ที่มาศึกษาส่วนมากมาจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ย้อนยุคอดีตสถานที่เปิดสหกรณ์บีนา จำกัด สถานที่แห่งนี้เคยเปิดสถาบันการเงินลักษณะบริษัทมาแล้ว มีการระดมหุ้นมากกว่า 100 ล้านบาท มีความรุ่งเรืองอย่างมาก จนกระทั่งประเทศไทยเกิดภาวะเศรษฐกิจฝ่อลง จึงส่งผลกระทบต่อบริษัทนี้ถึงขั้นล้มละลาย

จากเดิมที่เคยเปิดสถาบันการเงินในลักษณะบริษัทมาแล้ว แต่ประสบปัญหา การที่จะเปิดสถาบันการเงินใหม่นั้นต้องมีความระมัดระวังเป็นพิเศษในการเลือกรูปแบบสถาบันการเงินที่จะดำเนินการต่อไปทางคณะกรรมการกองทุนมีมติให้เปิดสถาบันการเงินในรูปแบบสหกรณ์

เริ่มต้นมีสมาชิกมีจำนวนไม่มากแต่นำให้สมาชิกเข้าใจในระบบสหกรณ์ เมื่อสมาชิกมีความเข้าใจในอุดมการณ์ และวิธีการสหกรณ์ ผลปรากฏจากการดำเนินการตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงปี 2548 มีสมาชิกจะมาสวมครเป็นสมาชิกจำนวนมาก จนทำให้คณะกรรมการเกิดข้อสงสัยถึง

เหตุผลของการมาสมัครเป็นสมาชิก จุดประสงค์ใด เพื่อขอสินเชื่ออย่างเดียวหรือทางคณะกรรมการ จึงมีการประชุมมีมติ ให้สมาชิกทั้งหมดต้องสังกัดกลุ่ม เพื่อความสะดวกในการถ่ายทอดความรู้ใน หลักการ อุดมการณ์ และวิธีการสหกรณ์ โดยผ่านประธานกลุ่มสมาชิก

ในปี 2549 สหกรณ์เริ่มปฏิบัติงานระบบกลุ่มอย่างเป็นทางการ การปฏิบัติงาน ระยะเริ่มแรกมีปัญหาอุปสรรคบ้าง ก็หาแนวทาง แก้ปัญหาที่ละเรื่อง แต่ละประเด็น ด้วยเหตุนี้เองผู้ ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนากลุ่มสมาชิกสหกรณ์บิชา จำกัด จึงได้เลือกศึกษา วิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มหมวกกะปิเยาะห์ กลุ่มเกษตร และกลุ่มขนมปัง/เบเกอรี่และขนมพื้นเมือง

ผลจากการศึกษาสัมภาษณ์เจาะลึกหัวหน้ากลุ่ม สภาพปัจจุบันกลุ่มสมาชิกสหกรณ์ บิชา จำกัด ตามหลักศาสนาอิสลาม ให้มีกิจกรรมกลุ่มสม่ำเสมอ ลักษณะกิจกรรมให้เป็นไปตาม ความจำเป็นของสมาชิกกลุ่มแต่ละกลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมกลุ่มที่สอดคล้องกับหลักศาสนา ที่ได้ยึดถือปฏิบัติเป็นประจำวันก็เป็นต้นทุนที่สำคัญยิ่งที่จะดำเนินการได้ง่าย เช่น ละหมาดร่วมกันที่ มัสยิดวันละ 5 เวลา และละหมาดวันศุกร์ร่วมกันภายในชุมชนสัปดาห์ละ 1 ครั้งทุกๆ สัปดาห์ และ เมื่อสมาชิกกลุ่มประสบกับความทุกข์ยากลำบากให้รู้จักใช้หลักชะกาตามาอุดหนุนและช่วยเหลือ สมาชิกกลุ่ม เป็นต้น สมาชิกกลุ่มทั้ง 3 กลุ่ม เริ่มจะมีการพึ่งพา ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ความ ร่วมมือ การสื่อสาร การมีส่วนร่วม และเริ่มจะมีความสามัคคีเกิดขึ้น

1.2 เวทีระดมสมอง แนวทางการพัฒนาแนวทางพัฒนากลุ่มสมาชิกสหกรณ์บิชา จำกัด ตามหลักศาสนาอิสลาม

การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ ใช้เวทีระดมสมองเพื่อเป็นแนวทางพัฒนากลุ่ม สมาชิกตามหลักศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี เมื่อวันที่ 23 ตุลาคม 2553 ณ สถานที่ถ้ำภูผาเพชร จังหวัดสตูล ได้เชิญหัวหน้ากลุ่มทั้ง 3 กลุ่ม สมาชิกกลุ่มละๆ 5 คน และเชิญโต๊ะอิหม่าม ผู้นำศาสนา อิสลามในเวทีระดมสมองได้แยกข้อมูลเป็น 2 ปัจจัยหลัก คือ (1) ปัจจัยปัญหา (2) ปัจจัยแนวทาง พัฒนากลุ่มสมาชิกสหกรณ์บิชา จำกัด ตามหลักศาสนาอิสลาม ผลจากการระดมสมองดังนี้คือ

ตารางที่ 5.1 เวทีระดมสมองแนวทางการพัฒนากลุ่มสมาชิกสหกรณ์บีนา จำกัด ตามหลักศาสนาอิสลาม

ปัจจัยปัญหา	แนวทางพัฒนากลุ่มสมาชิกสหกรณ์บีนา จำกัดตามหลักศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี
1. เคยจัดตั้งแล้วในอดีต แต่ไม่ประสบความสำเร็จ	1. ให้ความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ และเจตนารมณ์ของการรวมกลุ่ม กำหนดหลักสูตรการอบรม หลักการศาสนาอิสลามที่เกี่ยวข้องกับระบบกลุ่ม
2. ประธานกลุ่มมีบทบาทมากเกินไป	2. กำหนดภารกิจงานให้ชัดเจน และทบทวนภารกิจงานจนเกิดความเข้าใจ
3. จัดตั้งกลุ่มเสมือนครั้งคราวเป็นไปตามฤดูกาล	3. เริ่มต้นจัดตั้งกลุ่ม ด้วยเจตนาที่มีความบริสุทธิ์ใจ (อิกล้าศ)
4. ผู้นำกลุ่มมีพฤติกรรมยังไม่เหมาะสม	4. ผู้นำกลุ่มต้องแสดงภาพพจน์ที่ดี มีพฤติกรรมที่เหมาะสมตามหลักศาสนาอิสลามคือ มีความรับผิดชอบ (อัล-อะมานะฮ์) ความเป็นธรรม (อัดล) ความอดทน (ซอबर) ความบริสุทธิ์ใจ (อิกล้าศ)
5. การจัดกิจกรรมกลุ่มมีน้อย	5. ให้มีกิจกรรมกลุ่มสม่ำเสมอ ยิ่งประยุกต์ใช้กับพิธีกรรมทางศาสนาอิสลาม ที่ได้ยึดถือปฏิบัติเป็นประจำทุกวัน เช่น ละหมาดร่วมกัน 5 เวลา ทุกๆวัน ละหมาดร่วมกันในชุมชนทุกๆวันศุกร์ต่อสัปดาห์ และบริหารเงินซากาตช่วยเหลือสมาชิก
6. ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับระเบียบกลุ่ม	6. ร่างระเบียบกลุ่มให้ชัดเจนที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เรียกว่า หุกมฟากัด/ปาก๊ะ และระเบียบต้องสอดคล้องกับหลักการศาสนาอิสลาม
7. การสื่อสารภายในกลุ่ม โดยส่วนมากประธานกลุ่มมีบทบาทฝ่ายเดียว	7. แบ่งภารกิจงานให้ชัดเจน ทบทวนภารกิจงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสื่อสารภายในกลุ่ม ให้สมาชิกกลุ่มรับผิดชอบด้วย
8. มักจะใช้อารมณ์ในการตัดสินใจ	8. ใช้หลักซุรอ (ปรีกษาหาเรือ)

2. อภิปรายผล

จากผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล จากสัมภาษณ์เจาะลึก (Indepth-interview) และเวทีระดมสมอง (Brain storming) วิเคราะห์ด้วยวิธีการลำดับเหตุการณ์ หาสาเหตุและผล และสังเกตข้อค้นพบจากการศึกษาหัวข้อ แนวทางการพัฒนากลุ่มสมาชิกสหกรณ์บีนา จำกัด ตามหลักศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี ดังนี้คือ

2.1 จุดเริ่มต้นศึกษา แนวทางพัฒนากลุ่มสมาชิกองค์กรใด หรือองค์กรสหกรณ์ใด สหกรณ์หนึ่ง ควรศึกษาบริบทขององค์กรสหกรณ์นั้นๆ ให้ละเอียดเป็นขั้นตอนแรก เพื่อเป็นข้อมูลลำดับเหตุการณ์สำคัญขององค์กร ในแต่ละขั้นตอนและช่วงเวลา จึงเป็นข้อมูลประกอบวิเคราะห์ผลการศึกษา จะได้ถูกต้องกับความเป็นจริงมากที่สุด

2.2 ประธานและสมาชิกกลุ่ม จะต้องตั้งเจตนาของการรวมกลุ่มด้วยความบริสุทธิ์ใจ ตามหลักศาสนาอิสลามเรียกว่าอิกล๊าศ คือการเริ่มต้นปฏิบัติงานตามแนวทางศาสนาอิสลามนั้นต้องมีใจบริสุทธิ์ต่ออัลลอฮ์องค์เดียว และการตั้งเจตนาถือว่าเป็นมาตรฐาน ผลงานที่ได้ปฏิบัติจึงจำเป็นแก่ประธานกลุ่มและสมาชิกกลุ่มต้องขจัดสิ่งไม่ดีไม่งาม และนึกคิดที่มีอยู่ในจิตใจ ต้องขจัดให้หมดสิ้นไป ให้คงอยู่ในจิตใจส่วนลึก เพียงแต่ความบริสุทธิ์ใจ ดังนั้นอิสลามจึงให้ความสำคัญในประเด็นการตั้งเจตนาไว้เป็นอันดับแรก การปฏิบัติงานใดๆ ค่าอยู่ที่ผลการกระทำ มาตรฐานไม่ได้อยู่ที่ปริมาณมาก แต่คุณค่าขึ้นอยู่กับการมีเจตนาดีและมีใจบริสุทธิ์ (อิกล๊าศ)

2.3 ผลจากการเริ่มต้นด้วยเจตนาที่ดี และมีความบริสุทธิ์ใจทั้งผู้นำกลุ่ม และสมาชิกกลุ่มผลตามมาจะเกิดความเข้าใจในวัตถุประสงค์และเป้าหมายของกลุ่มได้ชัดเจน ผู้นำกลุ่มก็จะแสดงภาพพจน์ของความเป็นผู้นำคือความรับผิดชอบ (อัล-อะมานะฮ.) มีความเป็นธรรม (อัลล.) มีความอดทน (ซอบัร) และความบริสุทธิ์ใจ (อิกล๊าศ) เมื่อผู้นำกลุ่มมีภาพพจน์ที่ดี และสมาชิกกลุ่มก็จะเป็นผู้ตามที่ดี ภารกิจงานระหว่างผู้นำกลุ่ม และสมาชิกกลุ่มก็จะมี ความชัดเจน กิจกรรมต่างๆ ก็จะเป็นไป ตามระเบียบกลุ่มที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เรียกว่าว่า หุกุมฟากัด/ปาเกะ ยิ่งถ้าสามารถปรับใช้พิธีกรรมศาสนบัญญัติ ที่ปฏิบัติอยู่แล้วเป็นกิจวัตรประจำวันให้เข้ากับกิจกรรมกลุ่ม เช่นการละหมาดร่วมกันที่มีสัอิดีห่าเวลา หลังจากละหมาดสามารถเป็นเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เมื่อสมาชิกประสบความสำเร็จทุกขัยากลำบากสามารถใช้หลักการบริจาคเงินซากาต เป็นเงินสวัสดิการช่วยเหลือแก่สมาชิก เมื่อกกลุ่มมีความขัดแย้งภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่มให้ใช้ หลักซุรอ (ปรึกษาหารือ) หาข้อตกลง และคู่อ้อขอพรจากเอกองค์อัลลอฮ์ ผลสุดท้ายต้องตะวักกัลคือการมอบหมายและขอมงานการทำงานทั้งหมดต่อเอกองค์อัลลอฮ์ กระบวนการทั้งหมดที่กล่าวมานั้นสมาชิกกลุ่มก็จะเกิดความสามัคคีกลมเกลียว

กล่าวโดยสรุปผลการศึกษพบว่า แนวทางพัฒนากลุ่มสมาชิกสหกรณ์ป็นำ จำกัด ตามหลักศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี ได้แบ่งเป็นไปตามขั้นตอนต่างๆดังนี้คือ

ขั้นตอนที่ (1) จุดเริ่มต้นศึกษา ควรศึกษาบริบทขององค์กรหรือสหกรณ์นั้นๆ เสียก่อน ซึ่งเป็นแนวทางพัฒนาที่สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของนายชุกรี หะยีสาแม ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ท่ามกลางวิกฤตยังมีการพัฒนา : เมื่อชุมชนร่วมใจ ณ ปาตาบาระ ที่พบว่าแนวทางการพัฒนาชุมชนใดกลุ่มหนึ่งจำเป็นต้องศึกษาบริบทของชุมชนคือ ศึกษาที่มาที่ไปของชุมชน และต่อเนื่องด้วยศึกษาชุมชนนี้มีอดีต อดีตมีพลวัต ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นศึกษาเป็นอันดับแรก (2552 : 1-6)

ขั้นตอนที่ (2) แนวทางการพัฒนาที่เกี่ยวกับประสานกลุ่มและสมาชิกกลุ่ม ตั้งแต่เริ่มต้นการจัดตั้งกลุ่มต้องมีเจตนาที่บริสุทธิ์ใจ สอดคล้องกับแนวคิด พัฒน์ บุญรัตพันธ์ กระบวนการเสริมสร้างและพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มว่าด้วยการส่งเสริม แนวความคิดยกระดับจิตใจของกลุ่มสมาชิก เมื่อสมาชิกกลุ่มที่ผ่านการอบรมยกระดับทางจิตใจให้เป็นไปตามหลักการศาสนาอิสลามตั้งแต่เริ่มต้นจัดตั้งกลุ่มมีเจตนาใจบริสุทธิ์ (อิกล้าศ) สมาชิกกลุ่มก็จะมีความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของกลุ่มได้อย่างชัดเจน สมาชิกกลุ่มก็จะเข้าใจในบทบาทของตนเอง และผู้อื่น

ขั้นตอนที่ (3) กลุ่มและหัวหน้ากลุ่มแสดงตนความบริสุทธิ์ใจ (อิกล้าศ) ตามมาด้วยมีพฤติกรรมการณ์นำให้สร้างภาพพจน์ที่ดี สอดคล้องกับการศึกษา โอภาวดี เข้มทอง (2551 : 10) องค์ประกอบองค์กรเครือข่ายหรือกลุ่มที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน “แม่ข่าย” หรือ “กลุ่ม” ซึ่งหลักสำคัญต้องคำนึงอย่างมากคือ “การสร้างภาพพจน์” ที่แสดงให้เห็นว่าตนเอง (กลุ่ม) ไม่ได้รับผลประโยชน์ใดๆจากกิจกรรมที่ทำนั้นเป็นการส่วนตัว แต่จะต้องแสดงให้เห็นว่าตนเอง (กลุ่ม) ได้ให้หรือกระจายผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นให้กับสมาชิกกลุ่ม

ขั้นตอนที่ (4) ต้องกำหนดระเบียบกลุ่มที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เรียกว่า หุกมฟากัด / ปาก๊ะ และมีกิจกรรมกลุ่มสม่ำเสมอ สอดคล้องกับการศึกษาวิจัย วิรัช เข็มปลัด กรวิภา ขวัญเพชร และทีมวิจัย เรื่องกระบวนการรวมกลุ่ม ผลิตกะปิเยาะห์ผ่านกิจกรรมร่วมคิดร่วมทำสร้างความเข้มแข็งให้กลุ่ม ผลจากการศึกษา ต้องมีระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม และดำเนินกิจกรรมกลุ่มอย่างต่อเนื่องเป็นรูปธรรม

ขั้นตอนที่ (5) เมื่อเกิดความขัดแย้งภายในกลุ่มตามแนวทางอิสลามให้ใช้หลักชูรอ คือ การประชุมปรึกษาหารือ อย่างเปิดอก เปิดใจ สมาชิกกลุ่มต้องมีความอดทน (ซอบร) สอดคล้องกับการศึกษาแนวคิดของสิทธิโชค วรานุสันติกุล (ม.ป.ป.,67-76) ลักษณะของกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ ปัจจัยความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก สมาชิกมีความอดทน อดกลั้นต่อความขัดแย้ง และพยายามหาแนวทางแก้ไขด้วยการเปิดอกคุยกันได้อย่างเปิดเผย

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการศึกษาไปใช้

3.1 ผู้ศึกษาสามารถนำผลที่ได้จากการศึกษาไปแนะนำแก่กลุ่มสมาชิกสหกรณ์บีนา จำกัด เพื่อเป็นแนวในการแก้ปัญหากลุ่ม บนพื้นฐานของข้อมูลที่แท้จริง สามารถที่จะประยุกต์ใช้ให้เป็นแนวทางพัฒนากลุ่มสมาชิกอย่างมีทิศทาง เป็นขั้นเป็นตอน มีแนวทางการพัฒนาที่ดี และชัดเจนกว่าเดิม

3.2 คณะกรรมการสหกรณ์บีนา จำกัด ใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนากลุ่มสมาชิกที่ได้ดำเนินการมาแล้วนั้น สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาต่อยอดในประเด็นที่ไม่ชัดเจนเกี่ยวกับกระบวนการจัดกลุ่ม อย่างมีกำลังใจ ไม่ยึดติดกับแนวคิดปัญหาในอดีต มาช่วยแก้ปัญหาระบบกลุ่มอย่างสร้างสรรค์

3.3 สำนักงานสหกรณ์จังหวัดปัตตานี สามารถนำข้อมูลไปใช้ให้เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการจัดระบบกลุ่มสมาชิกตามหลักศาสนาอิสลามแก่กลุ่มสมาชิกที่ได้จัดตั้งแล้ว และกำลังจะจัดตั้ง เพื่อให้เป็นแนวในการจัดตั้งกลุ่มสมาชิกอย่างมีระบบที่ถูกต้องตั้งแต่ระยะเริ่มต้น และเป็นแนวทางแก้ปัญหากับกลุ่มที่ได้จัดตั้งแล้วที่ประสบปัญหาในเวลานี้

3.4 คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดและองค์กรมัสยิด สามารถเป็นข้อมูล เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาระบบกลุ่มให้มีประสิทธิภาพ

3.5 นักศึกษา ภาครัฐและประชาชนทั่วไปที่สนใจเกี่ยวกับการจัดการระบบกลุ่ม นักศึกษาสามารถปรับใช้เป็นข้อมูลการศึกษา ภาครัฐสามารถใช้เป็นแนวในการกำหนดนโยบาย ประชาชนทั่วไปสามารถเป็นประโยชน์กับการจัดระบบกลุ่มภายในครอบครัว และเครือญาติ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

4. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

4.1 ศึกษาเปรียบเทียบการจัดการระบบกลุ่มที่ประสบความสำเร็จกับจัดการระบบกลุ่มที่ประสบความล้มเหลวในจังหวัดปัตตานี

4.2 ศึกษาเจาะลึกสร้างเป็นหมู่บ้านมุสลิมตัวอย่างเกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบกลุ่มตามหลักศาสนาอิสลาม เพื่อเป็นหมู่บ้านนำร่องในการบริหารจัดการระบบกลุ่มที่มีความเข้มแข็ง

4.3 ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการระบบสหกรณ์ระดับหมู่บ้านด้วยการบริหารจัดการระบบกลุ่มตามแนวทางศาสนาอิสลาม

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรวิภา ขวัญเพชร และคณะ “ การศึกษากระบวนการรวมกลุ่มผู้ผลิตหมวกกะปิเยาะห้รายย่อยเพื่อสร้างสังคมเข้มแข็ง โดยการมีส่วนร่วมของผู้ผลิตรายย่อยในตำบลกะมียอ อำเภอเมืองจังหวัดปัตตานี” ข้อมูลวิจัย สืบค้นวันที่ 5/08/2553 จาก [www.budutani.com/kapiyah/research/report 5 html](http://www.budutani.com/kapiyah/research/report%205.html)
- กฤษฎา ประศาสน์วุฒิ (2550) แนวคิดทฤษฎีและสหกรณ์โลก หน่วยที่ 1 หน้า 1-47. นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์
- จำนง อติวัฒน์สิทธิ์ และคณะ (2540) สังคมวิทยา กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- เจษฎะปรีอิง บารู (2534) “ กรณีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดของสมาชิกที่มีสถานภาพต่างกัน “ วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชนมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- ชิตชนก เชิงเขาว์ และคณะ (2536) “ การประเมินโครงการพัฒนาความมั่นคงทางเศรษฐกิจครอบครัวของสตรี และเยาวชนสตรีใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้” รายงานวิจัย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
- โชติ นุชม่วง (2542) “ การดำเนินงานกลุ่มเกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่ “ วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยแม่โจ้ (สำเนา)
- ชุกีรี ทะยีสานแม (2551 : 1-6) “ ท่ามกลางวิกฤตยังมีการพัฒนา : เมื่อชุมชนรวมใจ ณ ปาดาบาระ” รายงานวิจัยคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี ศูนย์ศึกษานโยบายเพื่อการพัฒนา (ศ.ศ.น.พ.) คณะเศรษฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ณรงค์ เส็งประษา (2543) กลุ่มพื้นฐานกับการพัฒนาชุมชน กรุงเทพมหานคร โอเดียนสโตร์
- ธิตี ภิรมย์ (2530) “ คุณลักษณะของปัจจัยด้านบุคคลที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสหกรณ์ออมทรัพย์ : ศึกษาเฉพาะกรณีสหกรณ์ออมทรัพย์ครูมหาสารคาม จำกัด และสหกรณ์ออมทรัพย์กาฬสินธุ์ จำกัด “วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตคณะ ศศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม
- นุชนาฏ ยูสันเงาะ (2540) “ กลยุทธ์การจัดกระบวนการให้การศึกษาแก่คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อจัดบริการสังคมพื้นฐานระดับชุมชน “ วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

- บรรจง บินกะซัน (2533) พิมพ์ครั้งที่ 3 ดอกเบญจและธนาคารอิสลาม ศูนย์หนังสืออิสลาม
บำเพ็ญ เขียวหวาน การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อการพัฒนา สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (เอกสารไม่ตีพิมพ์)
- ปัญญา หิรัญรัมย์ (2550) ความรู้พื้นฐานฝึกอบรมแบบมีส่วนร่วม กรุงเทพมหานคร
บริษัท พี เอ ลีฟ วิ่ง จำกัด
- มานิช กงกะนันท์ (2526) “เครื่องจักสานจังหวัดราชบุรี” รายงานผลการวิจัยเพื่อเสนอคณะ
กรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย สำนักงานส่งเสริมเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักนายกรัฐมนตรี (สำเนา)
- ยะหียา หมัดละ (2548) แนวทางการอบรมของท่านนบี. วารสารสายสัมพันธ์ (พฤศจิกายน -
ธันวาคม) : 35
- ราชบัณฑิตยสถาน (2524) พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน กรุงเทพมหานคร
ไทยวัฒนาพานิช
- ล้นทม สุทธิ (2542) “ดัชนีวัดความสำเร็จของกลุ่มอาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือน :
ศึกษาเฉพาะ กรณีเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน” วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์
มหาวิทยาลัยมหิดลมหาวิทาลัยธรรมศาสตร์ (สำเนา)
- วสันต์ กุ้เกียรติกุล และ กัสมัน ยะมาแล (2544) “กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกับการพัฒนาเศรษฐกิจ
ชุมชน” วารสารส่งเสริมการเกษตร 32 (เมษายน) : 5-7
- ศิริอร วิชาวุธ (2544) จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การเบื้องต้น กรุงเทพมหานคร
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สลิลรัตน์ อุบแก้ว (2534) “กลุ่มสตรีกับพัฒนาชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านหนองไชย
ตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น “วิทยานิพนธ์ปริญญาศศ.ม.
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม
- สมนึก ปัญญาสิงห์ (2534) “ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อ
การผลิต “ ศศ.ม. กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สุขุมพร โยธาสมุทร (2553) ทิศทางการดำเนินงานของสหกรณ์อิสลาม เอกสารประกอบการ
สัมมนา เรื่อง สหกรณ์อิสลาม : แนวคิดและทิศทาง วันที่ 26 – 28 มกราคม 2553
ณ โรงแรมหาดใหญ่พาราไดส์ แอนด์ รีสอร์ท อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
- สหกรณ์จังหวัดปัตตานี ประชุมสัมมนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (2553)
เรื่อง ขับเคลื่อนแผนกลยุทธ์สหกรณ์จังหวัดปัตตานี จัดโดยสหกรณ์จังหวัดปัตตานี
วันที่ 10-11 มีนาคม 2553 ณ ห้องประชุมสหกรณ์ออมทรัพย์ครู ปัตตานี

- สลีรัตน์ อุบแก้ว (2534) “กลุ่มสตรีกับพัฒนาชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านหนองไช่
ตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น “วิทยานิพนธ์ปริญญา ศศ.ม.
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม
- สิทธิโชค วรานุสันติกุล (67 - 76) การพัฒนาทีมงาน กรุงเทพมหานคร อักษรพัฒนา, ม.ป.ป.
หนึ่งปีหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ม.ป.ท., ม.ป.ป.
- สัยิ๊ด อนุต อะฮ์ลา เมาคูดีย์ เคล็ดลับแห่งความสำเร็จ แปลโดย อุมร์ अबดุลอะซีซ รัตนวิทย์,
มุฮัมมัด ดิรอญุดดีน นวนมี (2532) สมาคมมุสลิมแห่งประเทศไทย
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2553) “สำรวจรายได้ต่อหัวของ
ประเทศไทย” สืบค้นวันที่ 10/06/2553 จาก <http://cdc.nesdb.go.th>
- อะสัน หมัดอะคัม (2553) “อิสลามกับการพัฒนา “ บทความสืบค้นคืนวันที่ 5 มิถุนายน 2553 จาก
www.Azunnah.com/modules
- อะห์มัด อัซฮาร์ บาซีร์ เอ็ม เอ ระบบเศรษฐกิจอิสลามเบื้องต้น ภาควิชาอิสลามศึกษา
แปลจาก GARIS BESAR SISTEM EKONOMI ISLAM F โดย अबดุลเลาะ अबรู
(2549) พิมพ์ครั้งที่ 3 สงขลา หาดใหญ่กราฟฟิค
- อาคม ใจแก้ว (2534) ทฤษฎีพัฒนาประเทศ ปัตตานี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
อิสมาอีลลุดฟี จะปะกียา อิสลามศาสนาแห่งสันติภาพ แปลโดยซูฟอัม อูษมาน (2548) พิมพ์ครั้งที่ 2
ศูนย์บริการสังคม วิทยาลัยอิสลามยะลา
- อันธิกา แก้วะรัตน์ (2546) “แนวทางการพัฒนากระบวนการทางตลาดให้กับกลุ่มอาชีพใน
ชนบท ศึกษากรณี จังหวัดปัตตานี ” วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์ มหาบัณฑิต
สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- अबดุลรอฮิด เจมะ (2553) เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่อง ชูรอ การระดมความคิดเห็นตาม
แบบฉบับอิสลาม วันที่ 26 – 28 มกราคม 2553 ณ โรงแรมหาดใหญ่พาราไดส์ แอนด์
รีสอร์ท อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
- अबดุลเลาะ หนุ่มสุข บรรณาธิการ (2540) แลโลกมุสลิม เส้นทางสู่องค์ความรู้
เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่อง อิสลามกับความหลากหลายของมุสลิม แดกต่างแต่
ไม่แตกแยก 26-27 มิถุนายน 2540 ณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
- อัลกูรอาน บทอาลิอิมรอน
_____. บทอัลหุญรอด 49
_____. บท อัลมาอิดะห์ 2
_____. บทอัลมุลก 15

- _____ . บทอัลเกาะศอศ 77
- _____ . บทอัล- อะรอฟ 31
- _____ . บทอัล-ฟุรกอน 67
- _____ . บทบনীอิสราอีล 29
- _____ . บทอัล-อันอาม 152
- _____ . บทอิสรอฮ์ 35
- _____ . บทอัล- อันฟาล 27
- _____ . บท อัลมาอิคะห์ 2
- _____ . บทอันนิซาฮ์ 85
- _____ . บทอาลิอิมรอม 159
- _____ . บทอันอัซรุ 54
- _____ . บทอาละอิมรอม 103
- _____ . บท 35
- _____ . บท 104
- _____ . บทอันนิซาฮ์ 135
- _____ . บทอันนิซาฮ์ 29
- _____ . บทอัลมาอิคะห์ 1
- _____ . บทอัสรอฮ์ 34
- _____ . บทอันอินชิรอห์ 5-6
- _____ . บทอัล-มาอิคะห์ 2
- _____ . บทอัลฟุรกอน 67

โอภาวดี เข็มทอง (2551) เครื่อง่ายและสมาชิกสัมพันธ์ในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในสหกรณ์
หน่วยที่ 13 หน้า 1-51 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์

Hackman, J.R. The Design of Work Team . In Lorsh, J.W. (Eds.) Handbook of Organization
Behavior. Englewood. Cliffs NJ : Prentice Hall.1987

Hyatt, D.F. and Ruddy, T.M. “ An Examination of the Relationship between Work Group

Characteristics and Performance : Ones More... ” Personal Psychology. 50 (1997) : 553-586

Asan 12 call @ hotmail.com

[http //www.nesdb.g...](http://www.nesdb.g...)

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ตารางสัมภาษณ์เจาะลึก ประธานกลุ่ม สมาชิกทั้งสามกลุ่ม

ตารางสัมภาษณ์เจาะลึกประธานกลุ่มสมาชิกทั้งสามกลุ่ม

ประเภทกลุ่ม	ชื่อ - สกุล	วัน / เดือน / ปี	เวลา	สถานที่
1. กลุ่มหมวก กะปิเยาะห์	นายคูแวรอมาลี ลอจิ	18 มีนาคม 2553	9.30 - 12.00 น.	สหกรณ์ปี่นา จำกัด
2. กลุ่มเกษตรกร	นายอิสมาแอ หลงเคหาวา	19 มีนาคม 2553	14.00-16.00 น.	ณ สวนเกษตร ต.สะนอ อ. ยะรัง จ.ปัตตานี
3. กลุ่มขนมปัง เบเกอร์รี่/ขนม พื้นเมือง	นายสุไลมาน หะยียามา	20 มีนาคม 2553	16.00-17.00 น.	ณ ที่บ้าน ต.จะบังติกอ อ.เมือง จ.ปัตตานี

สัมภาษณ์บุคคลภายนอกที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับกลุ่ม

ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	วัน/เดือน/ปี	เวลา	สถานที่
นายนิสิต สะมา ลา	พัฒนากร อ.ทุ่งยางแดง จ.ปัตตานี	1 พฤษภาคม 2553	10.00-11.00 น.	ณ ที่บ้าน จะบังติกอ อ. เมือง จ.ปัตตานี
ผศ.ดร.ชุกรี หะยีสามแม	อาจารย์คณะ วิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยี มอ. ปัตตานี	1 พฤษภาคม 2553	10.30 - 12.30 น.	โรงอาหารลาน อิฐ มอ.ปัตตานี

สัมภาษณ์เจ้าเล็กลูกนายสุไลมาน หะยียามา หัวหน้ากลุ่มขานมเบเกอร์รีและขานมพื้นเมือง เมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2553 ณ ที่บ้านจะบังติกอ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

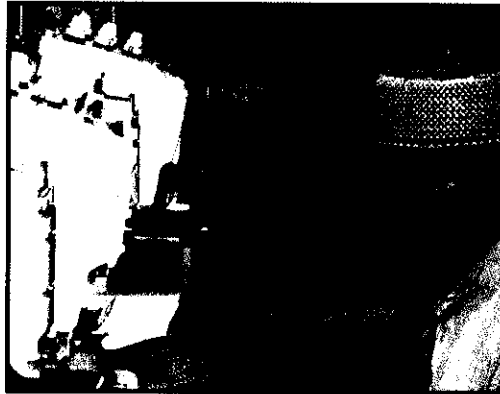
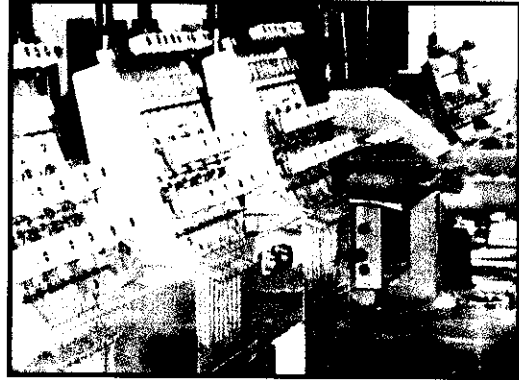
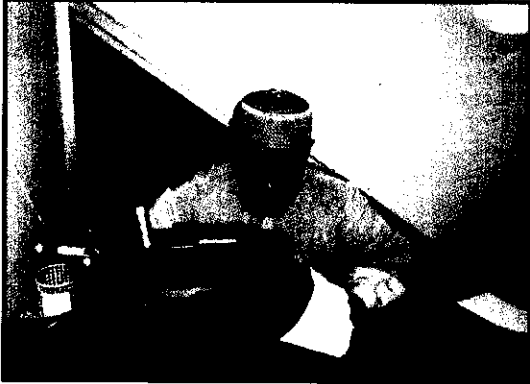

สัมภาษณ์เจ้าเล็กลูกหัวหน้ากลุ่มเกษตรกรนายอิสมาแอ หลงเคหวา เมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2553 ณ ที่บ้านสะนอ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

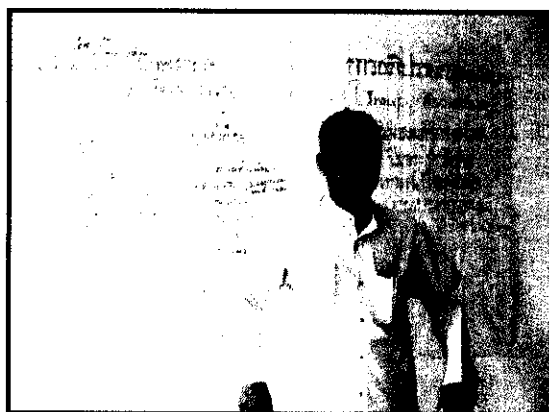
สัมภาษณ์เจ้าพนักงานตุแวรอมดี ตอจิ หัวหน้ากลุ่มหมวกกะปิเยาะห์ เมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2553

ณ สหกรณ์ปรีนา จำกัด

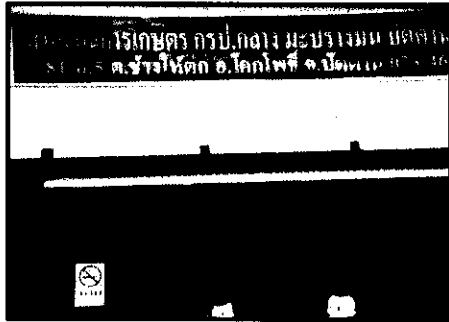

ภาคผนวก ข
ภาพเวทีระดมสมอง

เวทีระดมสมองแลกเปลี่ยนความคิดเห็นแนวทางการพัฒนากลุ่มสมาชิกสหกรณ์บีนา จำกัด
ตามหลักศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2553
ณ บ้านประธานกลุ่มหมวกกะปิเยาะห์

เวทีระดมสมองแลกเปลี่ยนความคิดเห็นสหกรณ์จังหวัดปัตตานี ร่วมกับสหกรณ์ทุกประเภทใน
จังหวัดปัตตานี แนวทางพัฒนากลุ่มสมาชิกให้มีประสิทธิภาพ ณ สหกรณ์การเกษตร กรป.กลาง
มะปรางมัน ปัตตานี เมื่อวันที่ 10-11 มีนาคม 2553

ภาคผนวก ค

ภาพสัมภาษณ์แลกเปลี่ยนความคิดเห็น

ทัศนศึกษาพร้อมด้วยเวทีระดมสมองร่วมตัวแทนกลุ่มสมาชิก และผู้นำศาสนาอิสลาม
ณ อำเภอแพะจร จังหวัดสตูล เมื่อวันที่ 23 ตุลาคม 2553

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นายนาหวี บาราเฮง
วัน เดือน ปีเกิด	27 กรกฎาคม 2507
ประวัติการศึกษา	ศศ.บ. รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี พ.ศ. 2532
สถานที่ทำงาน	สหกรณ์ปับนา จำกัด
ตำแหน่ง	ผู้จัดการ